

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
REGIONŲ PLĖTROS INSTITUTAS**

Karolina POCEVIČIŪTĖ

**ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMAS LIETUVOS
PROBACIJOS TARNYBOJE**

Magistro darbas

Šiauliai, 2019

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
REGIONŲ PLĖTROS INSTITUTAS

Karolina POCEVIČIŪTĖ

Viešojo valdymo studijų programos studentas (-ė)

ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMAS
LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE

Magistro darbas

Mokslų sritis, kryptis: Socialiniai mokslai, Vadyba (S 003)

Studijų kryptis: Viešasis administravimas (L07)

Darbo vadovė:

Doc. dr. Klavdija KRŪMINIENĖ

Darbo konsultantė:

Lekt. Renata NAVICKIENĖ

Teigiu, kad baigiamasis darbas, kurį teikiu Viešojo administravimo magistro laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Pocevičiūtė, K. (2019). Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas Lietuvos probacijos tarnyboje: Viešojo valdymo programos baigiamasis darbas. Baigiamojo darbo vadovas dr. K. Krūminienė. Šiaulių universitetas, Regionų plėtros institutas, 95 p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjama, kaip asmens duomenų apsauga įgyvendinama Lietuvos probacijos tarnyboje po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento priėmimo bei įvertinus rezultatus siekiama, išsiaiškinti, kokiais būdais galima patobulinti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimą Lietuvos probacijos tarnyboje.

Tyrimo tikslas – išanalizavus asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinimo proceso taisytnus trūkumus, suformuoti ir pagrįsti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo mechanizmo modelį, įgyvendinimo tobulinimui Lietuvos probacijos tarnyboje. Iškeltam tikslui įgyvendinti iškeliami tokie tyrimo uždaviniai: išanalizavus mokslinę literatūrą ir įvairius dokumentus, atskleisti asmens duomenų apsaugos sampratą ir pagrįsti jos poreikį, išsiaiškinti teisės aktuose įtvirtintą asmens duomenų apsaugos reglamentavimą, identifikuoti esminius reguliavimo pokyčių ypatumus, apžvelgti ir išanalizavus teorinį pagrindą, išskirti asmens duomenų apsaugos valdymo ypatybes Lietuvos probacijos tarnyboje, atlikus asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą apibūdinančių veiksnių (interviu, dokumentų analizė) situacijos analizę, numatyti esmines asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo galimybes, sumodeliuojant įgyvendinimo modelį.

Darbą sudaro: įvadas, teorinė, metodologinė bei tiriamoji dalys, išvados ir rekomendacijos. Pirmoje dalyje nagrinėjami asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje teoriniai aspektai: analizuojamos asmens duomenų apsaugos ištakos ir poreikis, asmens duomenų samprata bei jos raida, asmens duomenų reglamentavimas ir reguliavimo pokyčiai, kaip ir asmens duomenų tvarkymo ypatumai ir Lietuvos probacijos tarnyba ir asmens duomenų apsaugos reglamentavimas joje. Antroje šio darbo dalyje pateikiami metodologiniai tyrimo metodai, apžvelgiama tyrimo koncepcija, kurioje: tyrimo loginė schema, tyrimo problemų laukas, tyrimo strategija, tyrimo eiga ir tiriamųjų charakteristika bei tyrimo etika. Trečiojoje dalyje išsamiai analizuojami tyrimo rezultatai.

Atlikus tyrimą, nustatyta, kad Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantiems specialistams trūksta žinių apie naująjį Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą. Žinių trūkumas - apsunkina asmens duomenų apsaugos įgyvendinimą. Tyrime dalyvavusiųjų informantų manymu, jie užtikrina asmens duomenų apsaugą - duomenų neplatindami, vadovaujantis protingumo

principu, tačiau pripažįsta, kad siekiant geresnės asmens duomenų apsaugos svarbu juos supažindinti su naujojo reglamento duomenų apsaugos ypatumais, kad kasdienės darbo veiklos funkcijos būtų vykdomos nepažeidžiant Bendrojo duomenų apsaugos reglamento.

Remiantis atliktu tyrimu ir jo gautais rezultatais, galima teigti, kad Lietuvos probacijos tarnybai yra kur tobulėti, siekiant efektingo įgyvendinimo proceso asmens duomenų apsaugos srityje, todėl darbe pateikiamas teorinės ir praktinės dalies pagrindu sumodeliuotas asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo modelis bei pateikiamos rekomendacijos Lietuvos probacijos tarnybos skirtos specialistams ir vadovybei.

Raktiniai žodžiai: Probacija, asmens duomenys, duomenų apsauga.

Pocevičiūtė, K. (2019). Implementation of Personal Data protection in the Lithuanian Probation Service: Final Work of Public Management Program. Supervisor of final thesis dr. K. Krūminienė. Šiauliai University, Regional Development Institute, 95 p.

SUMMARY

Master's final thesis examines, how personal data's protection is implementing in Lithuanian probation service after General data protection regulation reception and after results evaluation aims to find out, in what ways can be improved personal data's protection implement in Lithuanian probation service.

Research aim – prepare and justify personal data's protection implementation model and evaluate how its work in Lithuanian probation service. To achieve raised aim raised following research tasks: after analyzing scientific literature and various documents, to reveal concept of personal data's protection and justify its need, after find out entrenched personal data's protection regulation in legislations, identify main peculiarities of regulation changes, after reviewed and analysed theoretical basis, exclude features of personal data's protection management in Lithuanian probation service, perform describing factors' (analysis of interviews, documents) situation analysis of personal data's protection implementation process, to provide essential opportunities for improving implementation of personal data's protection, by modeling implementation model.

Work consists of introduction, theoretical and research parts, conclusions and recommendations. First part examines theoretical aspects of personal data's protection implement in Lithuanian probation service: analyzing origins and needs of personal data protection, personal data's concept and its evolution, personal data's regulation and regulatory changes, as well as personal data's management's peculiarities and Lithuanian probation service and regulation of personal data's protection in it. In second part of work presented methodological research methods, overviewed concept of research, which describes research logic scheme, research problems field, research strategy, research process and researched people's characteristics and research ethics. In third part in detail analyzes research results.

The research found, that for Lithuanian probation service working professionals' lack knowledge about new General data protection regulation. Determined that it confirms and in research participated informants. Lack of knowledge - complicates implement of personal data protection. According to experts involved in research, they ensure personal data's protection

by not disseminating data, in accordance with reasonableness principle, but admits, that for better personal data's protection it is important to introduce them with peculiarities of new data protection regulation, that daily work activity's functions would be implemented without violation of General data protection regulation.

Based on done research and its obtained results, it can be said that there is room for improvement for Lithuanian probation service, in order to effective implement process in field of personal data protection, therefore at work provided modeled personal data's protection implementation model based on theoretical and practical parts and presented recommendations for specialists and management of Lithuanian probation service.

Key words: Probation, personal data, data's protection.

TURINYS

LENTELIŲ SAŽAŠAS	9
PAVEIKSLŲ SAŽAŠAS.....	10
PAGRINDINĖS SAŽVOKOS	11
ĮVADAS.....	12
1. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE TEORINIAI ASPEKTAI	17
1.1. Asmens duomenų apsaugos ištakos ir poreikis	17
1.2. Asmens duomenų samprata bei jos raida	21
1.3. Asmens duomenų reglamentavimas ir reguliavimo pokyčiai	24
1.4. Asmens duomenų tvarkymo ypatumai.....	27
1.4.1. Duomenų apsaugos pareigūnas ir jo vieta Bendrajame duomenų apsaugos reglamente	28
1.5. Lietuvos probacijos tarnyba ir asmens duomenų apsaugos reglamentavimas joje	30
1.5.1. Asmens duomenų apsaugos subjektų teisių aprašas Lietuvos probacijos tarnyboje	36
2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE TYRIMO METODOLOGIJA	38
2.1. Tyrimo koncepcija	38
2.2. Tyrimo strategija.....	42
2.3. Tyrimo metodai ir instrumentų pagrindimas.....	43
2.4. Tyrimo imties charakteristika	49
2.5. Tyrimo etika	52
3. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	54
3.1. Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje dokumentų turinio situacijos analizė	54
3.2. Interviu metodo analizė.....	58
3.2.1. Informantų apklausos duomenų analizė	58
3.2.2. Specialistų apklausos duomenų analizė.....	63
3.3. Asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinimo mechanizmo modeliavimas	72
IŠVADOS	78
REKOMENDACIJOS	80
LITERATŪRA.....	83
PRIEDAI	89
1 PRIEDAS	89

2 PRIEDAS	93
3 PRIEDAS	95

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1.1 lentelė Asmens duomenų apibrėžtys	21
2.1 lentelė Tyrimo problemų laukas	39
2.3 lentelė Interviu klausimų dimensijų aprašymai	44
2.4 lentelė Informantams (vadovams) suformuotų interviu klausimų tikslai ir jų grupės	45
2.5 lentelė Informantams (specialistams) suformuotų interviu klausimų tikslai ir jų grupės	46
2.6 lentelė Vadovų ir specialistų atrankos kriterijai.....	50
2.7 lentelė Tiriamųjų charakteristikos.....	51
3.1 lentelė Specialistų susipažinimas su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu	63
3.2 lentelė Susipažinimo su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu būdai, informacijos šaltiniai.....	63
3.3 lentelė Asmens duomenų apsaugos užtikrinimas, sunkumai.....	65
3.4 lentelė Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo gairės Lietuvos probacijos tarnyboje.....	66
3.5 lentelė Pokyčiai darbe po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimo.....	67
3.6 lentelė Nauda bei rizika po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įsigaliojimo	68
3.7 lentelė Žinios apie įsteigtą asmens duomenų apsaugos pareigūno pareigybę	69
3.8 lentelė Duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo gairės Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose	70

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1.1 pav. Lietuvos ir kitų Europos Sąjungos piliečių požiūris į asmens duomenų apsaugą	20
1.2 pav. Asmenų skaičius probacijos tarnybų registre 1998-2016	31
1.3 pav. Asmens duomenys renkami Kalėjimų departamente.....	32
1.4 pav. Asmens duomenų apsaugos teisinis įgyvendinimas įstaigose.....	35
1.5 pav. Asmens duomenų apsaugos subjektų teisės	36
2.1 pav. Tyrimo loginė schema.....	42
2.2 pav. Tyrimo eiga	48
2.3 pav. Tyrimo imties formavimas	49
2.4 pav. Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo modelis Lietuvos probacijos tarnyboje .	75

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Asmens duomenys - „bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius“ (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680).

Lietuvos probacijos tarnyba - „Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pavaldi biudžetinė įstaiga, kurios paskirtis – valstybės politikos įgyvendinimas vykdant: probaciją, viešųjų darbų ir laisvės apribojimo bausmes, baudžiamojo poveikio (išskyrus turto konfiskavimą, išplėstinį turto konfiskavimą ir įmokas į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą) ir auklėjamojo poveikio priemones (išskyrus atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą), atliekant asmens socialinės aplinkos, kriminogeninių veiksnių, taip pat kitų aplinkybių, galinčių padėti teismui individualizuoti probacijos sąlygas, tyrimą“ (Lietuvos probacijos tarnyba).

IVADAS

Temos aktualumas. Apie asmens privatumo apsaugą pradėta galvoti tik po Antrojo pasaulinio karo, kuomet Europoje įsitvirtino demokratija (Meškauskaitė, 2004), o pačia asmens duomenų apsauga labiau susidomėta vis sparčiau augant, tobulėjant technologijoms (Petraitytė, 2011; Fal, 2014), nes būtent jos suteikia daugiau galimybių pasiekti asmeninę bei konfidencialią informaciją (Dešriūtė, 2016), tokiu būdu keliant didelę grėsmę asmens duomenų saugumui (Chua ir kt., 2017).

Anot Dešriūtės (2016) asmens duomenų apsauga - neišvengiama ir neatsiejama dažno Lietuvos piliečio kasdienybė, kurios aktualumas vis auga. Autorė teigia, kad užtikrinti savo asmens duomenų saugumą, kaip ir tai, kiek jų pasirenkama atskleisti kitiems subjektams, visų pirma yra kiekvieno žmogaus teisė ir pareiga, tačiau esama atvejų, kai šiais duomenimis disponuoja kiti subjektai. Šis disponavimas gali vykti tiek asmeniui apie tai žinant, tiek ne. Su pastarąja situacija dažnai susiduriama baudžiamajame procese, kai teisėsaugos institucijos renka, kaupia, naudoja konfidencialaus pobūdžio informaciją apie juos dominančius asmenis.

Galima teigti, kad teisių į asmens duomenų apsaugą ir privatumą užtikrinimas išlieka itin svarbus reiškinys. Dėl nuolatinės išorinių priežasčių įtakos asmens duomenų apsaugai atsirado būtinybė tobulinti teisės į asmens duomenų apsaugą politiką ir jos įgyvendinimą, nes žmonės šiai teisei skiria vis didesnę dėmesį. Svarbiausiame valstybės strateginiame dokumente Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ pabrėžiama, kad Lietuvai būtina greičiau reaguoti į naujoves, išnaudoti galimybes, keistis ir prisitaikyti prie pokyčių, nes technologijos gali smarkiai aplenkti. Laiku nesureagavus į naujoves, nebus galima užtikrinti teisių į privatumą ir į asmens duomenų apsaugą, o tada galima sulaukti nesankcionuoto duomenų naudojimo, pakeitimo ar ištrynimo.

Pasaulyje, o tuo labiau Lietuvoje nuo asmens duomenų apsaugos neatsiejama dalis yra jos valdymo procesas. Pilietiškai visuomenei vis labiau vystantis, valstybė yra įsipareigojusi diegti perspektyvias, daug naudos žadančias informacinėmis technologijomis paremtas sistemas. Daugeliui valstybinių institucijų vis aktualiau tampa asmens duomenų apsaugos užtikrinimas, taikant modernizuojamus nusistovėjusius valdymo procesus, tuo optimizuojama įstaigų veikla, keičiami tradiciniai visuomenės ir valdžios institucijų santykiai. Ne išimtis ir Lietuvos probacijos tarnyba.

Temos iširtumas. Įvairios „duomenų apsaugos“ arba „privatumo“ nuostatos įsigaliojo nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio. Nuo to laiko asmeninės informacijos apdorojimas ir saugumas viešosiose institucijose, o vėliau ir privačiose organizacijose, tapo pernelyg svarbus.

Asmens duomenų apsaugos teorines ištakas ir poreikį aptarinėjo tiek užsienio autoriai, tiek lietuvių autoriai: Andrade (2017), Fal (2014), Meškauskaitė (2004), Bennet (2011), Dešriūtė (2016), Petraitytė (2011), Janković (2012), Fargo (2015), Markauskas (2015), Kovalevskis (2017) ir kt. Asmens duomenų samprata pateikiama tiek Europos Sąjungos direktyvose, tiek Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Svarbu išskirti svarbius pasirinktai darbo temai Europos Sąjungos teisės aktus: Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/68, Direktyva 95/46/EB „Dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ 2 str., Ministrų komiteto rekomendacija Nr. R. (91) 10 valstybėms narėms dėl valstybės institucijų turimų asmeninių duomenų perdavimo trečiosioms šalims ir kt., o Lietuvos lygmeniu: Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (1998), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (2002) ir kt.

Temos naujumas. Prielaidos, kad asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesas Lietuvos probacijos tarnyboje ir jos skyriuose vyksta efektyviai bei tai, kad vis dar nėra vieningo įgyvendinimo proceso modelio, skatina detaliau analizuoti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimą bei ieškoti būdų, kaip šį procesą tinkamiau valdyti ir tobulinti. Darbe įgyvendinimas analizuojamas, kaip atskiras procesas, kurio efektyvumui pasiekti būtinas nuoseklus ir apgalvotas įgyvendinimo strateginis valdymas.

Tyrimo problema. Nuo 2018 m. gegužės 25 d. Lietuvoje pradėtas taikyti Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas. Šio Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 1 str., nurodoma, kad šiuo reglamentu nustatomos taisyklės, susijusios su fizinių asmenų apsauga tvarkant jų asmens duomenis, ir taisyklės, susijusios su laisvu asmens duomenų judėjimu. Taip pat, šiuo reglamentu saugomos fizinių asmenų pagrindinės teisės ir laisvės, o svarbiausia jų teisė į asmens duomenų apsaugą. Negalima nepaminėti ir to, kad šio Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 3 str. nurodoma, kad šis reglamentas taikomas duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojo buveinei. Taigi, šie pokyčiai nurodo, kad Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas privalomas kiekvienai institucijai, kuri tvarko asmens duomenis. Palyginimui svarbu paminėti ir tai, kad buvusioje Direktyvoje 95/46/EB, kurią keičia reglamentas, numatyta bendra prievolė pranešti priežiūros institucijoms apie asmens duomenų tvarkymą ne visada padėdavo gerinti asmens duomenų apsaugą.

Svarbu paminėti, kad net ir ankstesni tyrimai (dar iki naujojo asmens duomenų reglamento) rodo, kad viešojo sektoriaus įstaigose net 84 proc. duomenų tvarkytojų ne visada „laikėsi ne visų teisės aktais nustatytų reikalavimų, susijusių su asmens duomenų apsauga“ (Valstybinio audito ataskaita, 2013 m., p.15)

Tokie sprendimų priėmimai bei Valstybinio audito ataskaitoje (2013) pateikiami tyrimo duomenys rodo viešojo valdymo srityje egzistuojančias problemas, todėl svarbu išanalizuoti, kaip asmens duomenų apsauga įgyvendinama Lietuvos probacijos tarnyboje, su kokiomis problemomis įgyvendinimo procese susiduriama, į ką reikėtų atkreipti dėmesį ir ką reikėtų tobulinti, norint tinkamai įgyvendinti asmens duomenų apsaugą. Taigi, tyrimo problematika gali būti apibūdinta tokiais **probleminiais klausimais**:

- Kokia įgyvendinimo proceso situacija yra susidariusi Lietuvos probacijos tarnyboje po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento priėmimo?
- Kokios asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso kliūtys išryškėja, vykdant asmens duomenų apsaugos pokyčius Lietuvos probacijos tarnyboje?

Ginamieji teiginiai:

1. Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesas Lietuvos probacijos tarnyboje vyksta laipsniškai, neteikiant šiai sričiai prioriteto, sąmoningai dėmesį nukreipiant į organizacijos struktūros pokyčius ir kitas veiklos sritis;
2. Lietuvos probacijos tarnyboje trūksta vidinės dokumentacijos (nutarimų ar aprašų, teisės aktų, aiškios metodinės literatūros ir kt.), kuri įgalintų tarnybos darbuotojus, atliekant pareigybės aprašymuose nurodytas funkcijas, tinkamai tvarkyti asmens duomenis ir naudoti juos nepažeidžiant asmens duomenų apsaugos pagal naująjį Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą.

Tyrimo objektas – asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas Lietuvos probacijos tarnyboje.

Tyrimo dalykas – Lietuvos probacijos tarnybos asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso kliūtys ir tobulinimo sritys.

Tyrimo tikslas – išanalizavus asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinimo proceso taisytinus trūkumus, suformuoti ir pagrįsti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo mechanizmo modelį, įgyvendinimo tobulinimui Lietuvos probacijos tarnyboje. Iškeltam tikslui įgyvendinti iškeliami tokie **tyrimo uždaviniai**:

1. Išanalizavus mokslinę literatūrą ir įvairius dokumentus, atskleisti asmens duomenų apsaugos sampratą ir pagrįsti jos poreikį;
2. Išsiaiškinus teisės aktuose įtvirtintą asmens duomenų apsaugos reglamentavimą, identifikuoti esminius reguliavimo pokyčių ypatumus;
3. Apžvelgus ir išanalizavus teorinį pagrindą, išskirti asmens duomenų apsaugos valdymo ypatybes Lietuvos probacijos tarnyboje;

4. Atlikus asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą apibūdinančių veiksnių (interviu, dokumentų analizė) situacijos analizę, numatyti esmines asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo galimybes, sumodeliuojant įgyvendinimo modelio schemą.

Tyrimo metodai: Derinti kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, informantų pusiau struktūruotas interviu, interpretavimas, apibendrinimas, loginis pagrindimas. Vadovaujamosi trianguliacijos principu, kurio pagrindu reiškinys analizuojamas iš kelių pozicijų, keliais metodais, siekiant ir norint išvengti vienpusiškumo:

- *mokslinės literatūros, teisės aktų ir kitų šaltinių analizė* - pasitelkiant šį metodą analizuojamas asmens duomenų apsaugos ištakos ir poreikis, asmens duomenų samprata bei jos raida; asmens duomenų reglamentavimas ir reguliavimo pokyčiai; asmens duomenų tvarkymo ypatumai; Lietuvos probacijos tarnyba ir asmens duomenų apsaugos reglamentavimas joje;
- *duomenų sisteminimas ir apibendrinimas* - analizuojami Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymai. Šie duomenys sisteminami ir apibendrinami.
- *kokybinis tyrimas* - atliekamas *pusiau struktūruotas interviu* su Lietuvos probacijos tarnyboje dirbančiais asmenimis.
- *duomenų analizė* - pusiau struktūruoto interviu metu gautų duomenų analizė.

Tyrimo reikšmingumas ir praktinis pritaikomumas. Atlikta teorinių šaltinių ir dokumentų analizė, apibendrinti informantų interviu rezultatai, parengtas asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo modelis su esminėmis tobulinimo galimybėmis gali būti naudingas specialistams, kurie yra tiesiogiai susiję su asmens duomenų apsauga, asmens duomenų apsaugos pareigūnams ir kitoms su asmens duomenų apsauga susijusioms organizacijoms, įstaigoms.

Tyrimo rezultatų sklaida. Tyrimo atlikimo metu buvo sulaukta siūlymo iš Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos asmens duomenų apsaugos pareigūno pasidalinti gautais rezultatais ir juos paviėšinti. Su magistro baigiamojo darbo tyrimo rezultatais supažindinti visi tyrime dalyvavę informantai.

Šio **darbo struktūrą** sudaro: santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, teorinė, metodologinė bei tiriamoji dalys ir išvados, rekomendacijos. Pirmoje dalyje nagrinėjami asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje teoriniai aspektai: analizuojamos asmens duomenų apsaugos ištakos ir poreikis, asmens duomenų samprata bei jos raida, asmens duomenų reglamentavimas ir reguliavimo pokyčiai, kaip ir asmens duomenų

tvarkymo ypatumai ir Lietuvos probacijos tarnyba ir asmens duomenų apsaugos reglamentavimas joje. Antroje šio darbo dalyje pateikiami metodologiniai tyrimo metodai, apžvelgiama tyrimo koncepcija, kurią sudaro tyrimo loginė schema, tyrimo problemų laukas, tyrimo strategija, tyrimo eiga ir tiriamųjų charakteristika bei tyrimo etika. Trečiojoje dalyje išsamiai analizuojami tyrimo rezultatai.

1. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Asmens duomenų apsaugos ištakos ir poreikis

Įvairios „duomenų apsaugos“ arba „privatumo“ nuostatos įsigaliojo nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio, kai asmeninės informacijos apdorojimas ir saugumas viešosiose institucijose, o vėliau ir privačioms organizacijomis, tapo pernelyg svarbus (Bennett, 2011).

Nurodoma, kad privatumas ir duomenų apsauga yra glaudžiai susiję. Pirmųjų duomenų apsaugos teisės aktų atsiradimas aštuntojo dešimtmečio pradžioje, o taip pat jų vėlesni pokyčiai buvo skirti ir spręsti problemoms, kurias sąlygojo naujosios technologijos. Atsižvelgiant į plataus spektro problemas, kurias buvo svarbu išspręsti, duomenų apsaugos reguliavimo sistemų taikymas buvo iš esmės motyvuotas privatumo klausimais. Tiesą sakant, galima teigti, kad duomenų apsaugos teisinės sistemos nenutrūkstama plėtra pastaraisiais dešimtmečiais vyko dėl asmenų privatumui nuolat kylančios grėsmės (Andrade, 2017).

Žvelgiant į privatumo sampratą, nurodoma, kad privatumas reiškia teisę kontroliuoti savo asmeninę informaciją ir galimybę nustatyti jos gavimo ir naudojimo būdą. Privatumas yra daug platesnė sąvoka nei konfidencialumas, nes tai reiškia apribojimus įvairiems veiksams, susijusiems su asmenine informacija, būtent dėl jos rinkimo, saugojimo (Fal, 2014).

Pirmieji privatumo principai buvo apibrėžti dar 1776 m. Virdžinijos teisės aktuose ir 1789 m. Prancūzijos revoliucijos metu priimtoje „Žmogaus ir piliečių teisių deklaracijoje“. Po Antrojo pasaulinio karo, 1948 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja priėmė ir „Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją“, kurio pirmajame straipsnyje nurodoma, kad „visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs orumu ir teisėmis“ (Fal, 2014).

Meškauskaitė (2004) taip pat pastebi, kad apie asmens privatumo apsaugą pradėta galvoti tik po Antrojo pasaulinio karo, kuomet Europoje įsitvirtino demokratija. Kaip antai dar 1948 m. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje nurodoma, kad „kiekvienas turi teisę į gyvybę, laisvę ir asmens saugumą <..> niekas neturi patirti savavališko kišimosi į jo privatumą, šeimos gyvenimą, buitį ar susirašinėjimą arba kėsinosi į jo garbę ir reputaciją“ (3str., 22 str.). Kiek vėliau - 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos - 8 straipsnyje nurodyta, kad „kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo asmeninis ir jo šeimos gyvenimas, buto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas“. Be to, pabrėžiama, kad kištis į šias teises neturi netgi valdžios pareigūnai, nebent tai būtina siekiant

užtikrinti valstybės saugumą, viešąją tvarką, šalies ekonominę gerovę ar užkirsti kelią nusikaltimams ar gyventojų sveikatos, gerovės pablogėjimui.

Kad „niekas neturi patirti savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, jo būsto neliečiamybę, susirašinėjimo slaptumą, neteisėto kėsینimosi į jo garbę ir orumą. Kiekvienas asmuo turi teisę į įstatymo apsaugą nuo tokio kišimosi arba tokių pasikėsinimų“, nurodoma ir 1966 m. išleistame Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 17 straipsnyje. Galima pastebėti, kad nors anksčiau ir buvo minimas asmens privatumas, kaip ir jo duomenų apsauga, - tačiau pati duomenų apsauga nebuvo griežtai reglamentuojama, todėl duomenų apsauga galėjo būti interpretuojama įvairiai tiek teisininkų, tiek ir mokslininkų.

Lietuvoje asmens teisės į privatų gyvenimą įtvirtintos Lietuvos 1991 m. kovo 1 d. nutarime Nr. 1-113615 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Tarptautinės žmogaus teisių chartijos dokumentų“, kuriame nurodoma, kad Lietuva turi laikytis 1948 m. Paryžiuje priimtos Jungtinių tautų organizacijos generalinės ansamblėjos metu Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos bei 1966 m. Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto. Tik tuomet ir Lietuvoje pradėta atsižvelgti į privatų žmogaus gyvenimą, asmens teises. Kiek vėliau 1992 m. spalio 25 d. priimtoje Lietuvos Respublikos Konstitucijoje taip pat nurodoma, kad „žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas. Asmens susirašinėjimas, pokalbiai telefonu, telegrafo pranešimai ir kitoks susižinojimas neliečiami. Informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik motyvuotu teismo sprendimu ir tik pagal įstatymą. Įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, kėsинimosi į jo garbę ir orumą“ (22 str.). Kaip matyti, asmens privatumas ir Lietuvoje yra reglamentuojamas, tačiau privatumas anot, Meškauskaitės (2004), gali apimti daugybę sričių ir iki galo teisės aktuose nėra detalizuojamas.

Informacinių technologijų plėtra per pastaruosius 50 metų parodė, kad asmens orumą ir laisvę galima pažeisti piktnaudžiavimu ar ignoravimu. Tokie pažeidimai tapo priežastimi, dėl kurios atskirtos teisės į privilegiją nuo teisių į orumą ir laisvę, ir joms reikalingos tinkamos teisinės priemonės, kurių neįmanoma įgyvendinti taikant įprastas sankcijas. Reaguojant į privatumo pažeidimus, buvo nustatyti privatumo principai, kurie pirmą kartą buvo suformuluoti Jungtinių Amerikos Valstijų „Sveikatos, švietimo ir gerovės departamento automatizuotų asmens duomenų sistemų“ komiteto ataskaitoje. Ši ataskaita atitiko 1974 m. Privatumo akto, reglamentuojančio JAV asmens duomenų tvarkymą, formuluotę. Vėlesniais metais keliose šalyse buvo nustatyti panašūs principai dėl privatumo. Vėliau šie teisės aktai paskatino Europos Tarybą, Tarptautinės darbo organizacijos, Europos Sąjungą, Jungtines Tautas priimti tarptautines rekomendacijas. Visi šie teisės aktai ir rekomendacijos nustatė

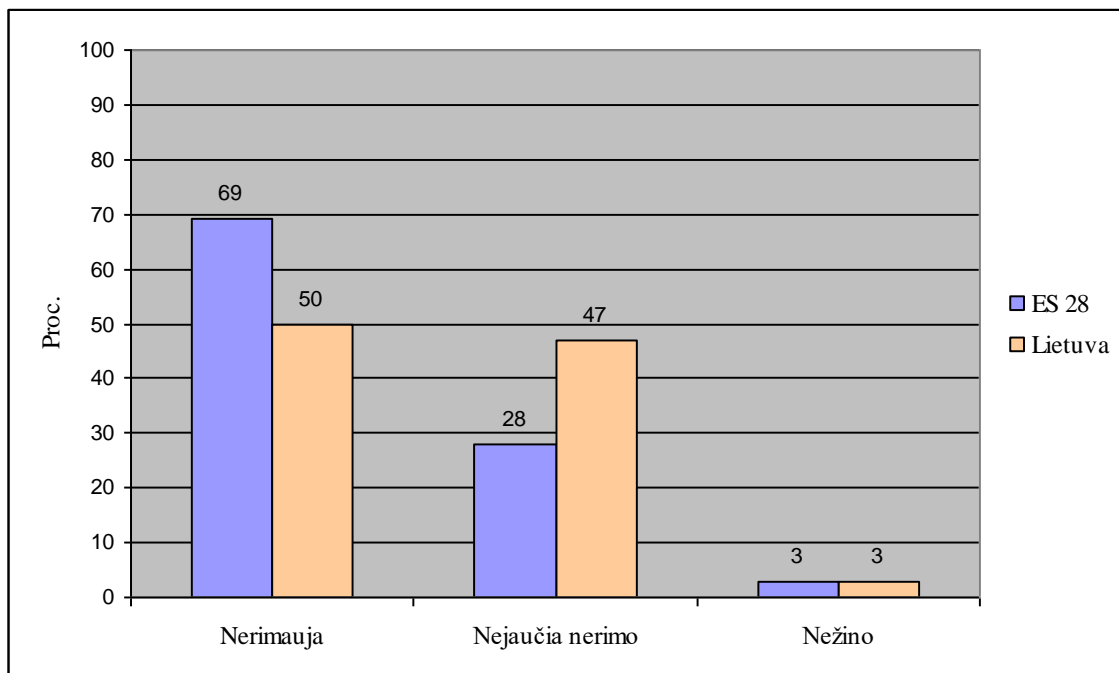
asmens duomenų tvarkymo taisyklės ir atsakomybę už pažeidimus piktnaudžiaujant asmens duomenimis. Be to, per pastaruosius dešimt metų buvo priimti ir informacinių technologijų saugumo standartai, padedantys apsaugoti asmens duomenis (Fal, 2014).

Asmens duomenų apsaugos poreikis anot Dešriūtės (2016) auga kartu su technologijomis, kadangi būtent jos suteikia daugiau galimybių pasiekti asmeninę bei konfidencialią informaciją. Žinoma, asmens duomenų privatumą sąlygoja pats asmuo, tačiau baudžiamajame procese, kai asmens duomenys yra kaupiami bei naudojami teisėsaugos institucijų, asmens duomenimis disponuoja kiti asmenys, valstybinės teisėsaugos institucijos, kurios duomenis gali naudoti ir vykdydamos tarptautinį bendradarbiavimą.

Akcentuotina veiklos procesų automatizavimo įtaka duomenų apsaugai, kitaip – nesaugumui. Autorė Kalibaitė, G. (2014, 94 p.) išskiria tai, kad veiklos rezultatus lemia duomenų ir informacijos turinio kokybė, laiku atliktas ir operatyvus duomenų integravimas, teikimas naudotojams. Duomenys tapo ne tik kasdieniu veiklos procesų valdymo įrankiu, strateginiu veiklos turtu, bet ir esmine proceso dalimi, informaciniu aktyvu, konkurencingumo raktu. Jos nuomone, tinkamas duomenų rinkimas, apdorojimas ir glaudi įvairių tipų vidaus, išorės duomenų integracija – tai kelias, siekiant realaus veiklos ir veiksmų efektyvumo. Kad technologijų pažanga leidžia ne tik saugoti informaciją apie fizinius asmenis (darbo patirtį, įpročius, sveikatą, finansus, ir kitą asmeninį gyvenimą), bet ir kelia pavojų jų saugumui, teigė Petraitytė (2011). Todėl asmens duomenų reglamentavimas turi būti tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu lygmeniu.

Teigiama, kad įvedus asmeninę informaciją į bet kurią sistemą, pavyzdžiui, Vyriausybės ar įmonės duomenų bazę, asmeninė informacija nebėra griežta jos savininko kontrolė. Todėl žmonės rimtai susirūpinę dėl tinkamo jų asmeninės informacijos naudojimo (Janković, 2012).

Analizuojant 2015 m. Eurobarometro apklausos duomenimis, kai buvo apklausta 1000 Lietuvos gyventojų, nustatyta ir išskirta, kad net 50 proc. apklaustų Lietuvos gyventojų nerimauja dėl asmens duomenų apsaugos, manydami, kad „institucijos ir įmonės gali panaudoti jų duomenis tais tikslais, apie kuriuos jiems iš anksto nebuvo pranešta“, nors kitų Europos Sąjungos šalių piliečių (jų apklausta beveik 28 tūkst.), nerimaujančių dėl asmens apsaugos duomenų buvo 19 proc. daugiau (žr. 1.1 pav.):

1.1 pav. Lietuvos ir kitų Europos Sąjungos piliečių požiūris į asmens duomenų apsaugą
Šaltinis: Eurobarometras, 2015

Kaip žinia, asmens duomenys yra kaupiami įvairiose valdžios institucijose. To paties Eurobarometro 2015 m. apklausos duomenimis, nustatyta, kad daugiausia tiek Lietuvos, tiek kitų Europos Sąjungos šalių piliečiai pasitiki sveikatos priežiūros ir medicinos institucijomis (jomis dėl asmeninės duomenų apsaugos Lietuvoje pasitiki 73 proc. apklaustų gyventojų, bei 74 ES šalių gyventojų), bankais ir finansinėmis institucijomis (Lietuvoje - 73 proc., ES - 58 proc.), kaip ir nacionalinės valdžios institucijomis (Lietuvoje - 68 proc., ES - 66 proc.).

Teigiama, kad nors daugelyje šalių duomenų apsaugos principai yra panašūs, bet kiekviena reguliavimo aplinka turi savo modelį. Todėl požiūriai įvairiose šalyse skiriasi. Pavyzdžiui, JAV įgyvendinamas požiūris „iš apačios į viršų“. Tai reiškia, kad egzistuoja keli įstatymai ir įstatai, kurių kiekvienas nustato asmens duomenų naudojimą tam tikrame „gyvenimo“ sektoriuje, pvz., Sveikatos priežiūros, finansinės pramonės ir kt. vadinamasis skėtinis įstatymas yra kitas požiūris ir yra įgyvendinamas, pavyzdžiui, ES arba Kanadoje. Ten vienas ar keli įstatymai nustato asmens duomenų tvarkymą visuose sektoriuose (Janković, 2012).

Žinoma asmens duomenų apsauga, kaip pagrindinė teisė, per pastaruosius 30 metų labai sustiprėjo ir tapo viena iš intensyviausiai diskutuojamų pagrindinių žmogaus teisių Europos Sąjungoje. Jos svarba nuolat pabrėžiama pagrindinėse žiniasklaidos priemonėse, politinėse diskusijose, o taip pat teisėje (Forgo, 2015). Ir labiausiai išsivysčiusios valstybės dabar turi, tinkamai suformuotą teisinę bazę, reglamentuojančią viešųjų ir privačių organizacijų

asmeniškai identifikuojamą informacijos rinkimą, saugojimą, apdorojimą, sklaidą ir saugojimą. Žinoma, šių įstatymų turiniui ir įgyvendinimui labai turi įtakos nacionalinės administracinės ir teisinės tradicijos. Kai kurios šalys, pavyzdžiui, Kanada, Australija ir Jungtinės Amerikos Valstijos turi „privatumo įstatymus“, o kitos šalys laikosi Europos nomenklatūros „duomenų apsaugos“ (Bennett, 2011).

Apibendrinant galima teigti, kad apie asmens privatumo apsaugą pradėta galvoti tik po Antrojo pasaulinio karo, kada Europoje įsitvirtino demokratija. Asmens duomenų apsaugos poreikis augo kartu su asmens privatumo pažeidimais, augančiomis technologijomis. Nors asmens duomenų apsauga yra reglamentuojama tiek tarptautiniu tiek nacionaliniu lygmeniu, dauguma Lietuvos ir kitų Europos Sąjungos šalių piliečių nerimauja dėl savo asmens duomenų saugumo.

1.2. Asmens duomenų samprata bei jos raida

Kadangi valstybinės institucijos yra įgaliotos asmeninius duomenis saugoti elektroninėse bylose, o toks automatizavimas „padidino privatumo pažeidimo riziką, kadangi jis suteikia daugiau galimybių telematinėmis priemonėmis susipažinti su valstybinių institucijų saugomais asmens duomenimis arba asmens duomenų rinkmenomis bei palengvina tokių duomenų ir asmens duomenų rinkmenų perdavimą trečiosioms šalims“, (Ministrų komiteto rekomendacija Nr. R. (91) 10 valstybėms narėms dėl valstybės institucijų turimų asmeninių duomenų perdavimo trečiosioms šalims, 1,3 p.), todėl pirmiausia svarbu šiame darbe apibrėžti kokie yra tie asmens duomenys, kokie yra jų charakteristikos požymiai.

Asmens duomenų samprata pateikiama tiek Europos Sąjungos direktyvose, tiek Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Siekiant tiksliai atskleisti asmens duomenų sampratą, pateikiamą teisės aktuose, darbo autorės manymu, tikslingiausia jas ne interpretuoti, bet cituoti. Įvairios duomenų apsaugos sampratos pateikiamos 1.1. lentelėje:

1.1 lentelė

Asmens duomenų apibrėžtys

Teisės aktai	Apibrėžtis
--------------	------------

1.1 lentelės tęsinys 22 psl.

Direktyva 95/46/EB „dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ 2 str.	„asmens duomenys“ reiškia bet kurią informaciją, susijusią su asmeniu (duomenų subjektu), kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta; asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta, yra tas asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta tiesiogiai ar netiesiogiai, ypač pasinaudojus nurodytu asmens identifikavimo kodu arba vienu ar keliais to asmens fizinei, fiziologinei, protinei, ekonominei, kultūrinei ar socialinei tapatybei būdingais veiksniais“.
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680	„asmens duomenys– bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius“
Ministrų komiteto rekomendacija Nr. R. (91) 10 valstybėms narėms dėl valstybės institucijų turimų asmeninių duomenų perdavimo trečioms šalims, 1,3 p.	„asmens duomenys“ reiškia bet kurią informaciją, susijusią su nustatytos arba nustatomos tapatybės asmeniu (duomenų subjektu). Asmuo negali būti traktuojamas kaip "nustatomos tapatybės", jeigu tapatybės nustatymui reikia nepagrįstai daug laiko, kaštų ir pastangų“
Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas 1998, 2 str.	„Asmens duomenys – duomenys apie konkretų arba iš duomenų nustatomą fizinį asmenį, jo dalykinius santykius ir išvados apie asmenį, padarytos remiantis šiais duomenimis“
Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas 2002, 2 str.	„Asmens duomenys – bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai“
Žmogaus teisių stebėjimo institutas	„Asmens duomenys – bet kuri informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti nustatyta naudojant šiuos duomenis. Tai gali būti asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gimimo data, pirštų antspaudai, biometriniai duomenys, IP adresas ir kiti“.
Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas	„Asmens duomenys yra bet kokia informacija, susijusi su gyvu asmeniu, kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta. Asmens duomenys, iš kurių pašalinta asmeninė informacija, kurie yra užšifruoti ar kuriems yra suteikti pseudonimai, bet kuriuos galima panaudoti iš naujo nustatant asmens tapatybę, išlieka asmens duomenimis. Asmens duomenys: vardas, pavardė, namų adresas, elektroninio pašto adresas, asmens tapatybės kortelės numeris, interneto protokolo (IP) adresas, slapukų identifikatoriai“.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės adaptuojant lentelėje nurodytus dokumentus

Kaip matyti iš 1.1 lentelėje pateikiamų apibrėžčių, Lietuvoje, 1996 m. birželio 11 d. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme, asmens duomenų apibrėžtis yra labai siaura – ši apibrėžtis išliko ir šio įstatymo 1998 m. redakcijoje. Su tuo sutinka ir Petraitytė (2011), teigdama, kad šis įstatymas „reguliuo itin siaurą visuomeninių santykių sritį ir nustatė griežtus minėtos informacijos tvarkymo reikalavimus“. Tačiau matyti, kad ši apibrėžtis 2002 m. šio įstatymo redakcijoje buvo pakeista atsižvelgiant į Direktyvą (95/46/EB), ir išliko ir tolimesnėse šio įstatymo redakcijose. Galima pastebėti, kad šis apibrėžimas yra kur kas konkretesnis – minimas ir asmens kodas, tapatybė bei kita informacija

/ požymiai leidžiantys identifikuoti asmenį. Lyginant asmens duomenų sampratas, pateiktas Direktyvoje 95/46/EB bei Direktyvoje 2016/680, galima pastebėti, kad naujoje Direktyvoje ši samprata taip pat praplečiama – nurodoma daugiau apie asmens duomenų priskiriamos informacijos.

Petraitytės (2013) teigimu, informacija, susijusi su asmens duomenimis yra įvairi. O ir anot Europos Komisijos, asmens duomenys – tai bet kokia informacija, susijusi su identifikuotu arba identifikuojamu gyvu asmeniu. Įvairios informacijos, surinktos kartu, gali tapti asmens tapatybės nustatymu, taip pat yra asmens duomenys. Asmens duomenys, kurie buvo atpažinti, užšifruoti arba pseudonimizuoti, bet gali būti naudojami asmens tapatybei nustatyti, lieka asmens duomenys ir patenka į įstatymo taikymo sritį. Asmens duomenys, kurie buvo anonimiški taip, kad asmuo nėra arba nebegali būti atpažįstamas, nebėra laikomi asmens duomenimis. Europos Komisija pateikia ir asmens duomenų pavyzdžius, nurodydama, kad tai gali būti ne tik asmens vardas, pavardė, gyvenamoji vieta – adresas, bet ir elektroninio pašto adresas, interneto protokolo (IP) adresai ir pan. Be šios informacijos asmens duomenims prilyginama ir informacija, galinti suteikti informacijos apie fizinį asmenį, tokia kaip garsiniai ir vaizdiniai duomenys (Direktyva 95/46/EB, 14 p.).

Asmens duomenis Markauskas (2015) skirsto į paprastus (neypatingus asmens duomenis - kaip asmens vardas, pavardė, gyvenamoji vieta, asmens kodas, ūgis, išsilavinimas) bei ypatingus asmens duomenis - kaip asmens politinius ir religinius įsitikinimus, rasinę ir etninę kilmę, teistumą, sveikatą, lytinį gyvenimą, kaip ir narystę profesinėse sąjungose.

Išsamiau detalizuojant asmens duomenų klasifikaciją, galima išskirti tai, kad Europos komisija nurodo, kad asmens duomenys – tai bet kokia informacija, susijusi su gyvu asmeniu, kurio tapatybė nustatyta arba gali būti nustatyta. Nurodo, kad apsauga asmens duomenims suteikiama neatsižvelgiant į technologijas, naudojamas tokiems duomenims tvarkyti. Komisija nurodo, kad juridinio asmens kodas, elektroninio pašto adresas (pvz., vardas.pavarde@imone.lt), nuasmeninti duomenys nėra laikomi asmens duomenimis. Teismų praktikoje, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. liepos 26 d. bylos A-858-2133-12 teismo sprendime nurodoma, kad asmens duomenys - reiškia bet kurią informaciją, susijusią su asmeniu (duomenų subjektu), kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta. Beržanskienė, R. (2018) nurodo, kad asmens duomenimis gali būti laikomi pirštų antspaudai, balso tembras, pajamos, darbo užmokestis, duomenys apie turimą turtą ar netgi IP adresas, kuris palieka pėdsaką skaitmeninėje interneto erdvėje (Asmens duomenų apsauga, 2018). Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, 2016 m. spalio 19 d. sprendime Patricko Breyerio byloje prieš Vokietiją pažymėjo, kad lankytojo dinaminis interneto protokolo adresas portalo

administratoriaus atžvilgiu yra asmens duomenys, jeigu šis administratorius turi teisėtų priemonių tokio lankytojo tapatybei nustatyti, remdamasis papildoma informacija, kurią turi lankytojo interneto prieigos teikėjas (Europos Sąjungos Teisingumo teismo pranešimas spaudai, Nr. 112/16).

Lietuvos Respublikos Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 1998 m. redakcijoje taip pat minimi „ypatingi asmens duomenys – asmens duomenys apie jo rasinę kilmę, tautinį ir etninį priklausomumą, politinius, religinius ir kitus įsitikinimus, partiškumą, teistumą, sveikatą, patologinius defektus ir intymų gyvenimą (privatų asmens gyvenimą)“ (2 str., 10 p.).

Apibendrinant galima teigti, kad asmens duomenys – tai bet kokia informacija (asmens vardas, pavardė, gyvenamoji vieta – adresas, bet ir elektroninio pašto adresas, interneto protokolo (IP) adresai ir pan.), susijusi su identifikuotu arba identifikuojamu asmeniu. Pačius asmens duomenis galima skirstyti į paprastus bei ypatingus asmens duomenis. Lietuvoje, iki 2002 m. Lietuvos Respublikos Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme, asmens duomenų apibrėžtis buvo labai siaura, tačiau vėliau apibrėžimas buvo sukonkretintas, atsižvelgiant į Direktyvą (95/46/EB).

1.3. Asmens duomenų reglamentavimas ir reguliavimo pokyčiai

Svarbu paminėti, kad iki 2000 m. Europos Sąjungos (toliau ES) teisės aktai dėl asmens duomenų apsaugos buvo priimti teisės į privatumą vardu, kaip numatyta Europos Žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsnyje, nepaisant to, kad Europos Žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje nurodoma tik teisė į privatų gyvenimą. Kiek vėliau 1995 m. siekiant apsaugoti fizinių asmenų pagrindines teises ir laisves, ypač jų teisę į privatumą, tvarkant asmens duomenis, priimta Duomenų apsaugos direktyva - 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kurios 1 str. pabrėžiama, kad valstybės narės turi saugoti „fizinių asmenų pagrindines teises ir laisves, o ypač jų privatumo teisę, tvarkant asmens duomenis“, bet tuo pačiu nevaržyti ir nedrausti „laisvo asmens duomenų judėjimo tarp valstybių narių dėl priežasčių, susijusių su apsauga“, – matyti, kad ši direktyva aiškiai nurodo, kad asmens duomenys yra privatūs bei tuo pačiu turi būti užtikrinamas laisvas asmeninių duomenų judėjimas tarp valstybių narių.

Nors Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje Nr. 95/46/EB2 buvo numatyti esminiai principai, nusakantys asmens duomenų tvarkymą, Dešriūtės (2016) manymu buvo pasigendama papildomų taisyklių, kas sąlygojo šios direktyvos pakeitimą, todėl 2016 m. balandžio 14 d. buvo pritarta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui „dėl fizinių asmenų

apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ (Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui) ir direktyvai „dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar traukimo baudžiamajon atsakomybėn už jas arba baudžiamųjų sankcijų vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ – kurioje buvo nustatytos taisyklės, nurodančios asmens duomenų apsaugą įvairiuose procesuose, o taip pat ir bendradarbiaujant.

Taigi nuo 2018 m. gegužės 25 d. pradėtas taikyti 2016 m. balandžio 27 d. **Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679** dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir **kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB**.

Svarbu paminėti, kad be šių direktyvų, dar 2009 m. gruodžio mėn. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, teisė į asmens duomenų apsaugą yra oficialiai patvirtinta kaip savarankiška Europos Sąjungos pagrindinė teisė. Tai pripažįstama ir ES pagrindinių teisių chartijos 8 str., kuri dabar įgijo teisiškai privalomą galią (Fuster, Geller, 2012), nes nuo 2009 m. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija yra privaloma pirminės teisės dalis (Rosas, 2012; Kavalnė, Danėlienė, 2015), kurioje nurodoma, kad „kiekvienas turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą. Tokie duomenys turi būti tinkamai tvarkomi ir naudojami tik konkrečioms tikslams ir tik atitinkamam asmeniui sutikus ar kitais įstatymo nustatytais teisėtais pagrindais. Kiekvienas turi teisę susipažinti su surinktais jo asmens duomenimis bei į tai, kad jie būtų ištaisomi“ (8 str.).

Grįžtant prie naujausio Europos Parlamento ir Tarybos reglamento 2016/679, pastebėtina, kad šis reglamentas yra labai detalus ir pateikiantis nemažai naujovių (lyginant su Direktyva 95/46/EB). Kaip antai Dešriūtė (2016) pastebi, pagrindinės naujovės – tai „pakitęs duomenų subjekto vaidmuo asmens duomenų valdymo procese“, kuris pasireiškia asmens informuotumu, įtraukimu į procesą, kaip ir jo „teisė būti pamirštam, t. y. tuo atveju, kai nebėra teisėto pagrindo kaupti asmens duomenis ir subjektas to nebenori, jis turi teisę į duomenų ištrynimą“ – žinoma, tai priklauso ir „nuo valstybių narių nacionalinio reguliavimo ir teisės aktų įgyvendinimo praktikos“ (p. 27). Nors, anot autorės, priimta reforma neišsprendžia problemų, susijusių su asmens duomenų apsauga ir vyraujančių baudžiamajame procese, o anot jos, pagrindinis trūkumas – „taisyklių netaikymas keičiantis asmens duomenimis su tarptautinėmis institucijomis, Europolu, Eurojustu ir kt. Taip pat lieka neišspręstas ir juridinių asmenų duomenų apsaugos klausimas, kadangi direktyva taikoma tik tvarkant fizinių asmenų duomenis“ (p.27).

Analizuojant naująjį bendrojo duomenų apsaugos reglamentą, pastebima, kad šiuo nauju reguliavimu įtvirtinamas ir išankstinis poveikio duomenų apsaugai vertinimas, kuris galimas

esant/iškilus pavojui asmens duomenų apsaugai (35 str. 1 d), žinoma, to pasekoje, nurodoma, kad, esant pavojui, svarbios konsultacijos su priežiūros institucija (36 str. 1 d.). Be to, šiame reglamente labai detalai aprašomos duomenų tvarkytojų ir valdytojų pareigos, kaip ir pareiga paskirti duomenų apsaugos pareigūną (37 str. 2 d.). Pastebėtina, kad naujame reglamente griežtai įvardijama naujo pobūdžio pareiga duomenų valdytojams – nurodoma, kad jie, esant saugumo pažeidimams bei galimybei pranešti, turi per 72 valandas informuoti priežiūros instituciją (33 str. 1 d.), o esant pavojui – ir asmenims / duomenų subjektams – informuoti ir juos (34 str. 1 d.). Atsiranda ir duomenų apsaugos pareigūnas (37, 38 str.).

Galima pastebėti ir tai, kad Bendrajame duomenų apsaugos reglamente, priešingai negu Duomenų apsaugos direktyvoje, aiškiai apibrėžiamos priemonės, kurių duomenų valdytojai turi laikytis perduodant duomenis tarptautinėms organizacijoms ar trečiosioms valstybėms (V skyrius).

Zaleskis (2017) taip pat teigia, kad „Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas perbraižo atsakomybės už atitiktį ribas duomenų apsaugos teisėje“ (p.50). Šis autorius pastebi, kad šiame reglamente sumažėja įsitraukusių duomenų apsaugos institucijų kasdieninėje duomenų tvarkymo veikloje ir kontrolėje, tačiau sustiprėja ir skatinama duomenų valdytojo autonomija ir atsakomybė užtikrinant duomenų apsaugos teisę. Be to, anot Zaleskio (2017), duomenų apsaugai svarbus ir atskaitomybės principas, duomenų apsaugos vertinimas, konsultavimasis su priežiūros institucija, duomenų apsaugos pareigūno paskyrimas. Svarbu ir tai, kad duomenų valdytojai tvarkant asmens duomenis privalo laikytis ES reikalavimų perduodant duomenis tarptautinėms organizacijoms ar trečiosioms valstybėms – „šios nuostatos duomenų apsaugos teisei itin reikšmingos todėl, kad turėtų paveikti duomenų apsaugos teisės plėtrą už ES ribų ir paspartinti duomenų apsaugos teisės globalizaciją“ (p.48).

Kadangi duomenų apsaugos reguliavimo suvienodinimas (su ES standartais) yra svarbus (Birnhack, 2008), Lietuva taip pat dar 2002 m., atsižvelgiant į Direktyvą (95/46/EB), koregavo asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą, kuriame aiškiai apibrėžė asmens duomenis, nustatė duomenų tvarkymo pagrindus, duomenų valdytojų pareigas bei duomenų subjektų teises (Petraitytė, 2011).

Apibendrinant galima teigti, kad siekiant apsaugoti fizinių asmenų pagrindines teises ir laisves, ypač jų teisę į privatumą, tvarkant asmens duomenis priimta Duomenų apsaugos direktyva – 95/46/EB, kuri vėliau buvo pakeista į Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą 2016/679, kuris yra labai detalus ir pateikia nemažai naujovių, kaip pavyzdžiui, įtvirtinamas ir išankstinis poveikio duomenų apsaugai vertinimas, kuris galimas esant/iškilus pavojui asmens duomenų apsaugai, įvardijama naujo pobūdžio pareiga duomenų valdytojams – nurodoma, kad

jie, esant saugumo pažeidimams bei galimybei pranešti, turi per 72 valandas informuoti priežiūros instituciją, o esant pavojui ir asmenims/duomenų subjektams – informuoti ir juos. Atsiranda ir duomenų apsaugos pareigūnas bei kiti svarbūs reikalavimai, į kuriuos privaloma atsižvelgti.

1.4. Asmens duomenų tvarkymo ypatumai

Duomenų tvarkymas – tai asmens duomenų „rinkimas, įrašymas, rūšiavimas, sisteminimas, saugojimas, adaptavimas ar keitimas, išgava, susipažinimas, naudojimas, atskleidimas persiunčiant, platinant ar kitu būdu sudarant galimybę jais naudotis, taip pat sugretinimas ar sujungimas su kitais duomenimis, apribojimas, ištrynimasis arba sunaikinimas“ kurie atliekami neautomatizuotomis arba automatizuotomis priemonėmis (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679).

Svarbu pabrėžti, kad asmens duomenys turi būti „renkami konkrečiai nustatytais, aiškiai apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir negali būti tvarkomi tokiu būdu, kuris būtų nesuderinamas su tais tikslais“, esant reikalui atnaujinami, tvarkomi sąžiningai bei teisėtai, užtikrinant jų saugumą – „įskaitant apsaugą nuo tvarkymo be leidimo arba neteisėto tvarkymo ir nuo netyčinio praradimo, sunaikinimo ar sugadinimo, taikant tinkamas technines ar organizacines priemones“ (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679, 4 str.).

Europos komisija nurodo (2018), kad duomenų valdytojas nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones, o duomenų tvarkytojas tvarko asmens duomenis tik „pagal duomenų valdyto nurodymus“, bei „padeda duomenų valdytojui užtikrinti, kad būtų laikomasi nuostatų dėl duomenų subjekto teisių“ (22 str.). Taip pat negalima nepaminėti, kad pagal naują reglamentavimą atsakomybė už asmens duomenų tvarkymą tenka duomenų valdytojams, šis reglamentas išplečia pareigų duomenų tvarkytojams ratą. Iki reglamento už asmens duomenis buvo atsakingas duomenų valdytojas, o reglamente numatyta, kad atsakomybę turės pagal susitarimą dalytis tiek duomenų valdytojas, tiek duomenų tvarkytojas.

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nurodo, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi dviem būdais: rankiniu ir automatinio būdu. Rankiniu būdu tvarkomi susistemintose rinkmenose: sąrašuose, kartotekose, bylose, sąvaduose ir kt. Automatinio būdu, t. y. įvairiomis elektroninėmis priemonėmis, pvz., kompiuteriais, telefonais, planšetiniais kompiuteriais, išmaniaisiais laikrodžiais, vaizdo registratoriais, fotoaparatais, diktofonais ir t.t. Asmens duomenys tvarkomi tik gavus duomenų subjekto sutikimą. Reglamente nurodyta, kad duomenų valdytojas turi galėti įrodyti, kad duomenų subjektas sutiko su duomenų tvarkymo operacija. Taip pat, duomenų tvarkytojai privalo užtikrinti, kad duomenų subjektas suvoktų, kad jis duoda

sutikimą ir dėl ko jis jį duoda. Kuomet asmens duomenys tvarkomi automatizuotai, duomenų tvarkytojai arba valdytojai turi saugoti duomenis, neleisdami kopijavimo, pašalinių asmenų prieigos prie įrangos ar duomenų tvarkymo sistemos, stebėti duomenų sistemų veikimą ir pan. (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679, 29 str.).

Ir nors duomenų valdytojai gali tvarkyti asmens duomenis tik **gavę duomenų subjektų sutikimus**, yra ir išimčių. Kaip antai Kovalevskis (2017) nurodo, kad duomenis galima tvarkyti be asmens sutikimo, jeigu tai yra būtina **siekiant apginti viešąjį interesą**, viešąjį saugumą. Tačiau net ir šiuo atveju, duomenų subjektas turi būti informuotas apie tikslus, kuriais duomenys tvarkomi ir apie jo teises, įskaitant teisę nesutikti, kad jo duomenys būtų tvarkomi. Kad asmens duomenis tvarkyti galima ir tai yra teisėta esant viešajam interesui, teigiama ir Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje.

Anot Kriviko (2007) viešasis interesas apima ekonominius, politinius, socialinius ir kitus gyvenimo aspektus. Tuo tarpu Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nurodo, kad „viešasis interesas suprantamas, kaip visuomenei svarbi vertybė, gėris, kurio užtikrinimu turi rūpintis valdžios įstaigos (taip pat ir viešojo administravimo subjektai), ir į kurį neatsižvelgus būtų pažeistos ne vieno, o daugelio žmonių teisės ir teisėti interesai“.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamente 2016/679 nurodomos ir kitos aplinkybės, kuomet asmens duomenys gali būti tvarkomi. Kaip antai: „esant **sutartinei prievolei** (pagal įmonės ir kliento sutartį); Siekiant įvykdyti **teisinę prievolę** (nustatytą ES ar nacionalinės teisės aktuose); Siekiant **apsaugoti** asmens gyvybinius interesus“. Nurodoma, kad „Tvarkyti duomenis būtina siekiant **teisėtų** įmonės arba trečiosios šalies **interesų** (išskyrus numatytas išimtis)“ (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679, 6 str.).

Apibendrinant galima teigti, kad asmens duomenų tvarkymas gali būti rankinis bei automatizuotas, už duomenų tvarkymą yra atsakingi duomenų tvarkytojai ir valdytojai, kurių pareigos/užduotys ir funkcijos yra reglamentuojamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamente 2016/679. Įvedama ir nauja pareigybė – duomenų apsaugos pareigūnas, kurio pagrindinė užduotis – stebėjimas, kaip laikomasi reglamento nuostatų. Akcentuotina, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi ne tik gavus duomenų subjekto sutikimą, bet ir siekiant apginti viešąjį interesą ar esant sutartinei ir teisinei prievolei.

1.4.1. Duomenų apsaugos pareigūnas ir jo vieta Bendrajame duomenų apsaugos reglamente

Svarbu paminėti ir asmens duomenų apsaugos pareigūnus, kurių vaidmuo organizacijose yra svarbus, nors tai nauja pareigybė, numatyta Bendrajame duomenų apsaugos reglamente, kuris Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse pradėtas taikyti 2018 m. gegužės 25 d. Bendrajame duomenų apsaugos reglamente, 34 straipsnyje nurodyta, kad duomenų apsaugos pareigūną privalo paskirti valdžios institucijos ir įstaigos bei kitos organizacijos, kurių pagrindinė veikla yra dideliu mastu sistemingai stebėti asmenis arba dideliu mastu tvarkyti specialių kategorijų asmens duomenis. Pagrindinė šio pareigūno funkcija – stebėjimas; kaip laikomasi reglamento nuostatų. Tačiau be to, šis pareigūnas turi „informuoti duomenų valdytoją ir duomenis tvarkančius darbuotojus apie jų prievoles pagal šią direktyvą ir pagal kitus Sąjungos ar valstybės narės teisės aktus dėl duomenų apsaugos ir teikti jiems patarimus šiais klausimais; bendradarbiauti su priežiūros institucija; atlikti kontaktinio asmens funkcijas priežiūros institucijai kreipiantis su duomenų tvarkymu susijusiais klausimais“. Detalesnės duomenų apsaugos pareigūnų užduotys ir pareigos pateikiamos Duomenų apsaugos pareigūnų gairėse (2016).

Detaliau apibrėžiant duomenų apsaugos pareigūno statusą organizacijoje, galima išskirti tai, kad Bendrajame asmens duomenų apsaugos reglamento 38 str. išskirti net 6 aspektai, nurodantys duomenų apsaugos pareigūno statusą. Vienas svarbiausių aspektų tai, kad duomenų subjektai gali kreiptis į duomenų apsaugos pareigūną visais klausimais, susijusiais jų asmeninių duomenų tvarkymu ir naudojimu savo teisėmis pagal šį reglamentą. Pagal šį aspektą, galima daryti prielaidą, kad norint tinkamai įgyvendinti Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą, duomenų apsaugos pareigūno pareigybė tampa svarbi.

Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 39 str. yra nurodytos užduotys, kurios turi būti vykdomos duomenų apsaugos pareigūno. Nurodoma, kad pareigūnas privalo informuoti duomenų valdytoją arba tvarkytoją ir duomenis tvarkančius darbuotojus apie jų prievolės pagal naująjį reglamentą ir kitus Sąjungos arba valstybės narės apsaugos nuostatas ir konsultuoja juos šiais klausimais. Taip pat pareigūnas stebi kaip laikomasi šio reglamento, kitų Sąjungos arba nacionalinės duomenų apsaugos nuostatų ir duomenų valdytojo arba duomenų tvarkytojo politikos asmens duomenų apsaugos srityje, kitaip – bendrauja su priežiūros institucija.

Duomenų apsaugos pareigūno gairėse (2016, p. 16) nurodoma, kad Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 38 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad organizacija padėtų savo duomenų apsaugos pareigūnui, suteikdama jo užduotims atlikti būtinus išteklius. Išryškinama tai, kad turi būti pakankamas aprūpinimas finansiniais ištekliais, infrastruktūra, kad turi būti išsiųstas oficialus pranešimas apie duomenų apsaugos pareigūno paskyrimą visiems darbuotojams, siekiant užtikrinti, kad organizacijoje būtų žinoma apie jo buvimą ir funkcijas.

Taip pat išryškina tai, kad kuo sudėtingesnės ir jautresnės duomenų tvarkymo operacijos, tuo daugiau išteklių turi būti skiriama duomenų apsaugos pareigūnui. Duomenų apsaugos funkcija turi būti veiksminga ir pakankamai gerai aprūpinta ištekliais, palyginti su atliekamu duomenų tvarkymu (Duomenų apsaugos gairės, 2016, p. 17).

Zaleskis, J. (2017) teigia, kad autoritetinga teisės doktrina dar nepasižymi duomenų apsaugos pareigūnų veiklos reguliavimo tyrimų gausa, nes Lietuvai tai yra nauja, tačiau duomenų apsaugos pareigūno paskirtis yra padėti ir patarti, kaip užtikrinti duomenų valdytojų ir duomenų tvarkytojų atitiktį konkrečiam teisės aktui – Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui – ir kitiems teisės šaltiniams duomenų apsaugos srityje.

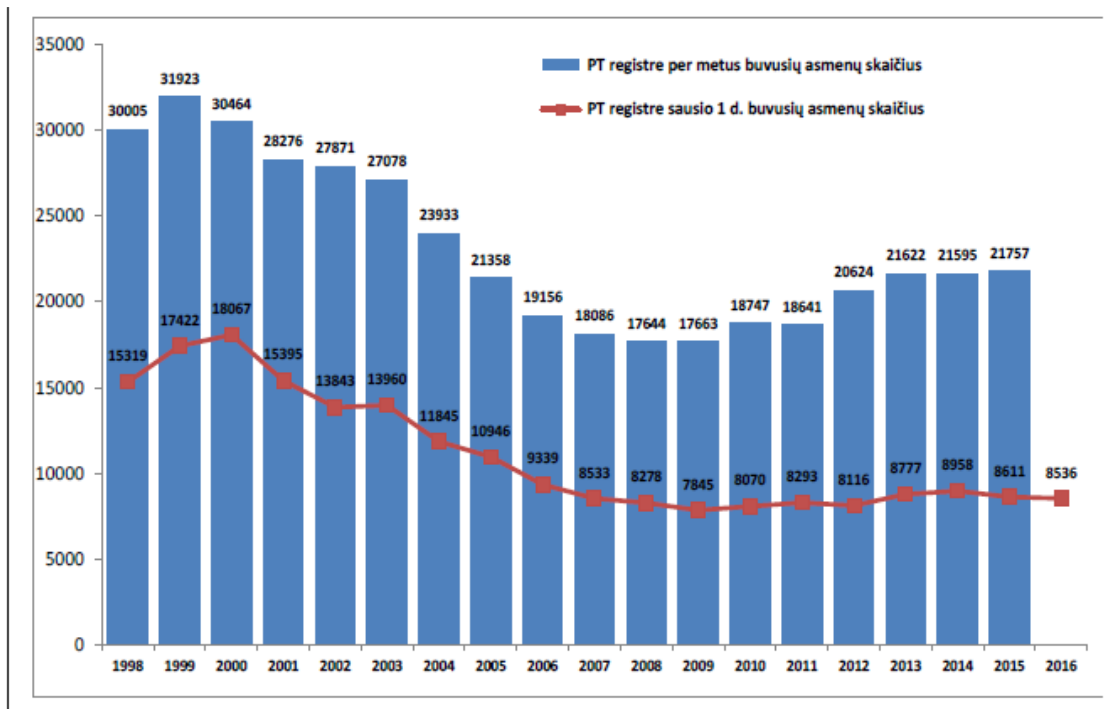
Apibendrinant duomenų apsaugos pareigūno pareigybę, galima išskirti tai, kad nors tai ir nauja pareigybė Lietuvoje, tačiau jos tikslas aiškus – stebėti, teikti pagalbą ir patarti duomenų apsaugos klausimais. Tam, kad duomenų apsaugos pareigūnas atliktų tinkamai savo užduotis ir paskirtį, svarbu, kad institucija suteiktų visus reikalingus išteklius. Pirmiausia, turi darbuotojus informuoti atskiru pranešimu apie duomenų apsaugos pareigūno pareigybę, jo darbo vietą ir kontaktus, kad pagalba būtų pradėdama teikti. Taigi, duomenų apsaugos pareigūnas – neatsiejama asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo dalis.

1.5. Lietuvos probacijos tarnyba ir asmens duomenų apsaugos reglamentavimas joje

2012 m. liepos 1d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos probacijos įstatymas, kuriame probacija apibrėžiama kaip „sąlyginė alternatyva paskirtai laisvės atėmimo bausmei (bausmės vykdymo atidėjimas ir lygtinis paleidimas iš pataisos įstaigų), kurios metu vykdoma probuojamojo priežiūra“ (2 str.). Pati probacija siekia „užtikrinti veiksmingą probuojamųjų resocializaciją ir mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvą“ (4 str. 1 p.).

Lietuvoje, probacija vykdoma ir už jas yra „atsakingos specialiai tam sukurtos probacijos tarnybos (buvusios pataisos inspekcijos)“ (Sakalauskas, Jarutienė, 2015, p.13).

Sakalausko, Jarutienės (2015) teigimu į probaciją „patenka maždaug 20000 asmenų, ir nors iš šio skaičiaus ne visiems paskiriama probacija formaliąją prasme. Asmenys, kuriems ji buvo paskirta, sudaro maždaug pusę visų probacijos tarnybų registre buvusių asmenų “. Be to, autoriai nurodo, kad „per pastaruosius 15 metų probacijos tarnybos dirbo su daugiau kaip 300000 asmenų“ (p.11) (žr. 1.2 pav.):

1.2 pav. Asmenų skaičius probacijos tarnybų registre 1998-2016

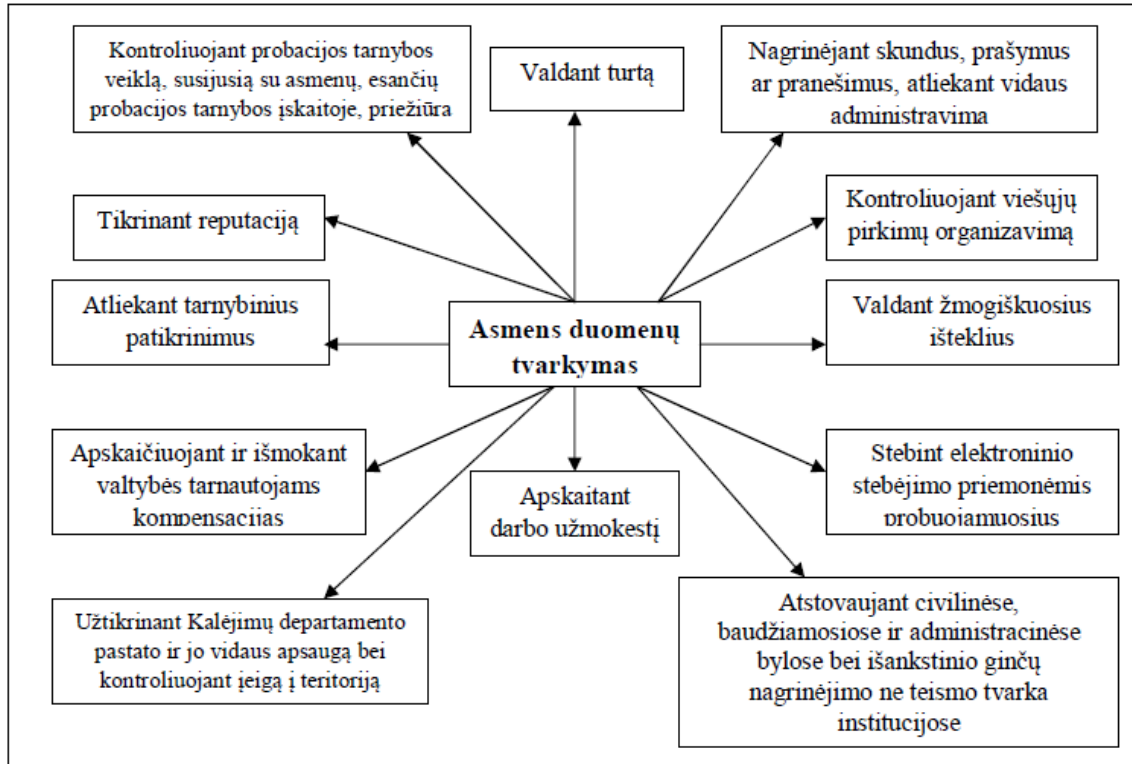
Šaltinis: Sakalauskas, Jarutienė, 2015, p.14

Kaip matyti iš 1.2 paveiksle pateikiamų duomenų, asmenų skaičius probacijoje nuolat kito, ir nors 2016 m. asmenų yra ženkliai mažiau negu 1998-1999 m., probacijos tarnyboje per pertus buvusių asmenų skaičius nuo 2008 m. vis auga. Žinoma, kad šių asmenų asmeniniai duomenys taip pat kaupiami.

Kadangi Lietuvos probacijos tarnybos veikla yra reguliuojama Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kuri vadovaujasi 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 2016/679, taip pat Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, todėl ir Lietuvos probacijos tarnyba vykdydama savo veiklą, bei siekdama užtikrinti asmenų, patekusių į probacijos tarnybos registrus, asmeninius duomenis, vadovaujasi šiuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu ir Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu.

Be to, Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2018 m. pateikė ir „asmens duomenų tvarkymo kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašą“, kuris nors ir neplečia ir nesiaurina bei neprieštarauja minėtam reglamentui bei Lietuvos Respublikos įstatymui, jame nurodoma, kad „asmens duomenys Kalėjimų departamente renkami tik teisės aktų nustatyta tvarka, juos gaunant iš įstatymuose ir kituose teisės aktuose nurodytų subjektų, turinčių pareigą teikti tokius duomenis, tiesiogiai iš duomenų subjekto, oficialiai užklausančią reikalingą

informaciją tvarkančių ir turinčių teisę ją teikti subjektų ar sutarčių bei teisės aktų pagrindu prisijungiant prie atskirus duomenis kaupiančių duomenų bazių, registų ir informacinių sistemų pagal duomenų teikimo sutartis ar vienkartinis prašymus“ (II skyrius, 8 p.). O patys asmens duomenys yra tvarkomi atliekant įvairias veiklas (žr. 1.3 pav.):

1.3 pav. Asmens duomenys renkami Kalėjų departamente

Šaltinis: adaptuota pagal Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2018 m. „asmens duomenų tvarkymo kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašą“

Detalesnė informacija apie šių veiklų tvarkomus asmens duomenis pateikiama 1 Priede.

Be to, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2018 m. „asmens duomenų tvarkymo kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašą“ nurodoma, kad darbuotojai, kurie tvarko asmens duomenis turi tvarkyti juos teisėtai bei sąžiningai, esant reikalui juos atnaujinti (sąžiningumą šioje veikloje galima sieti su nepiktnaudžiavimu duomenimis (Štītis ir kt., 2011)), o pačius duomenis gauti tiesiogiai iš subjektų, gavus jų sutikimą arba „pagal duomenų teikimo sutartį (daugkartinio asmens duomenų rinkimo atveju)“, tačiau duomenų valdytojai turi pateikti prašymą, kuriame jie turi nurodyti asmens duomenų naudojimo tikslus bei kokių asmens duomenų jiems reikia (III skyrius). Nurodoma ir tai, kad asmens duomenys gali būti teikiami tretiesiems asmenims (kuriuos Kalėjų departamentas yra įsipareigojęs teisiškai) (15 p.).

Akcentuotina, kad skundus, prašymus „kuriuose yra informacijos, susijusios su asmens duomenimis (rasine ar etnine kilme, politiniais, religiniais, filosofiniais ar kitais įsitikinimais, naryste profesinėse sąjungose, sveikata, lytiniu gyvenimu, asmens teistumu), persiunčiami nagrinėti kitoms institucijoms (išskyrus Kalėjų departamentui pavestose valdymo srityse veikiančias įstaigas) tik gavus asmens rašytinį sutikimą. Kalėjų departamentas per 5 darbo dienas nuo šio Aprašo punkte nurodyto prašymo gavimo kreipiasi į asmenį prašydamas per nustatytą terminą pateikti šį sutikimą. Jeigu per Kalėjų departamento nustatytą terminą toks sutikimas negaunamas, prašymas grąžinamas asmeniui, nurodoma grąžinimo priežastis“ (16 p.). Kaip matyti, šiame apraše detalai nurodoma kaip ir kada galima teikti duomenis tretiesiems asmenims, kaip ir skundų ir prašymų nagrinėjimo tvarka. Be viso to, nurodoma, kad popieriniai dokumentai su asmens duomenimis saugomi seife, rakinamoje spintoje, o archyvinės bylos, „keičiantis dokumentus ir bylas tvarkančiam darbuotojui ar jo įgaliojimams, perduodamos naujai priimtam ir asmens duomenis tvarkyti paskirtam darbuotojui“ (19 p.). Pats vietinis tinklas taip pat apsaugojamas unikaliais slaptažodžiais (kurie būna sudaryti iš ne mažiau kaip 8 simbolių) – kurie beje turi būti „keičiami periodiškai ne rečiau kaip kartą per 1 mėnesį <...>, pasikeitus darbuotojui, iškilus įsilaužimo grėsmei, kilus įtarimui, kad slaptažodis tapo žinomas tretiesiems asmenims, ir pan.” (22 p.). Žinoma ir pati kompiuterinė įranga „turi būti apsaugota nuo kenksmingos programinės įrangos (antivirusinių programų įdiegimas, atnaujinimas ir pan.)”. (23 p.). Pati prieiga prie asmens duomenų yra suteikiama tik asmens duomenis tvarkančiam darbuotojui, kuris turi laikytis visų Reglamente (ES) 2016/679, ADTAĮ nustatytų saugumo tvarkymo reikalavimų, o taip pat nesidalinti su niekuom konfidencialia informacija, kuri yra kitų asmenų asmens duomenys – nei dirbant, nei išėjus/pakeitus darbovietę. Patys subjektai, ty. asmenys, kurių asmens duomenys saugomi Kalėjų departamente, turi teisę žinoti kaip tvarkomi jų duomenys. O Kalėjų departamentas, atsižvelgdamas į asmens teises, turi užtikrinti asmens duomenų privatumą bei neliečiamumą.

Kalėjų departamente yra ir asmens duomenų apsaugos pareigūnas, kuris turi laikytis Europos Sąjungos teisių, užtikrinti duomenų konfidencialumą. Be to šis pareigūnas turi bendradarbiauti su priežiūros institucija, konsultuotis bei stebėti asmens duomenų apsaugą, didinti atsakingų darbuotojų žinias bei juos apmokyti (41 p.).

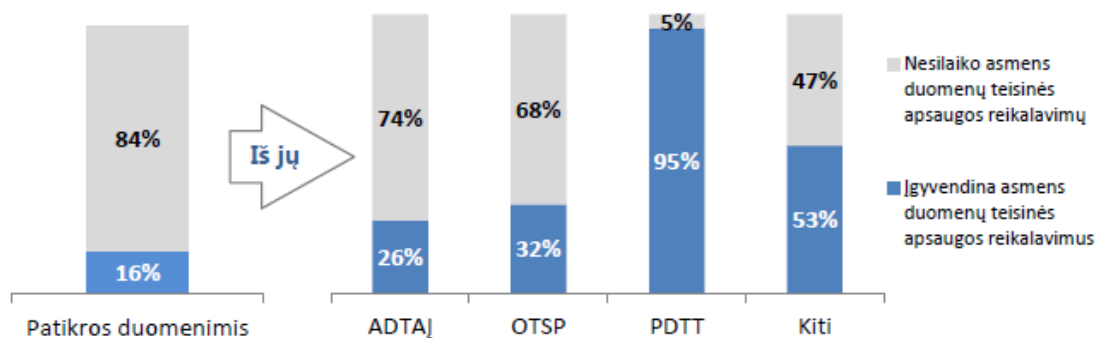
Negalima nepaminėti Lietuvos Respublikos Pataisos pareigūnų veiklos įstatymo projekto, kuris įsigaliojo 2019 m. sausio 1 d., kurio 10 str. nurodyta, kad viena iš pareigū žmogaus orumo, teisių, laisvių gynimas bei gerbimas (2 p.), o šiuo atveju užtikrinti asmens duomenų apsaugą Lietuvos probacijos tarnyboje.

Čaikovskij (2007) nurodo, kad įgaliojimus, susijusius su viešojo administravimo veikla, turi ir tam tikrų viešųjų įstaigų darbuotojai, todėl ne išimtis ir pataisos pareigūnai. Pataisos pareigūnai, šiuo atveju probacijos specialitas turi ir jiems suteiktus viešojo administravimo įgaliojimus, todėl turi nemažai funkcijų, bet pagrindinė - aptarnaujamoje veiklos teritorijoje vykdo probuojamųjų ir kitų Probacijos tarnybos registre esančių asmenų priežiūrą.

Kadangi Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantys asmenys yra valstybės tarnautojai, todėl nepaminėti negalima ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro įstatymo „Dėl asmens duomenų tvarkymo Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyboje taisyklių patvirtinimo“, kurios buvo priimtos 2018 m. gruodžio 10 d., nes šiame įstatyme nustatytos pagrindinės duomenų subjekto teisės, asmens duomenų tvarkymas, kaip ir organizacinės priemonės padedančios įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą 2016/679. Išvardintų taisyklių turi laikytis „visi Tarnybos valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai), kurie tvarko Tarnybos veikloje gaunamus asmens duomenis ir (arba) eidami savo pareigas sužino arba gali sužinoti asmens duomenis“ (I skyrius, 3 p.).

Taigi galima teigti, kad Lietuvos Respublikos probacijos tarnyba užima svarbią poziciją viešojo administravimo subjektų sistemoje ir prisideda prie šios sistemos vystymosi ir gerovės užtikrinimo. Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos yra priskiriamas prie valstybinių viešojo administravimo subjektų, o konkrečiau - valstybinėms institucijoms, jų valstybės tarnautojams ar pareigūnams. Minėtą instituciją galima priskirti prie centrinių, kadangi jos veiklos teritorija yra visa valstybė. Veikdama visoje valstybėje, ji turi ir teritorinius subjektus, kurie vykdo jiems pavestas funkcijas, kurias reglamentuoja teisės aktai, nustatytoje teritorijoje.

Tyrimų apie duomenų apsaugą viešajame sektoriuje stokojama, nėra tirta kaip duomenų apsauga įgyvendinama viešosiose institucijose, o tai svarbu, nes anot Zaleskio (2017) duomenų apsaugos reglamentas yra gana abstraktus, gausus neaiškiais nuostatomis, be to anot šio autoriaus įgyvendinimui Lietuvoje gali trukdyti aiškinamųjų, metodinių medžiagų, kaip ir rekomendacijų (kuriuose būtų nurodoma kaip galima įgyvendinti duomenų apsaugos reglamentą, jos nuostatas) trūkumas. O ir ankstesni tyrimai (dar iki naujojo asmens duomenų reglamento) rodo, kad viešojo sektoriaus įstaigose net 84 proc. duomenų tvarkytoju ne visada „laikėsi ne visų teisės aktais nustatytų reikalavimų, susijusių su asmens duomenų apsauga“ (Valstybinio audito ataskaita, 2013, p.15) (žr. 1.4 pav.):

ADTAĮ – Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas.

OTSP – Bendrieji reikalavimai organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms.

PDTT – Duomenų valdytojų pranešimo apie duomenų tvarkymą taisyklės.

Kiti – Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės, Registrų ir kadastrų steigimo, reorganizavimo ir likvidavimo taisyklės.

1.4 pav. Asmens duomenų apsaugos teisinis įgyvendinimas įstaigose

Šaltinis: Valstybinio audito ataskaita, 2013, p.15

Kaip matyti iš 1.4 paveiksle pateiktų duomenų, viešojo sektoriaus įstaigose dažnai nesilaikoma Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo, kaip ir bendrųjų reikalavimų organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms, dauguma laikosi duomenų valdytojų pranešimo apie duomenų tvarkymą taisyklių.

Valstybinio audito ataskaitoje (2013) nustatyti ir su asmens duomenų tvarkymu susiję trūkumai. Kaip antai nurodoma, kad viešojo sektoriaus įstaigose „nerengiami asmens duomenų tvarkymo dokumentai (pvz., asmens duomenų tvarkymo taisyklės duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo sutartis ir kt.), o parengtieji jau neaktualūs, pasikeitę asmens duomenų tvarkymo tikslai ir apimtys, neskelbiamos duomenų subjekto teisių įgyvendinimo tvarkos ir būdai. Taip pat nesilaikoma techninių saugos priemonių ir fizinės saugos reikalavimų, nepakankamai valdoma prieiga prie informacinių sistemų, kai kurios įstaigos, tvarkančios ypatingus asmens duomenis, neįgyvendina net minimalių organizacinių ir techninių duomenų saugos priemonių“. Asmens duomenų tvarkytojai bei valdytojai negali užtikrinti asmens duomenų saugumo (p. 16), nors net 80 proc. apklaustų įstaigų mano, kad jos užtikrina asmens teisę į privatų gyvenimą, tačiau patikrų metu paaiškėjo, kad tik 47 proc. tikrintų įstaigų tinkamai įgyvendina teises į privatų gyvenimą, jo neliečiamumą.

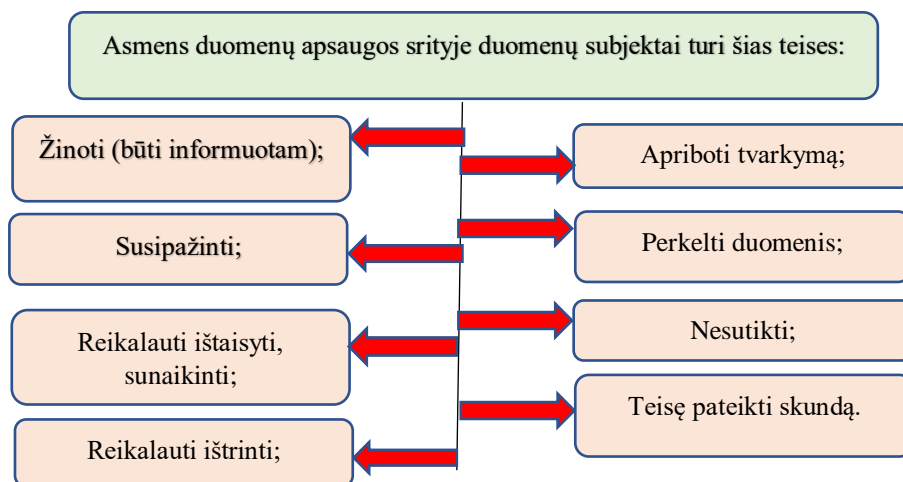
Valstybinio audito ataskaitoje (2013) nurodoma, kad net 53 proc. duomenų tvarkytojų bei valdytojų nesilaiko teisės aktų, nes jie „nenustatė asmens duomenų subjekto teisių įgyvendinimo būdų, tvarkose neaprašė konkrečių veiksmų ir (ar) procedūrų, kurios leistų įgyvendinti kitus asmens duomenų tvarkymo reikalavimus, taigi apribojo asmens duomenų subjekto galimybes pasitikrinti kaip įgyvendinamos jo teisės. Asmens duomenų tvarkymo

tikslai ir apimtis kai kuriose įtaigose buvo didesnės, nei jas skelbė Asmens duomenų valdytojų valstybės registras. Taigi asmuo galėjo nežinoti, kokia informacija apie jį kaupiama, o pateikęs paklausimą į VDAI, būtų gavęs informaciją, neatitinkančią asmens duomenų tvarkymo apimties“ (Valstybinio audito ataskaita, 2013, p.17).

Šio tyrimo išvados verčia sunerimti, tačiau šis tyrimas atliktas 2013 m. – dar iki įsigaliojant naujam Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui 2016/679, kuriame, kaip minėta šiame darbe, yra pateikiama nemažai naujovių, daug aiškiau apibrėžiamos duomenų valdytojų teisės ir pareigos, – o tai tikėtina turėtų palengvinti viešajame sektoriuje (o tame tarpe ir probacijoje) asmens duomenų tvarkytojų bei valdytojų darbą. Tačiau, kadangi šis reglamentas įsigaliojo Lietuvoje visai neseniai, svarbu nustatyti kaip Lietuvos probacijos tarnyboje pavyksta įgyvendinti asmens duomenų apsaugą.

1.5.1. Asmens duomenų apsaugos subjektų teisių aprašas Lietuvos probacijos tarnyboje

Svarbu aptarti, kaip Lietuvos probacijos tarnybos pareigūnai laikosi asmens duomenų apsaugos. Internetiniame Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nurodoma, kad asmens duomenys automatizuotu būdu tvarkomi Kalėjimų departamento valstybės informacinėje sistemoje, kurios valdytoja yra Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, o tvarkytojai – Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos. Internetiniame portale (www.kaldp.lt) nurodoma, kad asmens duomenų kategorijos, jų saugojimo terminai, tvarkymo pagrindai aprašyti informacinės sistemos nuostatuose. Detaliau analizuojant įstaigos internetinį portalą aptinkama, kad asmens duomenų apsaugos srityje subjektai turi šias teises, kurios įtvirtintos Reglamente (ES) 2016/679 (žr. 1.5 pav.):

1.5 pav. Asmens duomenų apsaugos subjektų teisės
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Reglamentu (ES) 2016/679

Pateiktame 1.5 paveiksle nurodomos 8 asmens duomenų apsaugos subjektų teisės, kurias privalu aptarti plačiau. Viena iš teisių – teisė žinoti (būti informuotam) apie savo asmens duomenų tvarkymą. Sekanti viena iš teisių, susipažinti su savo tvarkomais asmens duomenimis ir kaip jie yra tvarkomi (įgyvendinama pateikiant paklausimą, ar Kalėjimų departamentas, kitos bausmių vykdymo sistemos įstaigos tvarko su duomenų subjektu susijusius duomenis, ir, jei tvarko, prašyti susipažinti su tvarkomais duomenimis ir su jais susijusia informacija). Taip pat – teisė reikalauti ištaisyti, sunaikinti savo asmens duomenis arba sustabdyti, išskyrus saugojimą, savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus, kai duomenys tvarkomi nesilaikant Reglamento (ES) 2016/679, ADTAĮ ir kitų įstatymų nuostatų. Teisė reikalauti ištrinti („teisė būti pamirštam“) savo asmens duomenis, jei tai galima pagrįsti viena iš Reglamento (ES) 2016/679 17 str. 1 d. nurodytų priežasčių. Dar viena iš teisių – apriboti savo asmens duomenų tvarkymą, kai taikomas bent vienas iš Reglamento (ES) 2016/679 18 str. 1 d. nurodytų atvejų. Negalima nepaminėti, kad subjektas turi teisę į duomenų perkeliamumą, kai asmens duomenys tvarkomi sutikimu pagal Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalies a punktą arba 9 str. 2 dalies a punktą arba sutartimi pagal 6 str. 1 dalies b punktą ir duomenys yra tvarkomi automatinėmis priemonėmis. Subjektas turi teisę nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys, kai šie asmens duomenys yra tvarkomi pagal Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalies f punktą, išskyrus atvejus, kai duomenų valdytojas įrodo, kad duomenys tvarkomi dėl įtakingamų teisėtų priežasčių, kurios yra viršesnės už duomenų subjekto interesus, teises ir laisves, arba siekiant pareikšti, vykdyti ar apginti teisinius reikalavimus. Paskutinė teisė, kuri aktuali asmens duomenų apsaugai, tai teisė pateikti skundą dėl galimai neteisėto asmens duomenų tvarkymo priežiūros institucijai – Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai. Taigi visos šios teisės galimos duomenų subjektui, todėl duomenų tvarkytojai, kaip šiuo atveju, Lietuvos probacijos tarnybos pareigūnai turi užtikrinti šias teises.

Bandant analizuoti pareigūnų asmens duomenų apsaugos laikymąsi Lietuvos probacijos tarnyboje, buvo norima pasidomėti kiek ir kokių prašymų buvo gauta iš duomenų subjektų, bet šios informacijos nepavyko rasti viešai, ji nėra skelbiama. Nepavyko rasti įstaigos dokumentų, kur būtų nurodoma apie tai, ar yra filmuojama regionių skyrių bei administracijos patalpose bei jų teritorijose, nėra aišku ar yra GPS tarnybiniuose automobiliuose, ar yra sekamas el. paštas, ar įrašinėjami telefoniniai pokalbiai. Galima daryti prielaidą, kad tai nėra reglamentuota dokumentuose, nes asmens duomenų apsaugos proceso įgyvendinimas įstaigoje vyksta lėtai, nėra aiškumo patiems darbuotojams.

2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE TYRIMO METODOLOGIJA

Teorinėje magistro darbo dalyje buvo bendrai apžvelgtas asmens duomenų apsaugos teorinis diskursas: kokia asmens duomenų samprata ir raida, jos ištakos ir poreikis, apžvelgiamas reglamentavimas ir reguliavimo pokyčiai, išskiriami duomenų tvarkymo ypatumai bei aprašomas Lietuvos probacijos tarnyboje esantis asmens duomenų apsaugos reglamentavimas.

Išsikeltam darbo tikslui pasiekti buvo parengta asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje tyrimo metodologija. Maslauskaitė (2008) metodologiją apibrėžia kaip bendrųjų mokslų principus ir tyrimo formas. Pasak autorės, metodologija – tai mokslinio pažinimo metodų tyrimas, bendrų tyrimo metodų teorija. Ji skirta principinių su tyrimu susijusių teorinių prielaidų analizei ir nuošalyje palieka diskusijas dėl konkrečių tyrimo metodų. Žydžiūnaitės (2011) teigimu, metodologija – apibrėžiama kaip sistema, kurią sudaro pažinimo metodai ir būdai, taikomi specifinėje žinių šakoje. Taip pat autorės Rimkutė, Jurėnienė, Novelskaitė (2016) tyrimo metodologiją apibrėžia kaip sistemą, kurioje yra tiksliai nusakytų tyrimo atlikimo taisyklių ir procedūrų, kuriomis vadovaujantis yra įvertinami tyrimo rezultatai kaip (ne)teisingai nusakantys socialinę realybę.

Pasak Žydžiūnaitės (2011), tyrimo metodologijoje turi būti aprašyta kas, kaip ir kodėl daryta, kaip laikytasi tyrimo etikos bei kokie tyrimo instrumentai taikyti. Rimkutė, Jurėnienė, Novelskaitė (2016) teigia, kad tyrimo pobūdžio, duomenų analizės ir rinkimo metodų pasirinkimą lemia tyrimo tikslas ir uždaviniai.

Norint pagrįsti tyrimo logiškumą ir svarumą, svarbu apžvelgti ir aptarti tyrimo koncepciją, pasirinktą ir sudarytą tyrimo įgyvendinimo strategija, pagrįsti tyrimo metodika ir instrumentus, aptarti tyrimo imties charakteristikos ypatybes bei nurodyti, kokiais etikos principais atliekant tyrimą buvo remiamasi.

2.1. Tyrimo koncepcija

Empiriniam tyrimui atlikti buvo pasirinktas kokybinio tyrimo metodas. Šio metodo pasirinkimą lėmė, tai, jog kokybinis tyrimas leidžia labiau įsigilinti į nagrinėjamo objekto esmę. Tuo tarpu kiekybinis metodas labiau orientuotas į reiškinio paplitimo tyrimą. Pagrindinis skirtumas tarp kiekybinio ir kokybinio metodo yra būtent apimties ir gilumos aspektuose. Anot B. Bitino ir kt. (2008, p. 33 – 35), kiekybiniai metodai yra tinkamesni nagrinėti labiau žinomas

socialinius objektus, o tuo tarpu asmens duomenų apsaugos pokyčių įgyvendinimo valdymas Lietuvos mokslininkų darbuose yra beveik nenagrinėtas.

Tolimesnis tyrimo koncepcijos aptarimas neįsivaizduojamas be tyrimo problematikos išskyrimo, todėl apžvelgiant pasirinktą tyrimo koncepciją, detalai aprašomas tyrimo problemų laukas (žr. 2.1 lentelę):

2.1 lentelė

Tyrimo problemų laukas

Problemos formuluotė		
<p>Nuo 2018 m. gegužės 25 d. Lietuvoje pradėtas taikyti Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, o šie pokyčiai nurodo, kad Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas privalomas kiekvienai institucijai, kuri tvarko asmens duomenis. Palyginimui, svarbu paminėti ir tai, kad buvusioje Direktyvoje 95/46/EB, kurią keičia Reglamentas, numatyta bendra prievolė pranešti priežiūros institucijoms apie asmens duomenų tvarkymą ne visada padėdavo gerinti asmens duomenų apsaugą. Ankstesni atlikti tyrimai (dar iki naujojo asmens duomenų reglamento) rodo, kad viešojo sektoriaus įstaigose net 84 proc. duomenų tvarkytojų ne visada „laikėsi ne visų teisės aktais nustatytų reikalavimų, susijusių su asmens duomenų apsauga“ (Valstybinio audito ataskaita, 2013, p.15). Probleminiai klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokia įgyvendinimo proceso situacija yra susidariusi Lietuvos probacijos tarnyboje po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento priėmimo? - Kokios asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso kliūtys išryškėja, vykdant asmens duomenų apsaugos pokyčius Lietuvos probacijos tarnyboje? 		
Galima problemos paieškos schema:		
Probleminis klausimas	Problemų lauko klausimai	Tyrimo metodai ir instrumentai
1. Kokie asmens duomenų apsaugos valdymo teoriniai aspektai reikšmingi tobulinant asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą Lietuvos probacijos tarnyboje?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kokios yra teorinės asmens duomenų apsaugos sąsajos su įgyvendinimo procesu? 2. Kokie asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo aspektai svarbūs, siekiant parengti jo tobulinimo modelį? 3. Kaip teorines asmens duomenų apsaugos sąsajas pritaikyti jo įgyvendinimo procesui tobulinti? 4. Kokie asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo planavimo atsipindžiai yra matomi Lietuvos ir ES dokumentuose? 	Mokslinės literatūros, teisės aktų, Lietuvos ir ES dokumentai;
2. Kokia tyrimo metodologija tinka tyrimui?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaip tyrime taikomas interviu ir dokumentų analizės metodai? 2. Kokia logine schema galima pagrįsti tyrimą? 3. Koks tyrimo problemų laukas susidaro analizuojant tyrime iškeltą problemą? 4. Kokia turi būti tyrimo strategija tyrimo tikslui pasiekti? 5. Kokia tyrimo etika reikalinga vadovautis atliekant tyrimą? 	Mokslinės literatūros, teisės aktų analizė;

2.1 lentelės tęsinys 40 psl.

<p>3. Kokia yra asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso situacija Lietuvos probacijos tarnyboje ir jos regionų skyriuose?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kokie veiksniai veikia asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą Lietuvos probacijos tarnyboje? 2. Kokias esmines problemas būtų galima išskirti? 3. Kaip valdomas asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas Lietuvos probacijos tarnyboje? 4. Kaip asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą vertina vadovai ir specialistai? 	<p>Mokslinės literatūros, teisinės bazės ir Lietuvos probacijos tarnybos vidinių dokumentų analizė, vadovų ir specialistų interviu;</p>
<p>4. Kaip įgyvendinimo procesą Lietuvos probacijos tarnyboje galima patobulinti?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ką ir kodėl reiktų keisti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procese Lietuvos probacijos tarnyboje? 2. Kokiomis priemonėmis galima patobulinti įgyvendinimo procesą Lietuvos probacijos tarnyboje? 	<p>ES ir Lietuvos dokumentų, atlikto interviu rezultatų analizė.</p>

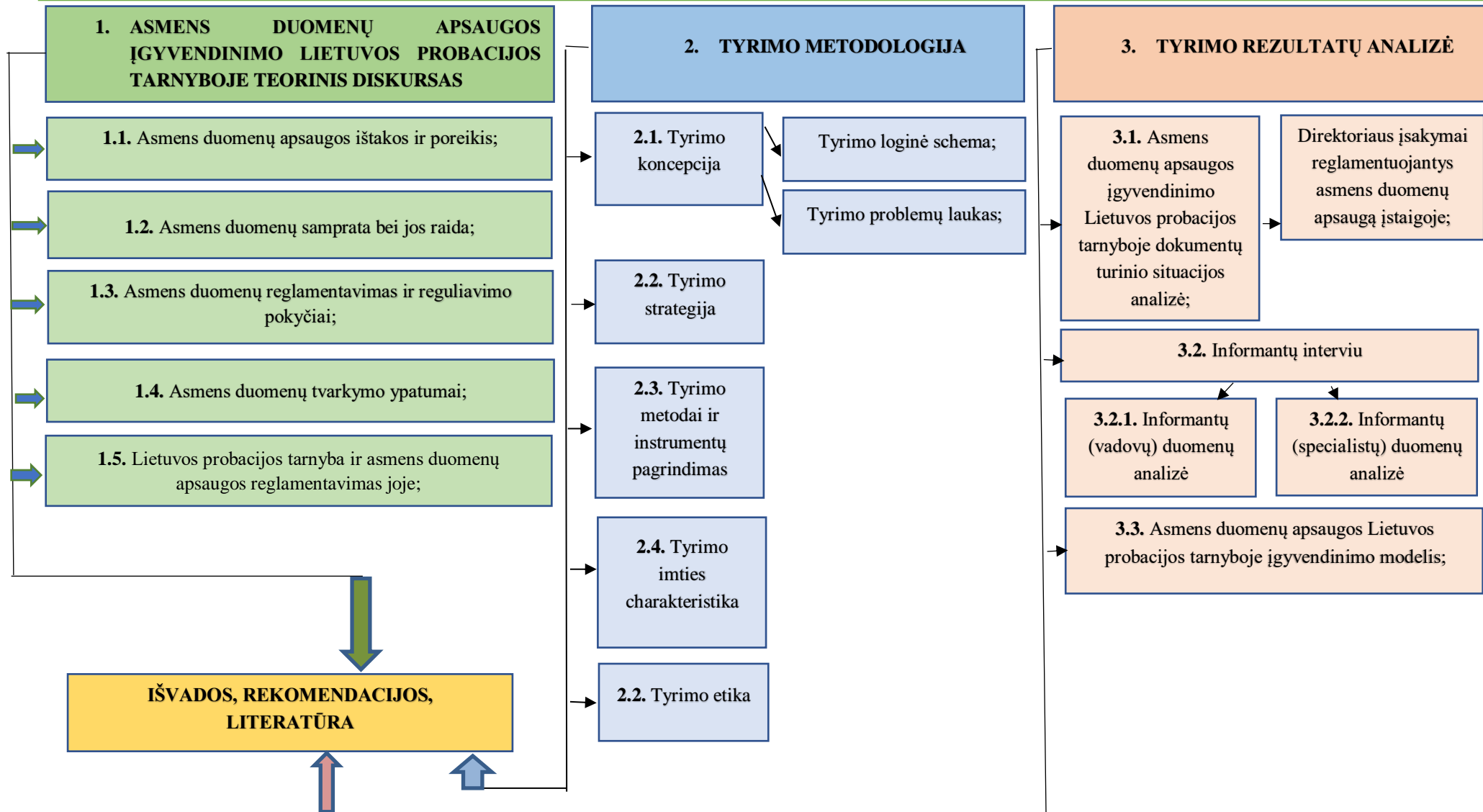
Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Siekiant geriau išanalizuoti tyrimo problemą, būtina išsiaiškinti, kokios problemos patenka į tyrimo problemų lauką. Lentelėje pateikiama problemų lauko analizė, t.y. problemos formuluotė, pagrindiniai probleminiai klausimai, iš jų kylantys siauresni klausimai bei tyrimo metodai ir instrumentai, padėsiantys atsakyti į išsikeltus klausimus. Tam, kad tyrimo eiga vyktų toliau ir nebūtų apsisostojama tik ties problemų lauku, vadovaujantis logika, buvo sudaryta tyrimo loginė schema (žr. 2.1 pav.):

ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMAS LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE

ĮVADAS

Problema: Nuo 2018 m. gegužės 25 d. įvyko esminiai pokyčiai asmens duomenų apsaugos srityje, į šiuos pasikeitimus turi reaguoti ir Lietuvos probacijos tarnyba. Tarnyboje trūksta darbuotojų supažindinimo su pokyčiais, jų žinios menkos, asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesas vyksta neteikiant šiai sričiai prioriteto. Nėra sukurtos sistemos, leidžiančios užtikrinti, kad asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesas vyktų išties sėkmingai ir vestų prie veiksmingesnio įgyvendinimo proceso.

2.1 pav. Tyrimo loginė schema

Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

2.2. Tyrimo strategija

Pasak Shand Stringham (2012), strategija – tai dalykai, kuriuos mes norime pasiekti, įvykdyti tam tikrais būdais. Apibendrinant, strategija yra aiškinama kaip veiksmų planas arba schema tikslo įgyvendinimui. Siekiant tyrimo užsibrėžtų tikslų buvo parengta tyrimo strategijos struktūra, nustačius uždavinius ir jų dalis tikslams įgyvendinti. Taigi tyrimo strategija pateikta 2.2 lentelėje:

2.2 lentelė

Tyrimo strategija

Tyrimo tikslas - išanalizavus asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinimo proceso taisytinus trūkumus, suformuoti ir pagrįsti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo mechanizmo modelį, įgyvendinimo tobulinimui Lietuvos probacijos tarnyboje.			
Uždaviniai	Uždavinių dalis atitinkantys skyriai	Rezultatai	
1. Išanalizavus mokslinę literatūrą ir įvairius dokumentus, atskleisti asmens duomenų apsaugos sampratą ir pagrįsti jos poreikį;	1.1. Asmens duomenų apsaugos ištakos ir poreikis;	Parengti teorinės dalies 1.1. ir 1.2. skyriai	
	1.2. Asmens duomenų apsaugos samprata ir jos raida;		
2. Išsiaiškinus teisės aktuose įtvirtinta asmens duomenų apsaugos reglamentavimą ir jo reguliavimo pokyčius, identifikuoti esminius pokyčių ypatumus;	1.3. Asmens duomenų apsaugos reglamentavimas ir reguliavimo pokyčiai;	Parengti teorinės dalies 1.3. ir 1.4. skyriai	
	1.4. Asmens duomenų tvarkymo ypatumai;		
3. Apžvelgus ir išanalizavus teorinį pagrindą, išskirti asmens duomenų apsaugos valdymo ypatybes Lietuvos probacijos tarnyboje;	1.5. Lietuvos probacijos tarnyba ir asmens duomenų apsaugos reglamentavimas joje;	Parengtas teorinės dalies 1.5. skyrius	
4. Atlikus asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą apibūdinančių veiksmų (interviu, dokumentų analizę) situacijos analizę, numatyti esmines asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo galimybes, sumodeliuojant įgyvendinimo modelį – strategiją.	2.1. Tyrimo koncepcija;	Parengta tyrimo metodologijos dalis ir 2.1. – 2.5. skyriai, parengta tyrimo rezultatų analizės 3.1. skyrius, 3.2. skyrius ir du poskyriai bei 3.4. skyrius.	
	2.2. Tyrimo strategija		
	2.3. Tyrimo metodų ir instrumentų pagrindimas		
	2.4. Tyrimo imties charakteristika		
	2.5. Tyrimo etika		
	3.1. Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje dokumentų turinio situacijos analizė;		

2.2. lentelės tęsinys 43 psl.

	3.2. Interviu analizė	
	3.2.1. Informantų apklausos duomenų analizė;	
	3.2.1. Specialistų apklausos duomenų analizė;	
	3.4. Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinimo mechanizmo modeliavimas.	

Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

Pateiktoje lentelėje pateikiama tyrimo „Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas Lietuvos probacijos tarnyboje“ strategijos struktūra. Pirmiausia pateikiamas tyrimo tikslas – išanalizavus asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinimo proceso taisytinus trūkumus, suformuoti ir pagrįsti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo mechanizmo modelį, įgyvendinimo tobulinimui Lietuvos probacijos tarnyboje. Sekantis išskirtas esminis aspektas – uždaviniai, kuriuos svarbu išsikelti tyrimo pradžioje, prieš pradėdant nagrinėti pasirinktą temą. Atliekamo tyrimo eigoje, išskirti ir uždavinių dalis, atitinkančius skyrius bei rezultatus. Visa tai – tyrimo strategijos struktūra, kuri yra pagrindas, norint tyrime išlaikyti sistemingumą bei norint pasiekti efektyvių rezultatų, kurie padėtų numatyti tobulinimo galimybes, siekiant tinkamo asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje. Aptarus tyrimo strategiją, svarbu paminėti, kad norint efektyviai ir veiksmingai atlikti bei įgyvendinti daug veiklų bei numatytas užduotis, reikia tikslingai suplanuoti jų įgyvendinimo etapus, todėl buvo aprašyta tyrimo „Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas Lietuvos probacijos tarnyboje“ strategijos struktūra.

2.3. Tyrimo metodai ir instrumentų pagrindimas

Išsikeltų tyrimo uždavinių sprendimui buvo pasirinkti du tyrimo metodai: dokumentų analizė bei interviu.

Pirmuoju tyrimo metodu buvo pasirinkta – Lietuvos probacijos tarnybos vidinių dokumentų turinio analizė. Autorė Rupšienė, L. (2007, p. 42) nurodo, kad dokumentų naudojimo, atliekant tyrimą, veiksmingumas gali priklausyti nuo to, kokie dokumentai naudojami ir kaip analizė daroma ir teigia, kad dokumentai gali suteikti naudingos informacijos apie organizaciją, jos projektų valdymą. Rupšienė, L. (2007, p. 43) išskiria, kad dokumentų analizė padeda nustatyti pozicijas, tendencijas ir padarinius bei leidžia pastebėti pokyčius, kurie įvyko laikui bėgant. Remiantis šios autorės pozicija ir išskirta nuomonė, buvo

pasirinkta darbe naudota dokumentų turinio analizės metodą, kadangi šis metodas gali suteikti naudingos informacijos išsikeltam darbo tikslui pasiekti. Dokumentų analizė buvo atliekama siekiant paneigti arba pagrįsti viena iš ginamųjų teiginių, apžvelgti esamą Lietuvos probacijos tarnybos vidinės dokumentacijos situaciją asmens duomenų apsaugos aspektu, todėl dokumentų analizei buvo pasirinkti Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymai.

Antruoju tyrimo metodu buvo pasirinkta – pusiau struktūruotas interviu. Šis metodas pasirodė tinkamiausias, nes klausimai sukuriama iš anksto, bet yra galimybė juos papildyti interviu metu, o toks būdas suteikia laisvę tiek respondentui, tiek tyrėjui.

Pusiau standartizuotas (pusiau struktūruotas) interviu pasižymi tuo, kad iš anksto numatomi būtini ir galimi klausimai, griežtai neformalizuojamas pašnekesys ir tarp klausėjo su respondentu būna laisvesnė atmosfera (Butkevičienė, 2010, p. 5). Pusiau struktūruotame interviu tyrėjas yra numatęs tam tikrus klausimus ar temas, kurios bus aptartos interviu metu. Vykstant pokalbiui tyrėjas leidžia respondentui inicijuoti naujas temas ar plėsti numatytas iš anksto (Girdzijauskienė, 2006, p. 9–10).

Pusiau struktūruoto interviu klausimyno struktūra. Išanalizavus teorinę dalį buvo sudarytas interviu klausimynas (žr. 1 priedą). Tyrimui parengtą interviu klausimyną būtų galima suskirstyti į tris klausimyno dimensijas. Į pirmąją klausimų dimensiją atsakę informantai leido tyrimo atlikėjai identifikuoti informaciją apie informantą bei jo patirtį, atsakę į antrąją klausimyno dimensiją leido identifikuoti informanto požiūrį į asmens duomenų apsaugą ir teisinį reglamentavimą bei įgyvendinimo tobulinimo priemones, atsakę į trečiąją klausimyno dimensiją leido identifikuoti respondentų nuomonę apie prižiūrimųjų asmenų požiūrį į asmens duomenų apsaugą (žr. 2.3 lentelę):

2.3 lentelė

Interviu klausimų dimensijų aprašymai

I dimensija - socialiniai informantų aspektai ir atitinkamos institucijų charakteristikos;	Šios dalies klausimais siekiama išsiaiškinti bendrus ir specifinius institucijų kriterijus bei aptarti informantų socialinius aspektus. Šiuos kriterijus nuspręsta nagrinėti todėl, kad būtų pateikta bendra informacija apie socialinius apklaustųjų aspektus.
--	---

2.3 lentelės tęsinys 45 psl.

II dimensija - informantų požiūris į asmens duomenų apsaugos tvarkymo reikalavimus ir teisinį reguliavimą;

III dimensija – informantų nuomonė apie prižiūrimųjų požiūrį į asmens duomenų apsaugą

Šios dalies klausimai siekiama išanalizuoti informantų požiūrį į asmens duomenų apsaugą, nustatyti aktualumo lygį. Kai kurie klausimai siejasi su valstybine įstaiga, kurioje dirba respondentai, o kai kurie klausimai atspindi bendrą Lietuvos situacijos vertinimą, apklaustųjų informantų požiūriu.

Šios dalies klausimais siekiama išanalizuoti informantų nuomonę ir nustatyti prižiūrimųjų asmenų požiūrį į asmens duomenų apsaugą per darbuotojų praktiką. Šiuos kriterijus nuspręsta nagrinėti todėl, kad būtų atskleisti ir prižiūrimųjų asmenų požiūrio aspektai per darbinę patirtį.

Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

Apibendrinant galima teigti, kad šio interviu metodo esmė – rasti tai, kas yra svarbiausia, siekiant šio tyrimo tikslo, o tyrimo metu atrastas prasmes tinkamai interpretuoti. Tam, kad būtų patogų analizuoti, interviu klausimai suskirstyti pagal savo prasminį turinį į tris aukščiau aprašytas analizės dimensijas. Interviu analizuotas ir aprašytas, taikant turinio analizės duomenų interpretavimo metodą. Analizuojami informantų atsakymai, kaip pagrindinė analizės medžiaga ir pateikiama konkretaus teksto vieta atitinkamame kontekste.

Remiantis išanalizuota teorine dalimi, kurioje buvo išsamiai aptartas asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje teorinis diskursas, informantams buvo suformuluoti ir pateikiami atviro tipo klausimai. Informantams, kuriems priskirtas vadovų statusas, suformuluotų interviu klausimų tikslai bei jų grupės (žr. 2.4 lentelę):

2.4 lentelė

Informantams (vadovams) suformuotų interviu klausimų tikslai ir jų grupės

Interviu klausimai	Klausimų grupės ir tikslai
1. Kokie asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo žingsniai daromi Lietuvos probacijos tarnyboje? Su kokiomis kliūtimis susiduriama įgyvendinant asmens duomenų apsaugą Lietuvos probacijos tarnyboje?	Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso Lietuvos probacijos tarnyboje organizavimas ir rezultatai Šių klausimų tikslas - ištirti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo ypatumus Lietuvos probacijos tarnyboje, siekiant sužinoti, kokie įgyvendinimo žingsniai tarnyboje daromi, kokia informacija teikiama prižiūrimiesiems, su kokiomis kliūtimis jiems tenka susidurti ją teikiant bei kokia jų nuomone apie asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo pokyčius tarnyboje ir koks susiformavęs požiūris į išryškėjusius rezultatus.
2. Kaip ir kokia informacija apie asmens duomenų apsaugą teikiama prižiūrimiesiems asmenims? Kokios to kliūtys?	
3. Jūsų nuomone, kokie naujojo Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) įgyvendinimo rezultatai išryškėjo Lietuvos probacijos tarnyboje? Ar rezultatai teigiami/neigiami?	
4. Kokias išvelgiate Bendrojo duomenų apsaugos reglamento spragas arba rizikas Lietuvos probacijos tarnyboje? Jūsų nuomone, kokios rizikos yra svarbiausios?	Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje rizikos Šių klausimų tikslas - ištirti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo spragas ar rizikas, kurias numato informantai ir kurios jų nuomone, turi daugiausiai įtakos Lietuvos probacijos tarnybai. Siekiama ištirti asmens duomenų apsaugos tobulinimo kryptis, kurios užtikrintų geresnę duomenų apsaugą.
5. Kaip manote, ką reikėtų tobulinti Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose, siekiant užtikrinti geresnę duomenų apsaugą?	

Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

Pateiktoje lentelėje matyti, kad informantams, kuriems tyrime buvo priskirtas vadovų statusas, remiantis aptartu asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje teoriniu diskursu buvo suformuoti 5 atviro tipo klausimai. Siekiant kuo tikslesnių ir aiškesnių informantams pateikiamų klausimų formuluočių, klausimai buvo suskirstyti į dvi blokines grupes: asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso Lietuvos probacijos tarnyboje organizavimas ir rezultatai bei Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje rizikos. Lentelėje pateikiami ir šių klausimų grupių siekiamybių tikslai.

Remiantis išanalizuota teorine dalimi, kurioje išsamiai buvo aptartas asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje teorinis diskursas, informantams buvo suformuluoti ir pateikiami atviro tipo klausimai. Informantams, kuriems priskirtas specialistų statusas, suformuluotų interviu klausimų tikslai bei jų grupės (žr. 2.5 lentelę):

2.5 lentelė

Informantams (specialistams) suformuotų interviu klausimų tikslai ir jų grupės

Interviu klausimai	Klausimų grupės ir tikslai
Jūsų darbovietė? Kokios Jūsų pareigos? Kokios Jūsų pareigybės pagrindinės funkcijos? Jūsų stažas įstaigoje?	Darbo patirties diagnostinis blokas ↓ Klausimų tikslas - sužinoti apie informantų darbovietę, pareigas, pagrindines funkcijas ir darbo stažą;
Kiek Jūs esate susipažinęs su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu? Kaip buvote supažindintas su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu? Iš kokių informacinių šaltinių apie tai sužinojote? Kaip įstaiga, kurioje dirbate, supažindina savo darbuotojus su Bendroju asmens duomenų apsaugos reglamentu bei jo įgyvendinimo etapais? Kaip manote, kodėl?	Susipažinimo lygis su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu ↓ Klausimų tikslas – sužinoti ar specialistai žino apie Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą, kaip jie su šiuo dokumentu buvo supažindinti, kaip su juo supažindinami kiti darbuotojai,
Kaip Jūs savo darbinėje veikloje užtikrinate asmens duomenų apsaugą? Su kokiais sunkumais susiduriate savo darbe, kalbant apie asmens duomenų apsaugą? Ar buvo atvejų, kai dvejojote ar nepažeidžiate asmens duomenų apsaugos teisinio reglamentavimo? Kaip išsprendėte šia situaciją?	Asmens duomenų apsaugos užtikrinimo būdų ypatybės Lietuvos probacijos tarnyboje ↓ Šio klausimo tikslas - nustatyti kaip informantai savo darbinėje veikloje užtikrina asmens duomenų apsaugą, su kokiais sunkumais jie susiduria ir pan.
Patirtis ir nuomonė apie Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimą tarnyboje	

2.5 lentelės tęsinys 47 psl.

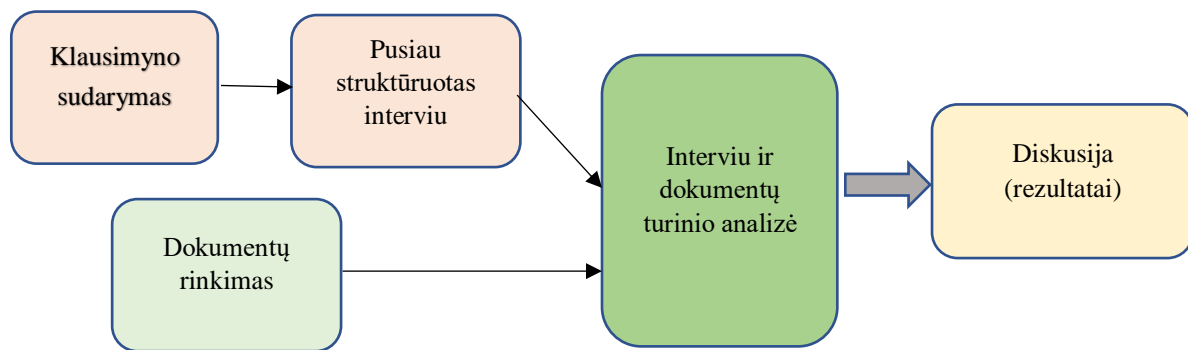
<p>Jūsų nuomone, kaip naujasis Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas pakeitė duomenų apsaugos tvarką Jūsų darbe? Ar savo tiesioginiame darbe pajautėte pokyčius? Jei TAIP, Jūsų nuomone, vykstant pokyčiams, kokią naudą ar rizikas galima išvelgti? Jei NE, Jūsų nuomone, nevykstant pokyčiams, kokias rizikas galima išvelgti? Jūsų nuomone, kuo tai svarbu Lietuvos probacijos tarnybai?</p>	<p style="text-align: center;">Pokyčiai ir rizika Lietuvos probacijos tarnybos pareigūnų darbo veikloje</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Šio klausimo tikslas – nustatyti kokie pokyčiai įvyko ir kokios galimos numatomos rizikos ateityje po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento pritaikymo Lietuvos probacijos tarnybai.</p>
<p>Papasakokite, ar teko girdėti, kad Jūsų institucijoje yra įsteigta asmens duomenų apsaugos pareigūno pareigybė? Jei TAIP, iš kur apie tai sužinojote? Ar buvote supažindintas su funkcijomis ir pozicija Lietuvos probacijos tarnyboje? Ar teko institucijoje, kurioje dirbate naudotis asmens duomenų apsaugos pareigūno konsultacija? Jei TAIP arba NE, dėl kokių priežasčių?</p>	
<p>Kaip manote, ar Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas ir Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas pakankamai užtikrina Jūsų, kaip darbuotojo asmens duomenų apsaugą? Ar Jūsų asmens duomenys organizacijoje yra saugūs? Kodėl?</p>	<p style="text-align: center;">Nuomonė, potyriai saugumo ir pasitikėjimo kontekste</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Šių klausimų tikslas – iširti ir sužinoti ar patys Lietuvos probacijos pareigūnai jaučiasi saugūs ir užtikrinti dėl savo asmens duomenų, sužinoti apie patirtį su asmens duomenų apsauga vykdant tarnybines funkcijas bei sužinoti jų nuomone apie prižiūrimųjų asmenų pasitikėjimą Lietuvos probacijos tarnyba.</p>
<p>Ar jūsų darbinėje patirtyje yra pasitaikę atvejų, kai buvo pažeisti Jūsų asmens duomenų apsauga? Jei TAIP, papasakokite, kaip buvo pažeisti ir kokie asmens duomenys nutekėjo, jei NE, Jūsų nuomone, kokios priemonės padėjo to išvengti?</p>	
<p>Ar Jūsų darbinėje patirtyje pasitaikė atvejų, kai buvo pažeisti prižiūrimojo asmens duomenų apsauga? Jeigu TAIP, dėl kokių priežasčių tai įvyko, jei NE, kokios priemonės padėjo/padedą to išvengti?</p>	
<p>Kaip manote, atsižvelgiant į Jūsų darbinę patirtį, ar prižiūrimieji asmenys pasitiki Lietuvos probacijos tarnyba asmens duomenų apsaugos aspektu? Jeigu TAIP, tai kokiomis priemonėmis stengiamasi tai užtikrinti, jei NE, ką anot Jūsų, reiktų daryti, siekiant padidinti pasitikėjimą bei asmenų saugumo jausmą?</p>	
<p>Kaip reikia tobulinti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimą Lietuvos probacijos tarnyboje? Jūsų nuomone, ką reiktų keisti (pvz. teisės aktus, įstaigos veiklos reglamentas, darbuotojų pareigybės aprašymus ir pan.), kad būtų pasiektas rezultatyvus asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas Jūsų įstaigoje?</p>	
<p>Jūsų nuomone, ką reiktų tobulinti Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose, siekiant užtikrinti geresnį duomenų apsaugos įgyvendinimą?</p>	<p style="text-align: center;">Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso tobulinimo kryptys</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Šių klausimų tikslas – iširti įgyvendinimo proceso tobulinimo kryptis bei priemones.</p>

Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

Pateiktoje lentelėje matyti, kad informantams, kuriems tyrime buvo priskirtas specialistų statusas, remiantis aptartu asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje teoriniu diskursu buvo suformuota 15 atviro tipų klausimų. Interviu klausimų pagrindimas buvo sudėliotas į dvi dalis: bendrąją ir patirtį/nuomonę apie Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimą tarnyboje. 15 suformuluotų klausimų buvo suskirstyti į 6 klausimų grupes/ blokus: darbo patirties diagnostika, susipažinimo lygis, duomenų apsaugos užtikrinimo būdų

ypatybės, pokyčiai ir rizika pareigūnų darbinėje veikloje, nuomonė ir potyriai saugumo ir pasitikėjimo kontekste bei įgyvendinimo proceso tobulinimo kryptys. Visos lentelėje išskirtos klausimų grupės, pagrįstos suformuotų klausimų siekiamybių tikslais.

Aptariant tyrimo metodikos ir instrumento pagrindimą, svarbu išskirti **tyrimo eigos etapus** (žr. 2.2 pav.):

2.2 pav. Tyrimo eiga
Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

Pateiktoje schemeje matyti, kad sudarius klausimyną buvo atliktas pusiau struktūruotas interviu, dokumentų rinkimas bei naudojantis šiais metodais buvo atlikta interviu ir dokumentų turinio analizė. Atlikus metodų pagalba gautos informacijos analizę, gauti empirinės dalies rezultatai (diskusija).

Interviu metodu tyrimas atliktas 2018 m. lapkričio mėnesį Lietuvos probacijos tarnybos Šiaulių regiono skyriuje. Tiriamųjų imtis pasirinkta atsižvelgiant į Rudzkienės (2005) rekomendacijas - autorė nurodė, kad vykdant kokybinį tyrimą reiktų apklausti 6-7, nes tokiu būdu užtikrinamas tyrimo patikimumas. Norint atlikti interviu, suderinti informantams tinkamą laiką nebuvo lengva. Informantai teigė esantys labai užsiėmę ir vis keitė susitikimo laikus. Be to, į kiekvieną klausimą atsakinėjo labai abstrakčiai tik nurodydami, kad jie tinkamai įgyvendina asmens duomenų apsaugą bei vadovaujasi Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymais. Kita dalis informantų buvo linkę į gilesnę diskusiją, tačiau jų žinios apie asmens duomenų apsaugą buvo labai menkos.

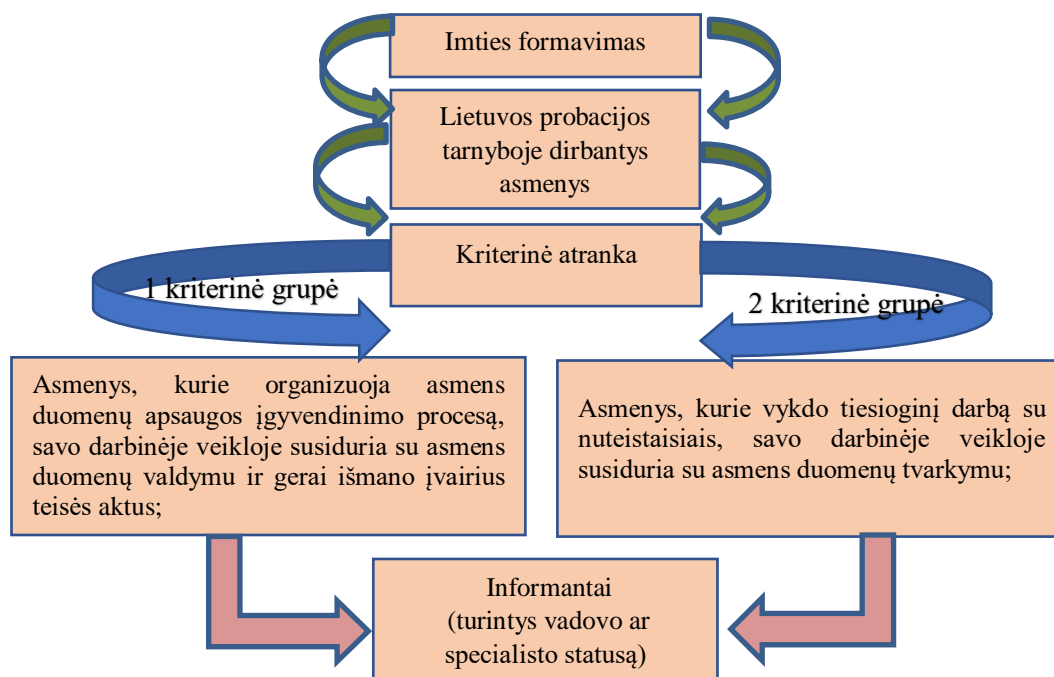
Dokumentų turinio analizės metodas buvo atliekamas nuo 2018 m. lapkričio iki 2019 m. balandžio mėn., norint rasti tyrimo tikslui pasiekti svarbia dokumentaciją. Visą šį laikotarpį buvo domimasi vidiniais Lietuvos probacijos tarnybos dokumentais bei sekamos

dokumentacijos naujienos. Dokumentų buvo ieškoma internetinėje erdvėje bei teiraujamas Lietuvos probacijos tarnyboje dirbančių pareigūnų.

Diskusija – apibendrinimas, kaip atlikto tyrimo rezultatas buvo aprašinėjama 2019 m. kovo – balandžio mėn.

2.4. Tyrimo imties charakteristika

Svarbu paminėti tai, kad atliekant empirinio tyrimo pradžią buvo numatyta bendroji duomenų atrankos strategija ir nebuvo žinoma, kiek informantų sudarys tiriamą visumą. Anot Bitino (2008), kokybinė imtis – sudaroma atsižvelgiant į tyrimo tikslus ir turinį, o tokia imtis – stebėjimo objektai, kurie yra pakankamai informatyvūs tyrimo tikslų atžvilgiu ir dėl šių aspektų kokybinė imtis kryptinga, formuojama tyrėjo nuožiūra. Autorius nurodo, kad iš anksto turi būti žinoma, jog informantas yra sukaupęs reikiamą patirtį ir gali teikti patikimą informaciją apie tiriamą reiškinį. Rupšienė, L. (2007), nurodė, kad taikant individualų, giluminį interviu, rekomenduojamas imties dydis – nuo 5 iki 30 žmonių. Tolimesnėje darbo dalyje svarbu aprašyti tyrimo imties formavimą, kurį analizuojant galima sudaryti tyrimo imties formavimo procesą (žr. 2.3 pav.):

2.3 pav. Tyrimo imties formavimas
Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

Aptariant pavaizduotą tyrimo imties formavimo schemą, svarbu paminėti, kad interviu metodu tyrimo imtis buvo netikimybinė, kriterinė. Žydžiūnaitė, V. (2011) nurodo, kad

atliekant kokybinį tyrimą, akcentuojamas ne tiriamųjų skaičius, o jų atrankos kriterijai. Dėl šių paminėtų aspektų, buvo pasirinkta apklausti 6 informantai, todėl esminiai atrankos kriterijai yra Lietuvos probacijos tarnybos ir Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos informantai ir specialistai pareigūnai. Akcentuotina tai, kad buvo pasirinkta tiek informantų, jog tiriamąjį reiškinį būtų galima pažiūrėti iš kelių skirtingų pozicijų. Tai iš tų asmenų, kurie organizuoja duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą, iš tu kurie gerai susipažinę su asmens duomenų apsauga reglamentuojančiais teisės aktais, bei iš tų kurie vykdo tiesioginį darba su asmenimis, kurių asmens duomenys yra naudojami ir kuriems priskirtas specialistų statusas.

Informantams tyrime buvo priskirti statusai: vadovai, organizuojantys asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą ir specialistai, tiesiogiai dirbantys su asmens duomenų apsaugos duomenimis. Tiek vadovų, tiek specialistų vaidmuo tyrime labai svarbus, o tam, kad pamatyti pagal kokius kriterijus jiems buvo priskiriamas statusas (žr. 2.6 lentelę):

2.6 lentelė

Vadovų ir specialistų atrankos kriterijai

Statusas	Atrankos kriterijai
Vadovai, organizuojantys asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą	<ul style="list-style-type: none"> • Duomenų apsaugos organizavimo proceso organizavimas; • Daugiau nei minimalus susipažinimas su teisės aktais, kurie reglamentuoja duomenų apsaugą; • Darbas Lietuvos probacijos tarnybos padaliniuose ar skyriuose; • Vadovaujančios pareigos ir pareigybės pagrindinės funkcijos; • Ne mažiau nei 5 metų darbo stažas tarnyboje; • Ne mažesnė nei 5 metų patirtis, dirbant su asmens bylomis;
Specialistai, tiesiogiai dirbantys su prižiūrimųjų asmenų duomenimis	<ul style="list-style-type: none"> • Tiesioginis darbas su asmenimis, kurių asmens duomenys yra tvarkomi; • Darbas Lietuvos probacijos tarnybos skyriuose; • Pareigos ir pareigybės pagrindinės funkcijos; • Ne mažiau nei 1 metų darbo stažas tarnyboje; • Ne mažesnė nei 1 metų patirtis, dirbant su asmens bylomis.

Šaltinis: sudaryta pagal darbo autore

Remiantis autore Rupšiene, L. (2007), šio darbo tyrimui ir norint pasiekti darbo tikslą, informantai buvo atrinkami pagal šiuos lentelėje išvardintus kriterijus. Pirmuoju kriterijumi buvo kreipiamas dėmesys į informantų darbo pobūdį, kuriuo organizuoja asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą arba tiesiogiai dirba su prižiūrimųjų asmenų duomenimis. Antruoju kriterijumi buvo pasirenkamas darbas Lietuvos probacijos tarnybos padaliniuose ar skyriuose, trečiuoju pareigos ir pareigybės pagrindinės funkcijos, ketvirtuoju darbo stažas tarnyboje bei penktuoju darbo patirtis su asmens bylomis, norint išsiaiškinti kokių mastu informantas valdo asmens duomenis.

Taip pat buvo išskirtiniai kriterijai, norint į tiriamąjį reiškinį pažiūrėti iš skirtingų pozicijų, todėl vadovais buvo pasirinkta apklausti Lietuvos probacijos tarnybos l. e. pareigas direktorę, prieš Lietuvos probacijos tarnybos reorganizaciją l.e. viršininko pareigas Šiaulių apygardos probacijos tarnybos viršininkę bei Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos paskirtą asmens duomenų apsaugos pareigūną, kurie yra susidūrę su asmens duomenų apsauga ir jos įgyvendinimo procesu. Tyrime specialistais buvo pasirinkta apklausti Lietuvos probacijos tarnybos regioninio skyriaus specialistus, kurie dirba tiesiogiai su asmenimis, kurių asmens duomenys yra naudojami kasdiniame jų darbe.

Taigi, manoma, kad šie aspektai svarbūs ir reikšmingi todėl, kad būtų galima orientuotis, jog pasirinktas informantas turėtų išmanyti asmens duomenų apsaugos specifiką savo darbinėje veikloje, todėl atsižvelgiant į tai buvo pasirinkti informantai ir specialistai, kurių statusas reikšmingas tyrimo tikslui pasiekti (žr. 2.7 lentelę):

2.7 lentelė

Tiriamųjų charakteristikos

Informantai - organizuojantys asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą	
Informantas (turintis vadovo statusą)	Šiaulių regiono skyriaus specialistė - kuri įvykus reorganizacijai ir vykstant pareigų paskirstymui, laikinai ėjo Šiaulių regiono skyriaus viršininkės pareigas.
Informantas (turintis vadovo statusą)	Lietuvos Probacijos Tarnybos laikinoji direktorė
Informantas (turintis vadovo statusą)	Kalėjimų departamento asmens duomenų apsaugos pareigūnas
Informantai - dirbantys su nuteistaisiais, vykdančys teismo sprendimus, dirbantys Lietuvos probacijos tarnybos Šiaulių regiono skyriaus specialistais.	
Informantas (turintis specialisto statusą)	Lietuvos probacijos tarnybos Šiaulių regiono skyriaus specialistas. Vykdo teismo nutarčių, nuosprendžių vykdymą. Dirba virš 3 metų.
Informantas (turintis specialisto statusą)	Lietuvos probacijos tarnybos specialistė. Pagrindinės pareigybės, funkcijos - vykdyti teismo nuosprendžius ir nutartis. Dirba apie 1,5 metų.
Informantas (turintis specialisto statusą)	Lietuvos probacijos tarnybos, Šiaulių regiono skyriaus specialistė. Skyrius veikia Radviliškio teritorijoje. Pagrindinės funkcijos - teismo nuosprendžių ir nutarčių vykdymas. Taip pat vykdo nuteistųjų, kuriems paskirtos įvairios bausmės, nesusijusios su laisvės atėmimu, paskirtų pareigų kontrolė. Dirba apie 16 metų.

Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę

Tiriamieji asmenys - 3 vadovai ir 3 specialistai (2.7 lentelė) - šie specialistai bei informantai buvo pasirinkti neatsitiktinai, kadangi buvo manoma, kad būtent jie turėtų būti puikiai susipažinę su asmens duomenų apsauga ir jos įgyvendinimu. Visi tyrime dalyvavę informantai buvo koduojami, o kodavimas buvo sudarytas tik darbo autoriui žinoma, ne lentelėje surašyta tvarka.

2.5. Tyrimo etika

Etika – dorovinių elgesio normų sistema, kurios laikosi visuomenė. Anot Pruskaus (2003, p. 191), tyrimo atlikėjai yra patys suinteresuoti elgtis etiškai, nes priešingu atveju tai gali sužlugdyti tyrimą, sukelti abejones dėl tyrimo objektyvumo.

Atliekant empirinį tyrimą interviu metodu, buvo remiamasi autorių Žydžiūnaitės (2011) ir Rupšienės (2007) išskiriamais etikos principais, kurių buvo laikomasi interviu metu:

- informavimo;
- laisvanoriškumo;
- teisingumo;
- konfidencialumo.

Aptariant informavimo principą, tyrimo dalyviai buvo asmeniškai supažindinami su tyrimu, jo tikslu. Laisvanoriškumo principo buvo laikomasi, kadangi dalyviai, sužinoję apie tyrimą, turėjo laisvą galimybę apsispręsti dėl dalyvavimo. Jiems nebuvo daromas tiesioginis ar netiesioginis spaudimas, todėl informantai tyrime dalyvavo laisvai apsisprendę savo noru. Taip pat, atliekant interviu, buvo gautas visų tyrimo dalyvių žodinis sutikimas dalyvauti tyrime ir tam, kad interviu būtų įrašinėjami. Informantai buvo perspėti, kad jų pateikta informacija bus naudojama tik tyrimo tikslams, apdorojant gautus duomenis. Buvo siekiama užtikrinti, kad informantas nepatirtų jokios žalos (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008, p. 114).

Remiantis Žydžiūnaitės (2007) knyga apie tyrimų dizainą, kaip esminį tyrimo etikos principą galima išskirti - konfidencialumą. Anot šios autorės, tai svarbus aspektas, kad informacija nebus prieinama kitiems, išskyrus, tyrimo dalyvius. Tyrimo metu buvo atliekami individualūs interviu, nes pokalbio metu buvo bendraujama tik su informantu, kitų pašalinių asmenų nebuvo.

Kaip jau ankstesniuose pastraipose buvo paminėta, rengiant interviu klausimyną buvo remiamasi autorių išskiriamais etikos principais. Tyrimo etikoje negalime nepaminėti to, kad visi informantai turėjo atsakinėti į vienodus klausimus, neatsižvelgiant į tai, kokias pareigas užima ir kokios jų pagrindinės funkcijos, neatsižvelgiant į jų darbinę patirtį. Individualių pokalbių eigoje visas dėmesys orientuotas į tai, kad būtų gaunami atsakymai tik į iš anksto suformuluotus klausimus, reikalaujančius pagrįstų ir išsamių atsakymų. Remiantis teisingumo principu, interviu vykdytojos tikslas buvo visiems informantams sudaryti vienodas galimybes atsakyti į pateiktus klausimus.

Taigi, atliekant, interviu, buvo pasirinkti informavimo, laisvanoriškumo, teisingumo bei konfidencialumo principai. Šie principai pasirinkti, nes tai palankiausi tyrimo etikos principai, norint užtikrinti tyrimo objektyvumą.

3. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBOJE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

3.1. Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo Lietuvos probacijos tarnyboje dokumentų turinio situacijos analizė

Šiame skyriuje aptariami keli Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymai reglamentuojantys asmens duomenų apsaugą - juos darbo autoriui pateikė Lietuvos probacijos tarnybos darbuotojai, todėl tikslinga juos paanalizuoti. Ši analizė leis įvertinti asmens duomenų apsaugos ypatumus Lietuvos probacijos tarnyboje, nes šiais įsakymais turi vadovautis visi tarnybos darbuotojai.

Šiame darbe apžvelgiami:

- 2017 m. rugsėjo 22 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymas „Dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“ (V-383);

- 2018 m. spalio 16 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymas „Dėl pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Nr. V-455).

Pirmajame, 2017 m. rugsėjo 22 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakyme dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo (V-383) nurodoma, kad su šiuo aprašu turi būti supažindinami visi Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos darbuotojai. Šiame apraše apibrėžiamos duomenų subjektų teisės, kaip antai nurodoma, kad „duomenų subjektai turi teisę žinoti (būti informuoti) apie savo asmens duomenų tvarkymą“ (4 p.), o jų duomenys yra tvarkomi Departamento bei kitų jam pavaldžių įstaigų. Įvardijami ir kokių grupių asmens duomenys yra tvarkomi, kaip antai valstybės tarnautojų - tiek esamų, tiek buvusių (telefono numeriai, asmens kodai, adresai, šeimyninė padėtis, pareigos, elektroninio pašto adresai ir pan), asmenų kurie teikė prašymus, skundus ar pranešimus (prašymo data, numeriai, asmens pavardės, vardai, taip pat elektroninis paštas, gyvenamoji vieta ir pan), „pretendentų į Departamento valstybės tarnautojų ir darbuotojų pareigas“ (4.3.3 p.) (taip pat adresai, pavardės, asmens kodai, telefono numeriai, pareigos, gyvenimo aprašymai ir pan.).

Nurodoma, kad asmens duomenys tretiesiems asmenims gali būti teikiami tik vadovaujantis įstatymais bei teisės aktais, jų nustatyta tvarka, kaip antai:

- fiziniams ir juridiniams asmenims - asmens pateikusio skundą, prašymą - kuomet tai reikalinga to prašymo, skundo nagrinėjimo eigoje;

- teismams, administracinių ginčų komisijoms, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai - asmens pateikusio skundus, prašymus ar pranešimus Departamentui - kuomet tai reikalinga priimant sprendimą, teisėtumo tikslais;

- Valstybės tarnybos departamentui - asmenų pretenduojančių „į Departamento valstybės tarnautojų ir darbuotojų pareigas asmens duomenys valstybės tarnybos valdymo tikslu“ (4.5.3 p.);

- Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos valstybės tarnautojų, darbuotojų dirbančių Departamente asmens duomenys kuomet duomenys reikalingi socialinio draudimo mokesčio administravimo tikslais.

Žinoma, pabrėžiama, kad galimi ir kiti tretieji asmenys, kuriems asmens duomenis pateikti būtina, kadangi tai įpareigojė kiti įstatymai bei teisės aktai.

Kaip ir minėta, akcentuojama, kad asmenys turi teisę susipažinti su savo asmens duomenimis, jų tvarkymu. Kaip ir gali „reikalauti ištaisyti, sunaikinti savo asmens duomenis arba sustabdyti, išskyrus saugojimą, savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus kai duomenys tvarkomi nesilaikant Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų įstatymų nuostatų“ (6 p.) – šiame apraše detaliai nurodomos visos aplinkybės, kurioms esant duomenų subjektas to gali reikalauti bei kaip ir kam turi būti pateikiamas prašymas, jo nagrinėjimo tvarka.

Sekančiame 2018 m. spalio 16 d. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakyme Dėl pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Nr. V-455) nurodoma, kad Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos darbuotojai tvarkantys asmens duomenis, pastebėję asmens duomenų pažeidimus turi nedelsiant informuoti savo tiesioginius vadovus bei „Kalėjų departamento duomenų apsaugos pareigūną“, be to turi imtis visų įmanomų priemonių siekiant pašalinti pažeidimus bei sumažinti pasekmes. Svarbu paminėti, kad darbuotojai pastebėję pažeidimus per dvi darbo valandas turi pildyti pranešimus apie asmens duomenų pažeidimą ir jį perduoti „Kalėjų departamento direktoriui ir Kalėjų departamento duomenų apsaugos pareigūnui“ (4 p.). O apie tai sužinojusios jam pavaldžios įstaigos turi „nedelsdamos, bet ne vėliau kaip per 3 darbo valandas“ visą įmanomą informaciją

perduoti „Kalėjimų departamento direktoriui ir Kalėjimų departamento duomenų apsaugos pareigūnui“ (5 p.).

Nurodoma, kad Kalėjimų departamento duomenų apsaugos pareigūnas gavęs pranešimą apie galimus pažeidimus turi parengti pranešimą Kalėjimų departamento direktoriui dėl pavedimo atlikti tyrimą, kurį jis turi pasirašyti. Įgaliotas asmuo turi (8 p):

- nedelsiant išnagrinėti visas aplinkybes;
- įvertinti asmens duomenų saugumo pažeidimus;
- nustatyti asmens duomenų pažeidimo apimtį, tipą, kategoriją, pažeidimo galimas priežastis, padarytą žalą;
- pasitelkti į pagalbą Kalėjimų departamento duomenų apsaugos pareigūną;
- pasitelkti į pagalbą kitus informacinių sistemų specialistus kuomet pažeidimai yra susieti su kibernetiniais išpuoliais, elektronine informacijos sauga;
- nustatyti būtinas priemones kurių reikia imtis siekiant pašalinti asmens duomenų saugumo pažeidimus;
- nustatyti ar yra būtinybė apie asmens duomenų pažeidimus pranešti pačiam duomenų subjektui;
- nustatyti ar yra būtinybė „pranešti Kalėjimų departamento informacinės sistemos valdytojui – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, apie asmens duomenų saugumo pažeidimą“ (8.9 p.);
- atlikti visus įmanomus veiksmus siekiant ištirti asmens duomenų saugumo pažeidimus.

Kaip matyti, 2018 m. spalio 16 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakyme Dėl pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Nr. V-455) nurodomi visi veiksmai kuriuos reikia atlikti siekiant užkirsti kelią asmens duomenų saugumo pažeidimams, aiškiai reglamentuojama informavimo eiga.

Svarbu paminėti, kad šiame įsakyme nurodoma, kad apie asmens duomenų saugumo pažeidimus per 72 valandas turi būti informuota ir Inspekcija, nors jei pažeidimai „nekelia pavojaus fizinių asmenų teisėms ir laisvėms, apie padarytą asmens duomenų saugumo pažeidimą Inspekcija ir duomenų subjektai nėra informuojami“ (15 p.). Be to, jei pažeidimai kelia pavojų ir fizinių asmenų teisėms ir laisvėms, būtina informuoti ir pačius duomenų subjektus. O esant nusikalstamos veikos požymiams informacija turi būti pateikta ir „atitinkamoms valstybės institucijoms, įgaliotoms atlikti ikiteisminį tyrimą“ (21 p.). Aptikus

pažeidimus, įvykdytus kibernetinių išpuolių metu, turi būti informuojamos kitos institucijos, nurodytos Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatyme.

Žinoma, nurodoma ir tai, kad asmens duomenų pažeidimai turi būti registruojami pažeidimų apskaitoje (apskaitos žurnale kuris saugomas trejus metus), kurią turi vesti Kalėjų departamento duomenų apsaugos pareigūnas.

Darbo autorė neaptiko išsamių vidinių dokumentų, kurie konkrečiai ir aiškiai reglamentuotų asmens duomenų apsaugą Lietuvos probacijos tarnyboje. Nebuvo aptikta įsakymų, tvarkos aprašų ar metodinės literatūros darbuotojams, kuriuose būtų nurodoma ir pateikiama konkretizuota informacija, kas yra asmens duomenys, kokios jų grupės, kokius duomenis galima atskleisti, kokių duomenų negalima atskleisti, kokius dokumentus galima dėti į asmens bylas bei kokių negalima, kam galima teikti informaciją apie priežiūroje, esančius asmenis. Kadangi nebuvo aptikta įgyvendinimo procesui reikalingų dokumentų, kaip rodyklės darbuotojams į tinkamą asmens duomenų apsaugą tarnyboje, galima teigti, kad antrasis ginamasis teiginys pasitvirtino, nes Lietuvos probacijos tarnyboje trūksta aiškios ir konkretumu grįstos vidinės dokumentacijos, kuri įgalintų tarnybos darbuotojus, atliekant pareigybės aprašymuose nurodytas funkcijas, tinkamai tvarkyti asmens duomenis ir naudoti juos nepažeidžiant Bendrojo duomenų apsaugos reglamento.

Apžvelgus šiuos Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymus, reglamentuojančius asmens duomenų apsaugą, matyti, kad asmens duomenų apsaugai skiriamas didelis dėmesys - apibrėžiamos duomenų subjektų teisės, asmens duomenų perdavimo tretiesiems asmenims ypatumai, kaip ir asmens duomenų pažeidimų priemonės, eiga siekiant pašalinti pažeidimus bei sumažinti pasekmes. Be to, nurodoma, kad su 2017 m. rugsėjo 22 d. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymu dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo (V-383), turi būti supažindinami visi Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos darbuotojai (vadinasi ir Lietuvos probacijos tarnybos darbuotojai) vadinasi jie turi turėti pakankamai žinių apie asmens duomenų apsaugą ir ją vykdyti. Tačiau tikrąsias vadovų ir specialistų žinias, kaip ir asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo problemas Lietuvos probacijos tarnyboje, darbo autorė atskleis sekančiuose poskyriuose. Šių informantų apklausa yra svarbi, nes norint išanalizuoti asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje valdymo ypatumus, vien įsakymų apžvalgos nepakanka. Tikėtina, kad išsamiau apie asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo ypatumus, kaip ir problemas gali atskleisti tik darbuotojai.

3.2. Interviu metodo analizė

3.2.1. Informantų apklausos duomenų analizė

Kaip ir minėta 2.4 poskyryje, siekiant išanalizuoti asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje valdymo ypatumus, apklausti 3 informantai, kuriems atliekamame tyrime buvo priskirtas vadovų statusas.

Pirmiausia informantų buvo klausama *Kokie asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo žingsniai daromi Lietuvos probacijos tarnyboje? Su kokiomis kliūtimis susiduriama įgyvendinant asmens duomenų apsaugą Lietuvos probacijos tarnyboje?*

Apklausti informantai į šį klausimą atsakinėjo labai abstrakčiai. Kaip antai, Informantas Nr. 1 įvardijo, 2018 m. spalio 16 d. patvirtintą Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymą Nr. S-455 „Dėl pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą pateikimo“, taip pat 2018 m. rugsėjo 19 d. patvirtintą Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos įsakymą Nr. V-414 „Dėl asmens duomenų tvarkymo Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“. Taip pat nurodė, kad Kalėjimų departamente yra paskirtas asmens duomenų apsaugos pareigūnas. Asmenys (duomenų subjektai) gali kreiptis į duomenų apsaugos pareigūną visais klausimais, susijusiais su jų asmeninių duomenų tvarkymu ir naudojimu savo teisėmis pagal Reglamentą (ES) 2016/679.

Peržvelgus informanto (vadovo) nurodytus Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymus, matyti, kad 2018 m. spalio 16 d. patvirtintame Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakyme Nr. S-455 „Dėl pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą pateikimo“, kuris analizuotas 3.1 poskyryje, nurodomi visi veiksmai kuriuos reikia atlikti siekiant užkirsti kelią asmens duomenų saugumo pažeidimams, aiškiai reglamentuojama informavimo eiga. Be to, nurodoma, kad apie asmens duomenų saugumo pažeidimus per 72 valandas turi būti informuota ir Inspekcija, nors jei pažeidimai „nekelia pavojaus fizinių asmenų teisėms ir laisvėms, apie padarytą asmens duomenų saugumo pažeidimą Inspekcija ir duomenų subjektai nėra informuojami“ (15 p.). Akcentuojama, kad jei pažeidimai kelia pavojų ir fizinių asmenų teisėms ir laisvėms, būtina informuoti ir pačius duomenų subjektus. O esant nusikalstamos veikos požymiams informacija turi būti pateikta ir „atitinkamoms valstybės institucijoms, įgaliotoms atlikti ikiteisminį tyrimą“(21 p.). Esant pažeidimams, įvykus

kibernetiniam išpuoliui, turi būti informuojamos kitos institucijos, nurodytos Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatyme.

2018 m. rugsėjo 19 d. patvirtintame Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos įsakyme Nr. V-414 „Dėl asmens duomenų tvarkymo Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“ nurodoma, kad asmens duomenys turi būti valdomi laikantis Reglamente (ES) 2016/679 6, nurodytais teisiniais pagrindais. Asmens duomenų valdymo ypatumai (kokie bei kokių asmenų asmens duomenis gali būti tvarkomi) pagal šį įsakymą pateikiami 1 Priede. Be to, šiame įsakyme reglamentuojami ir pagrindiniai asmens duomenų tvarkymo ir apsaugos reikalavimai. Kaip antai nurodoma, kad asmens duomenys gali būti renkami tik gavus duomenis „tiesiogiai iš duomenų subjekto; pagal duomenų teikimo sutartį (daugkartinio asmens duomenų rinkimo atveju); duomenų valdytojui pateikiant prašymą, kuriame turi būti nurodytas asmens duomenų naudojimo tikslas, teikimo bei gavimo teisinis pagrindas ir prašomų pateikti asmens duomenų apimtis (vienkartinio asmens duomenų rinkimo atveju); gavus asmens sutikimą“ (12 p.). Pateikiami ir reikalavimai asmenims, tvarkantiems asmens duomenis, duomenų subjektų teisės, duomenų apsaugos pareigūno užduotys.

Kiti informantai konkrečiai į šiuos klausimus neatsakė, tik teigė, kad Lietuvos probacijos tarnyboje asmens duomenų apsauga įgyvendinama vadovaujantis Bendroju reglamentu. O apie kliūtis jie teigė nieko nežinantys.

Kadangi informantai šiuo klausimu nebuvo linkę atvirauti, tačiau paminėjo Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymus bei tai, kad tvarkydami asmens duomenimis vadovaujasi Bendroju reglamentu, galima būtų teigti, kad įgyvendinimo procesas, aprėpiantis įsakymų bei reglamento laikymąsi vyksta palaipsniui. Deja, jokių konkrečių kliūčių informantai (vadovai) nenurodė, todėl tikėtina, kad jie su jomis nesusiduria.

Į pateiktą antrąjį klausimą, *Kaip ir kokia informacija apie asmens duomenų apsaugą teikiama prižiūrimiesiems asmenims? Kokios to kliūtys?* daugiau buvo linkęs atsakyti informantas Nr. 1, teigdamas, kad:

- „apie asmens duomenų tvarkymo Kalėjų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose apimtį ir tikslą, asmens duomenų saugojimo priemones, duomenų subjektų teises, prašymo dėl duomenų subjektų teisės (-ių) ir jos (-ų) įgyvendinimo pateikimo ir nagrinėjimo tvarką skelbiama bausmių vykdymo sistemos įstaigų administracijos interneto svetainėse. Prižiūrimieji asmenys yra supažindinami su savo teisėmis – teise žinoti apie savo asmens duomenų tvarkymą; teise susipažinti su savo asmens tvarkomais duomenimis ir kaip jie yra

tvarkomi; teise reikalauti ištaisyti, sunaikinti savo asmens duomenis arba sustabdyti, išskyrus saugojimą, savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus, kai duomenys tvarkomi nesilaikant Reglamento (ES) 2016/679, ADTAĮ ir kitų įstatymų nuostatų; apie asmens duomenų tvarkymo Kalėjimų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose apimtį ir tikslą, asmens duomenų saugojimo priemones ir kt.“

O minint kliūtis, informantas Nr. 1 nurodė, kad *„priežiūrą vykdančioms specialistams stinga žinių dėl tinkamo priežiūroje esančių asmenų informavimo, nėra vieningos praktikos kaip ir kokių būdu nuteistieji turėtų būti tinkami informuojami“*.

Kaip matyti iš informanto Nr. 1 pasisakymų, prižiūrimieji asmenys, kaip ir nurodyta Bendrajame reglamente, bei 2017 m. rugsėjo 22 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakyme dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo (V-383), turi teisę būti supažindinami su savo asmens duomenimis, jų tvarkymu, gali reikalauti duomenis ištaisyti ir pan. Tai patvirtina ir apklaustas informantas. O pagrindinės kliūtys tuo tarpu anot jo - vykdančiųjų specialistų žinių stoka, kurią sąlygoja praktikos nebuvimas.

Tuo tarpu informantai Nr. 2 ir Nr. 3 į šį klausimą taip pat atsakinėti nebuvo linkę, tik teigė, kad informacija apie asmens duomenų apsaugą prižiūrimiesiems asmenims teikiama vadovaujantis Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymais bei Bendroju duomenų apsaugos reglamentu. Daugiau komentuoti atsisakė.

Trečiuoju klausimu siekiama nustatyti kaip Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinamas naujasis Bendrojo duomenų apsaugos reglamentas, todėl informantų (vadovų) buvo klausama *kokie naujojo Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) įgyvendinimo rezultatai išryškėjo Lietuvos probacijos tarnyboje? Ar rezultatai teigiami/neigiami?*

Informanto Nr. 1 teigimu įgyvendinant naująjį Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą susiduriama su pokyčiais, kurie sąlygoja išlaidas, padidėjusią atsakomybę:

- *„išryškėjo daugiau neigiamų aspektų nei teigiamų. Prie neigiamų aspektų galima priskirti tai, kad nebuvo tinkamų investicijų pasirengiant pokyčiams, juk kiekvienas pokytis reikalauja tiek žmogiškųjų, tiek finansinių resursų. Nenumatytos lėšos švietimui, todėl specialistai su baime naudoja priežiūroje esančių asmenų duomenis. Be to, smarkiai išauga atsakomybė už tinkamą duomenų apsaugą, ir užfiksuoti trūkumai ar incidentai gali užtraukti pasekmes. Keistai atrodo ir atsakomybės paskirstymas t.y. konsultuotis galima su paskirtu asmens duomenų apsaugos pareigūnu, tačiau netinkamas konsultavimas jam pasekmių*

neužtraukia. Už duomenų apsaugos pažeidimus nustatytos itin aukštos baudas, kurios gali siekti 20 mln. Eur arba sudaryti iki 4% įmonės bendrosios metinės apyvartos. Kol kas nėra aišku, kaip būtų baudžiamos valstybinės įstaigos, kurios yra išlaikomos iš biudžeto“.

Kaip matyti, įgyvendinimas naujojo Bendrajį duomenų apsaugos reglamento nėra toks paprastas kaip atrodo. Iš tiesų, darbo autorė neaptiko įsakymų, kuriuose būtų akcentuojamas specialistų švietimas, kaip minėta, nurodoma, kad su asmens duomenų apsauga, jos įgyvendinimo ypatumais turi būti supažindinami visi Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos darbuotojai (vadinasi ir Lietuvos probacijos tarnybos darbuotojai) (2017 m. rugsėjo 22 d. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymas dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo (V-383)), tačiau nenurodoma kas, koks asmuo, kaip tie asmenys turi būti supažindinami. Nors minėtame įsakyme nurodoma, kad įsakymai turi būti viešai skelbiami Kalėjų departamento interneto svetainėje, tačiau darbo autoriaus manymu to tikrai nepakanka. Suprantama, ir tai, kad dėl nurodytų baudų bei naujų atsakomybių, naujojo Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimas yra bauginantis ir keliantis nerimą darbuotojams.

Paklausus Kokias įžvelgiate Bendrojo duomenų apsaugos reglamento spragas arba rizikas Lietuvos probacijos tarnyboje? Jūsų nuomone, kokios rizikos yra svarbiausios? Nustatyta, kad pagrindinės spragos - įstatymų nesuderinamumas, netinkamas pasiruošimas įgyvendinimui. Kaip antai anot informanto Nr. 1 „iki Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įsigaliojimo, buvo skirti 2 metai pasiruošimui, tačiau jie nebuvo išnaudoti tinkamai – nebuvo jokios švietėjiškos veiklos, reglamento aiškinimo, mokymų ir panašiai. Svarbiausios spragos – nesuderinti įstatymai bei poįstatyminiai teisės aktai su Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatomis“. Kad švietėjiškos veiklos trūksta teigė ir informantas nr.3 - teigdamas, kad „įstatymai, įsakymai, reglamentas žinoma skaitomi, tačiau niekas nevedė jokių mokymų, kursų ar seminarų“.

Informantas Nr. 2 tuo tarpu tik apgailestavo teigdamas, kad „į šiuos klausimus yra sudėtinga atsakyti, nes reikėtų surinkti informaciją ir atlikti analizę“, tačiau anot jo „probacijos tarnybose buvo kaip ir anksčiau, taip ir dabar užtikrina asmens duomenų apsaugą ir duomenų subjektų teises. Reglamentas tik iš dalies pralietė tam tikras duomenų subjektų teises ir reikalavimų taikymo ribas“.

Kadangi darbo autorė jau buvo išanalizavusi Bendrajį duomenų apsaugos reglamentą bei įvairius Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymus, kuriuose tikrai detalčiai reglamentuojamos ne tik asmens duomenų teisės, bet ir

asmens duomenų apsaugos ypatumai, beje, visuose įsakymuose nurodoma, kad siekiama „užtikrinti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ - todėl įdomu buvo sužinoti ir kokie poįstatyminiai teisės aktai su Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatomis nėra suderinti, tačiau informantas į šį klausimą neatsakė, teigdamas tik, kad yra neatitikimų. Darbo autorė nebūtų linkusi sutikti su šiuo teiginiu, nes pastebėjo, kad patvirtintuose Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymuose tikrai atsispindi, atkartojamos Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatos. Tačiau sutinka, kad švietėjiškos veiklos tokios kaip mokymų, seminarų nebuvimas yra rimta kliūtis sėkmingam Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimui Lietuvos probacijos tarnyboje.

Į klausimą *Kaip manote, ką reikėtų tobulinti Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose, siekiant užtikrinti geresnę duomenų apsaugą?* visi trys informantai atsakė beveik vieningai nurodydami, kad siekiant užtikrinti asmens duomenų apsaugą reikia leisti ne tik įsakymus, bet ir apmokyti, suteikti daugiau informacijos apie šių įsakymų įgyvendinimo ypatumus Lietuvos probacijos tarnybos darbuotojams. Kaip antai, informantas Nr. 1 teigė:

- *„pirmiausia visas dėmesys turi būti sutelktas specialistų mokymams bei paruošimui dėl tinkamo asmens duomenų naudojimo, privalo būti priimta bendra praktika. Taip pat turėtų būti nedelsiant rengiamos poįstatyminių teisės aktų derinimai, atkreipiant dėmesį į tai, kad dalis priežiūroje esančių asmenų yra neteisti (auklėjamojo poveikio priemonės, baudžiamojo poveikio priemonės)“.*

Atsižvelgiant į gautus tyrimo rezultatus galima teigti, kad asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesas po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento priėmimo, vyksta, tačiau neteikiant šiai sričiai prioriteto. Remiantis Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2018 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 1R-57 „Dėl Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių apygardų probacijos tarnybos reorganizavimo“, matoma, kad Lietuvos probacijos tarnyboje vyksta reorganizacijos procesas. Manoma, kad dėl šio proceso tarnyboje sąmoningai dėmesys nukreipiamas į organizacijos struktūros pokyčius ir kitas veiklos sritis, tačiau remiantis naujomis asmens duomenų apsaugos gairėmis ir reikalavimais, į pokyčius reaguojama laipsniškai.

Išryškėjo, kad pagrindinės problemos, įgyvendinant asmens duomenų apsaugą Lietuvos probacijos tarnyboje, yra informacijos, apmokymų, skirtų asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo ypatumams pagal naująjį Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą, nebuvimas. To trūko ne tik pasiruošiamuoju laikotarpiu (iki Bendrojo duomenų apsaugos reglamento

įsigaliojimo), bet ir dabar, jį įgyvendinant. Galima daryti prielaidą, kad įstaigose nauji pokyčiai dažnai vyksta vangiai, neužtikrintumas atsiranda iš nežinojimo, o nežinojimas, kiekvieną reiškinį paverčia itin sudėtingu ir nerimą keliančiu procesu.

Sekančiame poskyryje, darbo autorė pateiks specialistų apklausos duomenis - tai padės įvertinti ar tikrai, kaip teigė informantai, Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantiems specialistams trūksta žinių, o gal jie išvelgia kitas problemas įgyvendinant asmens duomenų apsaugą.

3.2.2. Specialistų apklausos duomenų analizė

Kaip minėta 2.4 skyriuje tyrimo metu apklausti ir 3 specialistai (jų charakteristikos pateiktos 2.7 lentelėje).

Siekiant įvertinti specialistų žinias duomenų apsaugos klausimais, pirmiausia specialistų klausama *Kiek Jūs esate susipažinęs su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu?*. Specialistų atsakymai pateikiami kategorijomis ir subkategorijomis (žr. 3.1 lentelę):

3.1 lentelė

Specialistų susipažinimas su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Susipažinimo lygis su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu	Minimalus	- „Mažai“ (Specialistas Nr. 1) - „Mažai <.> tik iš kolegės pasakojimų, nes viena kolegė iš Pakruojo buvo vykusį į seminarą gal kur kokį renginį kvalifikacijos tobulinimui. Ir ji mus supažindino bendrai. Bet kad visiškai susipažinusi ir skaičiusi galiu pasakyti nesu“ (Specialistas Nr. 3)
	Nėra susipažinęs	„Tiesiogiai nesu susipažinusi, nesu jo skaičiusi. Bet esu girdėjusi nuogirdas“ (Specialistas Nr. 2)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Kaip matyti iš 3.1 lentelėje pateiktų informantų pasisakymų, su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu jie galima sakyti nėra susipažinę - tik girdėję apie jį iš nuogirdų, kolegų. Tai tik patvirtina informanto nr.1 teiginius, kad specialistams trūksta žinių įgyvendinant Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą. Vėlgi tokie teiginiai stebina, nes, kaip minėta, nurodoma, kad su asmens duomenų apsauga, jos įgyvendinimo ypatumais turi būti supažindinami visi Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos

darbuotojai (vadinasi ir Lietuvos probacijos tarnybos darbuotojai) (2017 m. rugsėjo 22 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymas dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo (V-383)). Kaip esminę išvadą, galima teigti, kad įstaigoje dirbantiems darbuotojams yra aiškus informacijos stygius apie BDAR. Galima daryti prielaidą, kad tarnybos vadovybė nesupranta BDAR reikšmės, nėra susipažinęsi su jos svarba ir pokyčiais, reikalavimais. Galimai nesuvokia pasekmių ir galimos žalos įstaigai, jei nebus vykdomi asmens duomenų apsaugos pokyčiai ir reikalavimai.

Nors atsakymai rodo, kad apklausti specialistai su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu nebuvo supažindinami, tačiau darbo autorė siekė nustatyti iš kokių informacinių šaltinių jie sužinojo apie Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą (3.2 lentelė), nes kaip minėta, jie yra apie jį girdėję (žr. 3.2. lentelę):

3.2 lentelė

Susipažinimo su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu būdai, informacijos šaltiniai

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Susipažinimo su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu būdai, informacijos šaltiniai	Žiniasklaida	- „Tai tiktais iš žiniasklaidos, ta prasme kad yra pasikeitęs pats įstatymas, o pačioje įstaigoje kažkokio tai atskiro supažindinimo nebuvo“ (Specialistas Nr. 1).
	Internetas	- „Iš interneto. Tiesiog pati domėjausi. Darbovietėje niekas su juo nesupažindino“ (Specialistas Nr. 2).
	Kolegos	- „Darbovietės mes nebuvo supažindinti. Kolegė suteikė daugiau informacijos“ (Specialistas Nr. 3)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Taigi, anot apklaustų specialistų, apie Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą jie sužinojo iš žiniasklaidos, interneto bei kolegų. Buvo ir tokių teiginių kaip „*niekas nesupažindino. Tiesiog atėjus dirbti buvo nurodyta, kad negalima viešinti duomenų*“ (Specialistas Nr. 2). Nors specialistas Nr. 3 papildė, kad gal dar mažai laiko praėjo po naujovių įsigaliojimo ir, kad jie vis dar laukia seminarų, kurie suteiktų jiems žinių, nurodytų „*i ką mums daugiau atkreipti dėmesį*“ (Specialistas Nr. 3). Interviu metu specialistai užsiminė, apie įstaigos intranetą. Nurodė, kad jų įstaigoje yra intranetas, yra apie jį girdėję iš kitų įstaigos darbuotojų, tačiau nurodė, kad jų žiniomis jis nėra aktyviai veikiantis. Nurodė, kad apskritai

nežino, kaip prie jo prisijungti, kur jo ieškoti ir nežino jo veikimo principų. Intranetas, būtų skirtas vidiniam organizacijų naudojimui, vidinių procesų organizavimui, todėl galima daryti prielaidą, kad intranetas gali būti, kaip vienas iš efektyviausių susipažinimo su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu būdų, kadangi prie intraneto vartotojai galėtų prisijungti iš bet kurios pasaulio vietos ir bet kuriuo laiku.

Žinoma, tokiu būdu įgytos žinos greičiausiai yra menkos ir darbo autorei kyla abejonių, ar su tokiomis žiniomis dirbantys specialistai gali tinkamai užtikrinti asmens duomenų apsaugą. Todėl po to specialistų buvo klausama, *Kaip Jūs savo darbinėje veikloje užtikrinte asmens duomenų apsaugą? Galbūt su kažkokiais sunkumais susiduriate savo darbe? Ar buvo atvejų, kai dvejojote ar nepažeidžiate asmens duomenų apsaugos teisinio reglamentavimo?* Specialistų teiginiai/atsakymai į šį klausimą pateikiami 3.3 lentelėje.

3.3 lentelė

Asmens duomenų apsaugos užtikrinimas, sunkumai

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Asmens duomenų užtikrinimas, sunkumai	Žinių, informacijos trūkumas	-„Tiesiog neplatinam kitų asmens duomenų. Tačiau trūksta informacijos, pavyzdžiui būna tokių atvejų, kad bylose, asmens bylose tarkim atsiranda duomenų, kartu su kitais nuteistaisiais. Tai pavyzdžiui būna kuomet tikrinami nuteistieji. Tarkim įpareigojamas būti naktį nustatytu laiku, policija tikrina, atsiunčia mums ir tada duomenys yra ne tik apie jį, bet ir apie kitus nuteistuosius. Kyla klausimas: ar dėti bylą į dokumentą ar nedėti“ (Specialistas Nr. 1)
	Sunkumų nekyla	- „Tiesiog darbinėj veikloj žinau, kad pašaliniais žmonėms būti negalima. Tai to ir laikausi, tuo ir vadovaujuosi. Nematau tame sunkumų, jeigu neskleidi duomenų, tai ir nekyla sunkumų“ (Specialistas Nr. 2) „Kadangi jau, kaip ir mūsų funkcijos yra tos pagrindinės, kad mes jau gaunam nuosprendį ir nutartis vykdymui. Tai asmens duomenimis naudojamės tik tiek kiek mums yra leista jais naudotis. Užklausas visokias darom, bet būtent su tomis institucijom, kurios apie tuos duomenis ir taip žino. O kad kažkur tai naudoti tų nuteistųjų duomenis nebuvo tokių atvejų. Sunkumų nekyla“ (Specialistas Nr. 3)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Kaip matyti iš 3.3 lentelėje pateikiamų specialistų pasisakymų, tik vienas specialistas teigė, kad jam kartais kyla dvejonų, ką daryti su gautais asmens duomenimis. Tačiau visiems apklaustiesiems jokių sunkumų nekyla - jie yra tikri, kad neviešinant asmens duomenų jie užtikrina asmens duomenų apsaugą. Galima daryti prielaidą, kad specialistai nėra susipažinę su BDAR, nežino jo reikalavimų ir taisyklių bei pasekmių, tačiau atliekant savo darbinės funkcijas, vadovaujasi protingumo principu, bijodami pasakyti per daug ar netinkamą informaciją.

Informantų buvo klausama *Kaip galvojate kaip reikia tobulinti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimą Lietuvos probacijos tarnyboje? Galbūt Jūsų nuomone, kažką reikėtų keisti (pvz., teisės aktus, įstaigos veiklos reglamentus, darbuotojų pareigybės aprašymus ir pan.), kad būtų pasiektas rezultatyvus asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas įstaigoje, kurioje Jūs dirbate? Į šiuos klausimus apklausti specialistai pateikė nevienareikšmius atsakymus (žr. 3.4 lentelę):*

3.4 lentelė

Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo gairės Lietuvos probacijos tarnyboje

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo gairės Lietuvos probacijos tarnyboje	Supažindinimas su naujuoju Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu	„visų pirma reikia, kad mus supažindintų su naujuoju reglamentu. O kažką dar keisti papildomai aš nežinau ar reikia, kad ir taip jau jis ten sugriežtėjęs, kiek aš žinau“ (Specialistas Nr. 1)
		„Aš manau, kad galėtų kažkas - asmuo ar konkretus aktas supažindinti su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu. Manau, kad to pakaktų. Nes ir taip mes neskleidžiam jokių duomenų pašaliniamis žmonėms, įstaigoms.“ (Specialistas Nr. 2)
	Vidiniai dokumentai ar pareigybių aprašai akcentuojantys, kaip tvarkyti asmens duomenų apsaugą	- „Manau, kad turėtų kažkoks vidinis dokumentas iš duomenų apsaugos, to reglamento, nurodantis konkrečiai mūsų tarnybai kokius veiksmus reikia atlikti, kad žinotume ar mes teisingai darome, ar ne. Gal koks poįstatyminis aktas. Ar kaip pareigybės aprašymas, kuris aiškiai reglamentuotų, kiek, kaip mums tą duomenų apsaugos įstatymą įgyvendinti būtent mūsų tarnybai“ (Specialistas Nr. 3).

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Taigi, apklaustų specialistų manymu, siekiant patobulinti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimą Lietuvos probacijos tarnyboje pirmiausia reikia juos supažindinti su naująja tvarka, naujuoju duomenų apsaugos reglamentu. Ir nors visi Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymai dėl asmens duomenų apsaugos galioja ir Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantiems specialistams, tačiau darbo autorė sutinka su apklaustais informantais, kad vidiniai probacijos dokumentai, kaip ir pareigybės aprašymai liečiantys asmens duomenų tvarkymą, jų apsaugą, būtų tikrai naudingi ir galėtų padėti sėkmingai įgyvendinti asmens duomenų apsaugą Lietuvos probacijos tarnyboje.

Specialistų paklausus *kaip Jūsų nuomone Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas pakeitė duomenų apsaugos tvarką Jūsų darbe? Ar jautėte kažkokius pokyčius savo tiesioginiame darbe? (Jei TAIP, Jūsų nuomone, vykstant pokyčiams, kokią naudą ar rizikas galima išvelgti? Jei NE, Jūsų nuomone, nevykstant pokyčiams, kokias rizikas galima išvelgti? Jūsų nuomone, kuo tai svarbu Lietuvos probacijos tarnybai?)*, nustatyta, kad apklaustieji nepajuto jokių pokyčių (žr. 3.5 lentelę), kaip ir naudos (apart didesnio saugumo patiems duomenų subjektams) (žr. 3.6 lentelę).

3.5 lentelė

Pokyčiai darbe po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimo

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Pokyčiai darbe po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimo	Pokyčius pajuto minimaliai	- „Tik tiek kad, yra kažkoks tai sugriežtėjimas“ (Specialistas Nr. 1)
	Pokyčių nepajuto	- „Ne, žinokit, nepajaučiau. Kaip laikiausi tos nuostatos, kad reikia saugoti asmens duomenis, taip ir laikiausi“ (Specialistas Nr. 2) - „Nemanau, kad kažkas pasikeitė mūsų darbe, nebent gal padaugėjo vienu dokumentu, kurį nuteistieji turėtų pasirašinėti - jų sutikimus, kad mes jų duomenis tikrai naudodime tikrai kiek liečia iš tos mūsų kontrolės pusės, tai į policiją ir į teismą, prokuratūrą“ (Specialistas Nr. 3)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Nauda bei rizika po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įsigaliojimo

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Nauda bei rizika po Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įsigaliojimo	Nauda duomenų subjektams, rizika darbuotojams	- „Nauda yra tik duomenų subjektams - didesnė duomenų apsauga. O mums tai rizika iš kart atsiranda, nes mums reikia pagal įstatymo raidą viską taikyti, nepažeisti“(Specialistas Nr. 1)
	Naudos neišvengiamumas, rizika darbuotojams	- „Nemanau kad yra kokio apčiuopiama nauda, tik mums rizika didesnė, nes reikia žinoti bei neatskleisti to ko negalima“(Specialistas Nr. 2)
		- „Neišvengiu jokios naudos, tik mums darbuotojams daugiau atsakomybės - vadinasi ir rizikų“(Specialistas Nr. 3)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Taigi, apklausti specialistai išsprendė daugiau rizikos jiems patiems nei naudos. Tokią pat nuomonę išsakė ir vienas apklaustas informantas, kuris teigė, kad darbuotojai susiduria su didesne atsakomybe, o netinkami veiksmai gali sąlygoti didžiules baidas.

Svarbu paminėti, kad 2018 m. rugsėjo 19 d. patvirtintame Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos įsakyme Nr. V-414 „Dėl asmens duomenų tvarkymo Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“ nurodomos įvairios rizikos, kurias reikia gebėti suvaldyti siekiant apsaugoti asmens duomenis. Minima „neteisėta fizinė prieiga prie kompiuterinės įrangos“, kuriai užkirsti kelią gali padėti patalpų rakinimas, įrengtos signalizacijos sistemos, kaip ir asmenų įėjimo į patalpas kontrolės sistemos; taip pat „kompiuterių techninės įrangos gedimai“, todėl darbuotojai turi įrangą prižiūrėti atsizvelgiant į gamintojo rekomendacijas, taip pat stebėti jos techninę būklę; o juk galimos ir pačių darbuotojų klaidos, todėl darbuotojai turi būti apmokyti dirbti programinėmis įrangomis kaip ir pasidaryti atsargines duomenų kopijas. Rizikos sietinos ir su programinės įrangos klaidomis, taip pat neteisėtu vartotojų prisijungimu prie tinklo ir pan. Darbo autorės manymu, darbuotojai turi būti supažindinti su galimomis rizikomis bei apmokyti, kaip reiktų elgtis, siekiant jas panaikinti bei sumažinti.

Įdomu buvo sužinoti, ar apklausiami specialistai žino ką nors apie duomenų apsaugos pareigūną. Todėl kitas klausimas buvo, *ar teko girdėti, kad Jūsų institucijoje yra įsteigta asmens duomenų apsaugos pareigūno pareigybė? Jei TAIP, iš kur apie tai sužinojote? Ar*

buvote supažindintas su funkcijomis ir pozicija Lietuvos probacijos tarnyboje? Ar teko institucijoje, kurioje dirbate naudotis asmens duomenų apsaugos pareigūno konsultacija? Jei TAIP arba NE, dėl kokių priežasčių? (žr. 3.7 lentelę).

3.7 lentelė

Žinios apie įsteigtą asmens duomenų apsaugos pareigūno pareigybę

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Žinios apie įsteigtą asmens duomenų apsaugos pareigūno pareigybę	Neteko girdėti	- „Girdėjau kad visose turi būti įsteigta tokia pareigybė. Bet ar yra pas mus aš nežinau. Nu, negirdėjau kad būtų tokia įsteigta“ (Specialistas Nr. 1) - „Ne, neteko“ (Specialistas Nr. 2)
	Girdėjo, bet nežino	- „Kolegė kažką minėjo - ji sakė, kad tokia pareigybė turėtų būti įsteigta. Bet, kiek žinom, žmogaus gal būt dar ir nėra. Planavo, kad bus priimtas žmogus ir kad mes į jį kreipsimės, jeigu iškils kažkokie sunkumai. Bet, mano žiniom, tokio žmogaus dar turbūt nėra“ (Specialistas Nr. 3)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Kaip matyti iš 3.7 lentelėje pateikiamų duomenų, apklaustieji specialistai apie duomenų apsaugos pareigūno pareigybę arba nieko nežinojo, arba tik girdėjo. Tai tik dar kartą parodo, kad informantams trūksta žinių, nes Kalėjimų departamente yra paskirtas asmens duomenų apsaugos pareigūnas, į kurį galima kreiptis nurodytu elektroniniu paštu visais klausimais, susijusiais su jų asmeninių duomenų tvarkymu ir naudojimu savo teisėmis pagal Reglamentą (ES) 2016/679, o tai nurodoma ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2018 m. „asmens duomenų tvarkymo kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos apraše“. Atsižvelgiant į tai, kad specialistai tokių žinių neturi, mano, kad tokio asmens nėra, todėl suprantama, kad jie į tokį asmenį niekada ir nesikreipė.

Įdomu buvo sužinoti ir specialistų nuomonę, *kaip, ką reiktų tobulinti Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose, siekiant užtikrinti geresnę duomenų apsaugos įgyvendinimą?* Informantų atsakymai, teiginiai į šį klausimą pateikiami 3.8 lentelėje.

Duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo gairės Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose

Kategorija	Subkategorijų pavyzdžiai	Informantų teiginiai
Duomenų apsaugos įgyvendinimo tobulinimo gairės Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose	Informacijos skaida, aiškumo įvedimas	- „Pimiasia turėtų būti plačiau supažindinama su pasikeitimais“ (Specialistas Nr. 1) - „Supažindinti su naujuoju reglamentu. Taip pat su duomenų apsaugos pareigūnu, nurodant kokios jo funkcijos, ką jis daro, kokiais klausimai mes turėtumėm kreiptis. Trūksta to aiškumo.“ (Specialistas Nr. 3)
	Aiškesni nurodymai	- „Kiekvienas turi gauti aiškesnius nurodymus kokius duomenis galima skleisti, o kokius negalime, ką reikėtų saugoti“ (Specialistas Nr. 2)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, analizuojant interviu metodu gautą informaciją

Matyti, kad kaip ir ankstesniuose savo atsakymuose apklausti specialistai nori daugiau informacijos, aiškumo - būtent tai, jų manymu, ir padėtų užtikrinti geresnį duomenų apsaugos įgyvendinimą Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose. Darbo autorė taip pat su tuo sutinka ir mano, kad iš viso asmens duomenų apsauga negalima kuomet nėra aiškumo, informacijos sklaidos.

Kaip žinia, kaupiami, tvarkomi ne tik nusikalstamas veikas įvykdžiusių asmenų asmens duomenys, bet ir pačių darbuotojų, o tai akcentuojama 2017 m. rugsėjo 22 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakyme dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo (V-383). Šiame apraše nurodomi kokių asmenų, kokie duomenys kaupiami. Todėl buvo įdomu sužinoti, kaip apklausiami specialistai vertina savo pačių asmens duomenų saugumą, todėl jų buvo klausama, *Kaip manote, ar Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas ir Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas pakankamai užtikrina Jūsų, kaip darbuotojo asmens duomenų apsaugą? Ar Jūsų asmens duomenys organizacijoje yra saugūs? Kodėl?*

Nustatyta, kad visi trys specialistai manė, kad jų asmens duomenys yra saugūs. Tai iliustruoja jų teiginiai:

- „Jeigu yra laikomasi įstatymų nustatytų visų taisyklių, tai aš manau kad yra saugūs“ (Specialistas Nr. 1);

- „*Manyčiau, kad yra saugūs. Nors nesame tuo 100 proc. užtikrinti*“ (Specialistas Nr. 2);
- „*Manau, kad saugūs. Juk per 16 metų nebuvo jokių įvykių nei su mano nei su mano kolegų asmens duomenimis*“ (Specialistas Nr. 3).

Siekiant nustatyti, ar specialistams dirbant buvo kada nors pažeista asmens duomenų apsauga, jų buvo klausama, *Ar Jūsų darbinėje patirtyje pasitaikė atvejų, kai buvo pažeisti prižiūrimojo asmens duomenų apsauga? Jeigu TAIP, dėl kokių priežasčių tai įvyko, jei NE, kokios priemonės padėjo/padedą to išvengti?*

Nustatyta, kad specialistų teiginiai šiuo klausimu neišsiskyrė. Nė vienas nenurodė, kad jų praktikos/darbo metu buvo pažeista asmens duomenų apsauga, teigdami, kad jiems apie tokius įvykius girdėti neteko, o gal neprisimena. Nors specialistas Nr. 3 teigė „*konkrečiai, mūsų darbe, kad skųstųsi nuteistieji, kad būtent dėl mūsų darbo buvo pažeisti jo asmens duomenys tikrai nesu girdėjusi per 16 metų. Tikrai buvo vienas nusiskundimas iš nuteistojo, kuris sėdėjo pataisos namuose, kuris grįžo ir pradėjo gilintis, tai internetinėje kažkurioje svetainėje rado apie save straipsnį. Ir jis apie tai sakė nežinojo. Ir jo nuotrauka įdėta buvo, tai jis sakė, kad buvo pažeisti jo asmens duomenys*“.

Specialistų nuomonė neišsiskyrė ir paklausus jų, *ar prižiūrimieji asmenys pasitiki Lietuvos probacijos tarnyba asmens duomenų apsaugos aspektu?* Visų specialistų manymu, prižiūrimieji asmenys jais pasitiki. Specialisto Nr. 3 teigimu „*kartais kiti sako, aš pasitikiu, galiu čia ir nepildyti, be to, dar nebuvo nė vieno nusiskundimo, ar dar kitaip asmenys išreikštų nepasitikėjimą*“.

O paklausus, kaip jie, kokiomis priemonėmis stengiasi tai užtikrinti, specialistai nurodė, kad „*kiekvienam naujam prižiūrimajam duodam pasirašyti lapą, kuriame mes pasižadame saugoti jų duomenis*“ (Specialistas Nr. 2).

Apibendrinant atlikto tyrimo duomenis, galima teigti, kad apklaustiems specialistams trūksta žinių apie naująjį Bendrąjį reglamentą. Tai jie pripažįsta nurodydami, kad siekiant geresnės asmens duomenų apsaugos svarbu juos supažindinti su naujojo reglamento duomenų apsaugos ypatumais, išleidžiant vidinius probacijos įsakus ar pareigybės aprašymus, kuriuose būtų akcentuojamos asmens duomenų naujovės bei paskirtos specialios, konkrečios funkcijos kiekvienam darbuotojui.

Žinoma, nors visi Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymai dėl asmens duomenų apsaugos galioja ir Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantiems specialistams ir jie yra viešai prieinami netgi internete, tačiau kaip rodo apklausos rezultatai – to nepakanka. Kursai, mokymai taip pat būtų naudingi, nes anot Zaleskio

(2017) duomenų apsaugos reglamentas yra gana abstraktus, gausus neaiškiais nuostatomis. Šis autorius taip pat pastebi, kad asmens duomenų apsaugos įgyvendinimui Lietuvoje gali trukdyti aiškinamųjų, metodinių medžiagų, kaip ir rekomendacijų (kuriose būtų nurodoma kaip galima įgyvendinti duomenų apsaugos reglamentą, jos nuostatas) trūkumas. Tai, kaip ir minėta, parodė ir šis atliktas tyrimas.

Apklaustų specialistų teigimu, jie užtikrina asmens duomenų apsaugą, kadangi jokių nusiskundimų iki šiol jie nėra sulaukę, tačiau Valstybinio audito ataskaitoje (2013) nustatyta, kad nors 80 proc. apklaustų įstaigų mano, kad jos užtikrina asmens teisę į privatų gyvenimą, tačiau patikrų metu paaiškėjo, kad tik 47 proc. tikrintų įstaigų tinkamai įgyvendina teises į privatų gyvenimą, jo neliečiamumą. Be to, ataskaitoje nurodoma, kad net 84 proc. viešojo sektoriaus įstaigose dirbančių duomenų tvarkytoju ne visada „laikėsi ne visų teisės aktais nustatytų reikalavimų, susijusių su asmens duomenų apsauga“, dažnai nesilaikė Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo, kaip ir bendrųjų reikalavimų organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms, tačiau dauguma laikosi duomenų valdytojų pranešimo apie duomenų tvarkymą taisyklių (Valstybinio audito ataskaita, 2013, p.15).

Žinoma, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis įsigaliojo tik 2016 m. balandžio 27 d., o Lietuvoje pradėtas taikyti tik 2018 m. gegužės 25 d. – tai sąlyginai labai trumpas laikotarpis, tačiau jeigu ne parengiamuoju laikotarpiu, tai bent jau nuo 2018 m. rugsėjo mėnesio visi Lietuvos probacijos tarnybos darbuotojai turėjo būti su juo supažindinami, paaiškinamos bei išryškintos asmens duomenų apsaugos naujovės.

3.3. Asmens duomenų apsaugos Lietuvos probacijos tarnyboje įgyvendinimo mechanizmo modeliavimas

Apibendrinant atlikto tyrimo duomenis, galima teigti, kad apklaustiems specialistams trūksta žinių apie naująjį Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą. Tai jie pripažįsta nurodydami, kad siekiant geresnės asmens duomenų apsaugos svarbu juos supažindinti su naujojo reglamento duomenų apsaugos ypatumais, išleidžiant vidinius Lietuvos probacijos tarnybos įsakus ar pareigybės aprašymus, kuriuose būtų akcentuojamos asmens duomenų naujovės bei paskirtos specialios, konkrečios funkcijos kiekvienam darbuotojui. Galima teigti, kad Lietuvos probacijos tarnybai reikalinga imtis tam tikrų pokyčių įgyvendinimo veiksmų, kad organizacijoje situacija gerėtų, vyktų tam tikri pokyčiai tiek darbuotojų lygmeniu, tiek pačios organizacijos mastu.

Videikienė, S., Šimanskienė, L. (2013) nurodo, kad organizacijos veikia nestabilioje, nuolat kintančioje aplinkoje. Be to, pasikeitimai pastaruoju metu tapo labai dinamiški ir intensyvūs, pokyčių tempas organizacijose yra kur kas didesnis, nei kada nors anksčiau. Taigi, organizacijos, norėdamos išlikti bei užtikrinti organizacijose įgyvendinamų pokyčių sėkmę, susiduria su pokyčių valdymo dinamiškomis sąlygomis būtinybe. R. Vanagas (2007, p.316), analizuodamas pokyčius, pabrėžia permainų sąvoką, kuri dažnai gali būti vartojama ir kaip pokyčių sinonimas. Minėtas autorius nurodo, kad jo požiūriu, permainos, pastoviausias pasaulyje egzistuojantis procesas, kurio metu analizuojama praeitis, siekiant išsiaiškinti dabarties veiksmus, svarbius ateičiai. Tuo tarpu, kitas autorius L. Nelson (2003, 18p.), nurodo ir organizacinius pokyčius įvardija kaip reaktyvų, nutrūkstantį ir organizacinės krizės nulemtą procesą. Kitaip tai - organizaciniai pokyčiai ir jų judėjimas iš vienos organizacijos būsenos į kitą (pageidaujama).

Moran, J.W., Brightman, B.K. (2001) išskiria tai, kad pokyčiai žmonėms yra priimtini tik tada, kai dera su jų vidinėmis paskatomis, motyvacija, nuostatomis, įsitikinimais ir pan. Nurodo, kad žmonių keitimasis yra pagrįstas jų pačių asmenine iniciatyva, o organizaciniai pokyčiai turi didelį asmeninės dimensijos aspektą. Kol žmonės negali integruoti pokyčių į asmeninį lygmenį, jie negali jų įgyvendinti ir organizaciniame lygmenyje. Autorė Korsakienė, R. (2006) išskiria tai, kad tinkama komunikacija identifikuojama kaip svarbus veiksnys, padedantis darbuotojams suvokti pokyčių poreikius bei jų asmeninę įtaką jiems. Anot jos, šis veiksnys gali būti naudojamas tiek mažinant neapibrėžtumą ar pasipriešinimą pokyčiams, tiek užtikrinant darbuotojų įsitraukimą į pokyčių įgyvendinimo procesą.

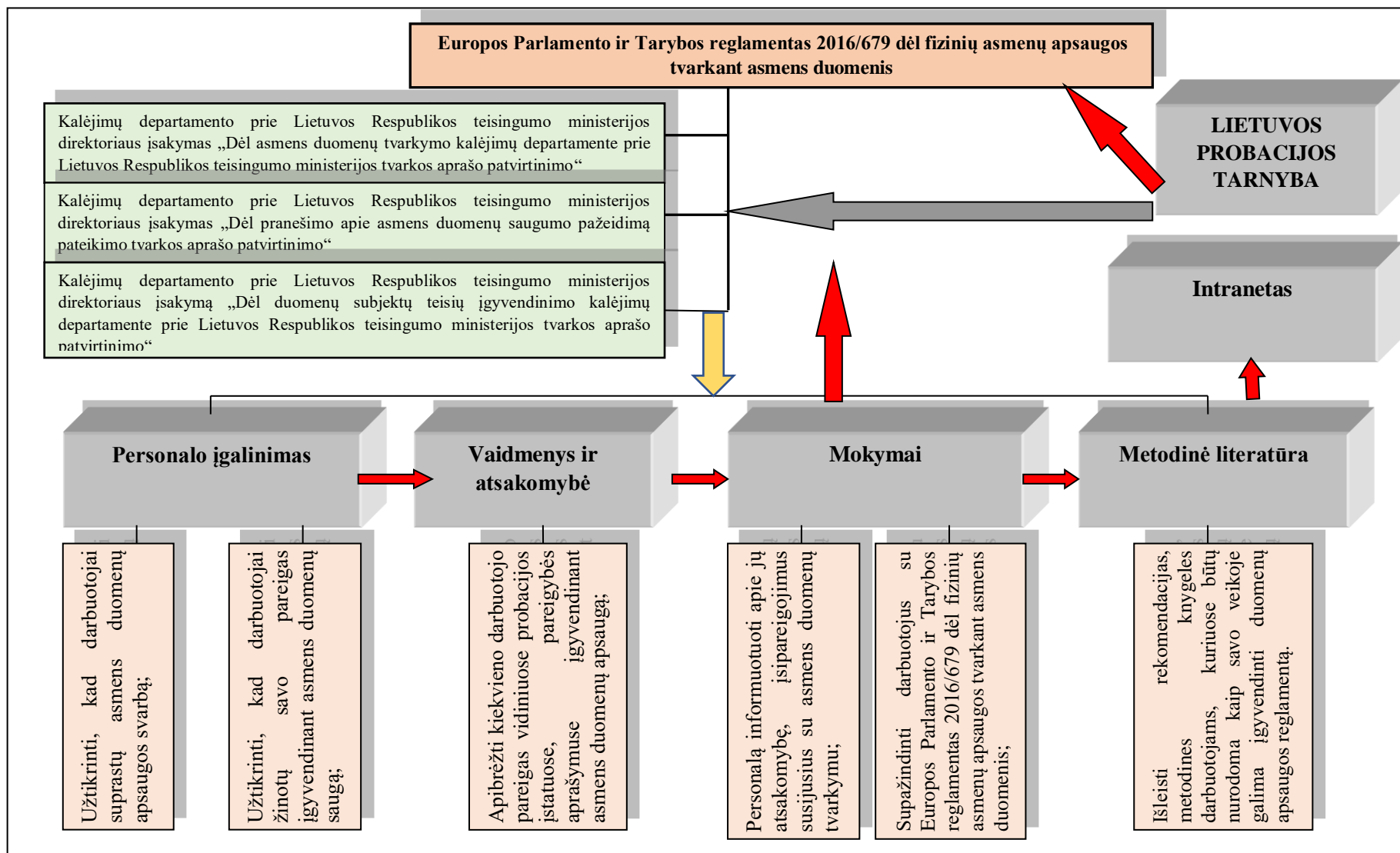
Apibrėžus pokyčių svarbą organizacijai, svarbu paminėti, kad nors visi Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymai dėl asmens duomenų apsaugos galioja ir Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantiems specialistams ir jie yra viešai prieinami netgi internete, tačiau kaip rodo apklausos rezultatai – to nepakanka. Kursai, mokymai taip pat būtų naudingi, kadangi anot Zaleskio (2017) duomenų apsaugos reglamentas yra gana abstraktus, gausus neaiškiais nuostatomis. Šis autorius taip pat pastebi, kad asmens duomenų apsaugos įgyvendinimui Lietuvoje gali trukdyti aiškinamųjų, metodinių medžiagų, kaip ir rekomendacijų (kuriose būtų nurodoma kaip galima įgyvendinti duomenų apsaugos reglamentą, jos nuostatas) trūkumas. Tai, kaip ir minėta, parodė ir šis atliktas tyrimas.

Apklaustų specialistų ir informantų teigimu, jie užtikrina asmens duomenų apsaugą, kadangi jokių nusiskundimų iki šiol jie nėra sulaukę, tačiau Valstybinio audito ataskaitoje (2013) nustatyta, kad nors 80 proc. apklaustų įstaigų mano, kad jos užtikrina asmens teisę į privatų gyvenimą, tačiau patikrų metu paaiškėjo, kad tik 47 proc. tikrintų įstaigų tinkamai

įgyvendina teises į privatų gyvenimą, jo neliečiamumą. Be to, ataskaitoje nurodoma, kad net 84 proc. viešojo sektoriaus įstaigose dirbančių duomenų tvarkytoju ne visada „laikėsi ne visų teisės aktais nustatytų reikalavimų, susijusių su asmens duomenų apsauga“, dažnai nesilaikė Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo, kaip ir bendrųjų reikalavimų organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms, tačiau dauguma laikosi duomenų valdytojų pranešimo apie duomenų tvarkymą taisyklių (Valstybinio audito ataskaita, 2013, p.15).

Žinoma, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis įsigaliojo tik 2016 m. balandžio 27 d., o Lietuvoje pradėtas taikyti tik 2018 m. gegužės 25 d. – tai sąlyginai labai trumpas laikotarpis, tačiau jeigu ne parengiamuoju darbuotojai turėjo būti su juo supažindinami, paaiškinamos/išryškintos asmens duomenų apsaugos naujovės.

Atsižvelgiant į gauto tyrimo rezultatus ir neskaitant to, kad apskritai Lietuvos probacijos tarnyba turi vadovautis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento gairėmis ir reikalavimais, daryti tam tikrus veiksmus, o Lietuvos probacijos tarnybai, norint įgyvendinti pokyčius organizacijoje, galima pateikti duomenų apsaugos įgyvendinimo modelį (žr. 2.4 pav.).

2.4 pav. Asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo modelis Lietuvos probacijos tarnyboje
 Šaltinis: sudaryta pagal darbo autorę, remiantis atliktos empirinės dalies tyrimo rezultatais ir autorės išvargomis

Pirmiausia, kaip pagrindas ir įgyvendinimo proceso tikslas, schemoje pateikiamas— Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis. Schemoje nurodoma, kad Lietuvos probacijos tarnyba yra įgyvendinimo pokytyje esanti įstaiga. Taip pat pilkąja rodykle nurodoma, kad atliekant empirinį tyrimą pavyko atrasti keletą Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymų, kurių esmė – asmens duomenų apsaugos reglamentavimas įstaigoje.

Teorine, empirine darbo dalimis bei anksčiau minėtos įžvalgomis, darbo autorė schemoje, geltonąją rodyklę pasirinko 5 svarbius aspektus, kurie, manoma, prisidėtų prie efektyvaus įgyvendinimo proceso. Tai: personalo įgalinimas, vaidmenys ir atsakomybė, mokymai, metodinė literatūra bei intranetas.

Ankstesniuose darbo skyriuose buvo minima, kad specialistai neturi pakankamai žinių bei informacijos asmens duomenų apsaugos klausimų įvykusiais pasikeitimais, svarbu darbuotojus įgalinti laikytis naujosios asmens duomenų apsaugos tvarkos. Tam svarbu aiškiai apibrėžti kiekvieno darbuotojo pareigas ir funkcijas. Tą galima padaryti išleidžiant Lietuvos probacijos tarnybos įsakus ar pareigybės aprašymus, kuriuose būtų akcentuojamos asmens duomenų naujovės bei paskirtos specialios, konkrečios funkcijos kiekvienam darbuotojui. Tačiau galima daryti prielaidą, kad to nepakanka, nes svarbu darbuotojus tiesiogiai informuoti apie jų atsakomybę, įsipareigojimus susijusius su asmens duomenų tvarkymu.

Tiesioginis informavimas galimas rengiant kuo daugiau įvairių mokymus, kursų. Manytina, kad informacijos sklaidos per daug nebus, todėl Lietuvos probacijos tarnyba turėtų pagalbėti ir apie rekomendacijas, metodines knygeles darbuotojams, kuriose būtų aiškiai ir paprastai nurodoma, kaip galima įgyvendinti duomenų apsaugos reglamentą. Kaip jau buvo minėta, interviu metu buvo paminėtas intranetas, kuris buvo įvardintas kaip tinklas, kuriame vyksta komunikacija, todėl darbo autorės nuomone, svarbu įstaigoje turėti aktyviai veikiančią intranetą. Darbuotojai turi būti supažindinti su jo veikimo principais, turėti prisijungimus ir turėtų aktyviai vykdyti komunikaciją, nes tokiu būdu visą reikiamą informaciją apie asmens duomenų apsaugos pokyčius darbuotojai galėtų rasti bet kuriuo paros metu ir iš bet kurios sau patogios vietos. Po kiekvienu iš jų pateikiamas platesnis aprašas, kuris išryškina, ko ir kaip norima kiekvienu aspektu.

Apibendrinant įgyvendinimo proceso schemos pagrįstumą, darbo autorė rėmėsi ne tik empiriniame tyrime dalyvavusių asmenų atsakymais, tačiau ir savo, kaip įstaigoje dirbančios specialistės nuomone ir įvertino tai, kad organizacijoje egzistuoja spraga – nežinojimas, kaip elgtis su informacijos sklaida apie nuteistuosius. Darbo autorė nežinojimą vertina, kaip rizikos faktorių, nes Lietuvos probacijos tarnybos pareigūnai susiduria su asmens duomenimis kiekvieną savo darbo dieną, o dažnu atveju sprendimus dėl tam tikrų asmens duomenų reikia

priimti čia ir dabar. Darbo autorė teigia, kad darbinėje veikloje darbuotojai gavo nurodymą imti savo sudarytos formos sutikimą iš nuteistųjų dėl jų asmens duomenų naudojimo, kad būtų galima rinkti duomenis apie juos iš įvairių registru ir pan., bet nėra aišku dėl kokių priežasčių tokie veiksmai turi būti daromi. Trūksta aiškumo, kada ir kokius duomenis apie nuteistąjį galima teikti jo šeimos nariams, ar tokiu atveju reikia asmens sutikimo ir nurodymo būtent kuriems jo šeimos nariams galima teikti informaciją ar kuriems negalima. Nėra aišku, kokius dokumentus dėti į bylas, ar gali būti bylose dokumentai, kuriuose yra ir kitų nuteistųjų pavardės. Pavyzdžiui, iš policijos komisariatų gaunami tikrinimo lapai, kuriuose gausu nuteistųjų asmens duomenų ir nėra žinoma ar galima dėti su kito asmens duomenimis ar ne. Taip pat svarbus ir esminis aspektas, kad darbuotojai nėra susipažinę su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu, nes nesuformuotas poreikis mokymams apie šį pokytį, todėl yra labai daug klaustukų. Nėra žinomi asmens duomenų apsaugos pareigūno duomenys. Iki šio darbo rengimo, nebuvo žinoma, kad apskritai tokia pareigūno pareigybė egzistuoja įstaigoje. Nėra žinoma, kiek darbuotojų per metus nuo BDAR įsitvirtinimo Lietuvoje, dalyvavo išoriniuose mokymuose, nes tokios informacijos ar statistikos nepavyko aptikti.

Taigi, remiantis šiais minėtais aspektais, autorių įžvalgomis apie pokyčius organizacijoje, darbo autorė mano, kad išsikeltas darbo tikslas pasiektas, nes įstaigose neužtikrintumas atsiranda iš nežinojimo, o šis asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo modelis būtų gana sklandžiai pritaikomas Lietuvos probacijos tarnyboje, o atsižvelgus į tyrimo rezultatus, vertinant jo būsimą veikimo lygį, išryškėja tai, kad yra didelė jo efektyvumo tikimybė, kad būtų pašalinti darbuotojams kylantys neaiškuma. Būtų išvengta galimos rizikos ir apskritai suaktyvintas įgyvendinimo procesas, nes iki šiol asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso veiksmai vyksta laipsniškai, neteikiant šiai sričiai prioriteto, kadangi sąmoningai dėmesys nukreipiamas į organizacijos struktūros pokyčius ir kitas veiklos sritis.

IŠVADOS

1. Asmens duomenų sampratos apibrėžtys teisės aktuose ir kituose svarbiuose dokumentuose pateikiamos įvairiose formuluotėse, nėra vieno tvaraus apibrėžimo, tačiau galima teigti, kad asmens duomenys - tai bet kokia informacija, susijusi su identifikuotu arba identifikuojamu asmeniu. Galima teigti, kad apie asmens privatumo apsaugą pradėta galvoti tik po Antrojo pasaulinio karo, kai Europoje įsitvirtino demokratija. Asmens duomenų apsaugos poreikis augo kartu su asmens privatumo pažeidimais, augančiomis technologijomis. Nors asmens duomenų apsauga yra reglamentuojama tiek tarptautiniu tiek nacionaliniu lygmeniu, tačiau dauguma Lietuvos ir kitų Europos Sąjungos šalių piliečių nerimauja dėl savo asmens duomenų saugumo, todėl išryškėja poreikis reglamentuoti asmens duomenų apsaugai;

2. Nuo 2018 m. gegužės 25 d. pradėtas taikyti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama direktyva 95/46/EB. Duomenų apsaugos reguliavimo suvienodinimas (su ES standartais) yra svarbus (Birnhack, 2008). Lietuva dar 2002 m. atsižvelgiant į direktyvą (95/46/EB), koregavo asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą, kuriame aiškiai apibrėžė asmens duomenis, nustatė duomenų tvarkymo pagrindus, duomenų valdytojų pareigas bei duomenų subjektų teises (Petraitytė, 2011). Apibendrinant reguliavimo pokyčių ypatumus, galima teigti, kad siekiant apsaugoti fizinių asmenų pagrindines teises ir laisves, ypač jų teisę į privatumą, tvarkant asmens duomenis priimta Duomenų apsaugos direktyva 95/46/EB, kuri vėliau buvo pakeista į Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą 2016/679, kuris yra labai detalus ir pateikia nemažai naujovių;

3. Asmenų skaičius probacijoje nuolat kito, ir nors, kaip darbe nurodoma, kad 2016 m. asmenų yra ženkliai mažiau negu 1998-1999 m., Lietuvos probacijos tarnyboje per metus buvusių asmenų skaičius nuo 2008 m. vis auga. Žinoma, kad šių asmenų asmeniniai duomenys taip pat kaupiami, todėl jų tvarkymo ypatumai labai aktualūs. Lietuvos probacijos Tarnybos veikla yra reguliuojama Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kuri vadovaujasi 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 2016/679, o taip pat Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, todėl ir Lietuvos probacijos tarnybos, vykdydamos savo veiklą bei siekdamos užtikrinti asmenų patekusių į probacijos tarnybas, asmeninius duomenis, vadovaujasi šiuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu ir Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu. Be to,

siekiant geriau įgyvendinti asmens duomenų apsaugą, Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriai išleido ne vieną asmens duomenų tvarkymo įsakymą, bei asmens duomenų tvarkymo Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašą, bet nebuvo rasta duomenų kaip pati įstaiga užtikrina duomenų apsaugą. Nėra aišku ar yra reglamentuota, kad tarnybiniuose automobiliuose yra GPS, ar telefono pokalbiai įrašinėjami ar stebimos patalpos ir kt.;

4. Apibendrinus dokumentų analizės ir interviu metu gautus rezultatus, nustatytos pagrindinės asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo proceso Lietuvos probacijos tarnyboje tobulinimo kryptys. Atlikto empirinio tyrimo rezultatų duomenimis, nustatyta, kad Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantiems specialistams ir informantams trūksta žinių apie naująjį Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą, o tai apsunkina asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą įstaigoje. Apklaustųjų manymu, jie užtikrina asmens duomenų apsaugą, vadovaujantis protingumo principu tiesiog duomenų neplatindami, tačiau pripažįsta, kad siekiant geresnės asmens duomenų apsaugos svarbu juos supažindinti su naujojo reglamento duomenų apsaugos ypatumais, imantis tam tikrų veiksmų. Remiantis darbe minėta mokslinė literatūra ir autorių išvalgomis, analizuotais teisės aktais ir kitais dokumentais, interviu metu gauta informacija bei darbo autorės išvalgomis, buvo sumodeliuotas įgyvendinimo modelis, kuris būtų pakankamai sklandžiai pritaikomas ir įtakotų realų įgyvendinimą Lietuvos probacijos tarnyboje. Taip pat darbe pateikiamos bendrosios rekomendacijos skirtos Lietuvos probacijos tarnyboje dirbantiems specialistams ir vadovybei.

REKOMENDACIJOS

Tam, kad asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo procesas Lietuvos probacijos tarnyboje būtų mažiau sudėtingas ir pavyktų pamatyti jo įgyvendinimo rezultatus, darbo autorė, atsižvelgusi į teorinėje darbo dalyje aptartus aspektus bei empirinėje darbo dalyje išryškėjusią tiriamojoje įstaigoje esančią duomenų apsaugos problematiką, pateikia ir rekomendacijas, kurios būtų naudingos ir pritaikomos praktikoje:

Lietuvos probacijos tarnybai:

- Atkreipti dėmesį į šio darbo autorės sudarytą ir remiantis teorine, empirine dalimi, sumodeliuotą asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo modelį ir pritaikyti jį praktikoje;
- Įstaigos vadovybė, kuri prisideda ir įtakoja realų duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą, turėtų išsipareigoti supažindinti darbuotojus su Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl asmens duomenų tvarkymo kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2018, Nr. V-414. Supažindinus darbuotojus, rekomenduojama išryškinti ir pabrėžti asmens duomenų tvarkymo pagrindus ir saugojimą, koku teisiniu pagrindu asmens duomenys tvarkomi Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose, skirtumus tarp specialiųjų ir įprastųjų asmens duomenų tvarkymo ypatybių, reikalavimus, kurie yra taikomi asmenims, tvarkantiems asmens duomenis, duomenų subjektų teises bei asmens duomenų apsaugos pareigūno pagrindines funkcijas;
- Įstaigos vadovybė, kuri prisideda ir įtakoja realų duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą, turėtų išsipareigoti supažindinti kitus tarnybos darbuotojus su Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2018, Nr. V-455. Supažindinus, rekomenduojama akcentuoti pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimo pateikimo eigą, pranešimo forma pildymą, terminus per kiek laiko nuo paaikėjimo fakto turi būti pranešta apie pažeidimą bei išaiškinti ką privalo savo veiksmais padaryti pats probacijos pareigūnas, o kokie veiksmai paliekami taikyti tarnybos asmens duomenų apsaugos pareigūnui;
- Įstaigos vadovybė, kuri prisideda ir įtakoja realų duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą, turėtų išsipareigoti supažindinti kitus tarnybos darbuotojus

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2017, V-383. Supažindinus rekomenduojama išaiškinti, kada duomenų subjektai turi teisę žinoti (turi būti informuoti) apie duomenų tvarkymą, kada asmuo turi teisę susipažinti su asmens duomenimis ir jų tvarkymo eiga, kada asmuo turi teisę reikalauti ištaisyti, sunaikinti savo asmens duomenimis, kokiomis aplinkybėmis duomenų subjektas turi teisę kreiptis į Kalėjimų departamentą dėl neteisėto jo asmens duomenų tvarkymo;

- Įstaigos vadovybė, kuri prisideda ir įtakoja realų duomenų apsaugos įgyvendinimo procesą, turėtų įsipareigoti supažindinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR. Supažindinus rekomenduojama akcentuoti ir pabrėžti pagrindą, kuriuo vykdant veiklą, nusikalstamų veikų prevenciją, tyrimą, atskleidimą ar baudžiamąjį persekiojimą už jas arba vykdant bausmes, technologijos leidžia precedento neturinčiu mastu tvarkyti asmens duomenis;
- Organizuojant Lietuvos probacijos tarnybos darbą, atkreipti dėmesį į pokyčių valdymą, o siekiant sklandaus patobulinto įgyvendinimo proceso apie įgyvendinimą pasikonsultuoti su viešojo valdymo specialistais, kurių žinios būtų naudingai pritaikomos praktikoje;
- Įstaigos darbuotojams pristatyti asmens duomenų apsaugos pareigūno pareigybę ir jo kontaktus viešai, pavesti jam apsilankyti visuose regionų skyriuose, kad pareigūnams būtų pašalinti neaiškumai, esantys jų darbinėje veikloje. Manoma, kad taip būtų pašalintas fizinio kontakto trūkumas, o siekiant efektyvaus įgyvendinimo proceso nepakanka tik formalaus asmens duomenų apsaugos pareigūno paskyrimo;
- Kreiptis į regionų skyriaus viršininkus, kad šie inicijuotų ir formuotų poreikį asmens duomenų apsaugos mokymams, diskusijoms, super vizijoms, konsultacijoms su asmens duomenų apsaugos pareigūnu, kad visi kylantys neaiškumai būtų pašalinti komunijuokant tarnybos viduje;
- Inicijuoti, kad mažiausiai bent dalimi padidinti finansinius tarnybos resursus, kurie skirti darbuotojų kvalifikacijai tobulinti, surengti darbuotojams kuo

daugiau mokymų, kursų, kuriuose būtų akcentuojamos asmens duomenų apsaugos naujovės bei duomenų tvarkymo ypatumai;

- Surengti įstaigoje dirbantiems pareigūnams kuo daugiau super vizijų, atvejų aptarimų, kuriose dalyvautų asmens duomenų apsaugos pareigūnas bei kurių metu būtų analizuojamos įvairios darbinės ir imituojamos situacijos, apžvelgiama teismų praktika tiek Lietuvos, tiek Europos mastu, aptariama įstaigoje kilusi problematika ir manoma, kad tai padėtų darbuotojams jaustis labiau užtikrintiems savo darbinėje veikloje, pavyktų išvengti pažeidimų asmens duomenų apsaugos srityje;
- Išleisti vidinius Lietuvos probacijos tarnybos įsakus bei pareigybės aprašymus, kuriuose būtų konkretizuojamos ir akcentuojamos asmens duomenų naujovės bei paskirtos specialios, konkrečios funkcijos kiekvienam darbuotojui, kad viskas būtų pateikiama aiškumo ir reglamentavimo pagrindu;
- Inicijuoti tarpinstitucinį bendradarbiavimą su kitomis vidaus tarnybos sistemos įstaigomis, kurios dirba tiesiogiai su asmenimis ir tvarko jų asmens duomenis, kad būtų pasidalinta gerąja praktika, kaip įstaigos tvarko asmens duomenis, su kokia problematika susiduria, kaip šalina darbuotojų neaiškumus;
- Atsižvelgiant į tarnyboje dirbančių specialistų darbo specifiką ir kylančias problemas, remiantis BDAR sudaryti metodinę medžiagą, kuria naudojantis kasdienėje veikloje būtų galima vykdyti savo tarnybinės funkcijas vadovaujantis aiškiais gairėmis ir nepažeidžiant BDAR;
- Aktyviau plėtoti įstaigoje intraneto tinklą, suteikti darbuotojams prisijungimus ir vystyti tinklo veiklą, per ten informuojant darbuotojus apie pokyčius tarnyboje;
- Suformuoti vieningą praktiką dėl prižiūrimųjų asmenų informavimo apie jų, kaip duomenų subjektų teises ir duomenų tvarkymo ypatybes;
- Inicijuoti poįstatyminių teisės aktų derinimą, kadangi dalis priežiūroje esančių asmenų yra neteisti, tik jiems paskirtos auklėjamojo ir baudžiamojo poveikio priemonės, todėl rekomenduoja imtis veiksmų, kad tokių asmenų duomenys būtų itin saugiai tvarkomi ir galimai būtų išvengiama visuomenėje pritaikomos nusikaltėlio etikėtos.

LITERATŪRA

Mokslinės literatūros sąrašas:

1. Andrade, N. (2017). Data Protection, Privacy and Identity: Distinguishing Concepts and Articulating Rights. Prieiga per internetą: <https://hal.inria.fr/hal-01559453/document> (Žiūrėta 2019-02-10).
2. Bennett, C.J. (2011). Privacy Advocacy from the Inside and the Outside: Implications for the Politics of Personal Data Protection in Networked Societies. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 2(13), 125-141.
3. Birnhack, M. D. (2008). *The EU Data Protection Directive: An Engine of a Global Regime*. Tel Aviv University Law Faculty Papers. Prieiga per internetą: <http://law.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1102&context=taulwps> (Žiūrėta 2019-02-10).
4. Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
5. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*, I–II dalys. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija.
6. Butkevičienė, E. (2011). Apklausų duomenų analizė. Prieiga per internetą: http://www.lidata.eu/files/mokymai/seminaras_20110129/Apklausu_duomenu_analize_2011111.pdf (žiūrėta 2019-03-15)
7. Charles Bamford, E., West, G. Page. (2011). Strategy: sustainable advantage and performance. United States: SouthWestern Cengage Learning, 106 – 107.
8. Chua, H.C., Wonga, S.F., Chang, Y., Libaque-Saenz, C.F. (2017). Unveiling the coverage patterns of newspapers on the personal dataprotection act. *Government Information Quarterly*, 34, 296-306.
9. Čaikovskij, A. (2007)
10. Dešriūtė, J. (2016). Esminiai asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese reformos Europos Sąjungoje aspektai ir jų įtaka nacionaliniam teisiniam reguliavimui. *Teisės problemos*, 1(91), 25-43.
11. Dikčius, D. (2011). Anketos sudarymo principai. Prieiga per internetą: http://www.evaf.vu.lt/dokumentai/katedros/Rinkodaros_katedra/Medziaga_studentams/Anketos_sudarymo_principai.pdf (žiūrėta 2019-03-12)
12. Fal, M. (2014). Standardization in personal data protection. *Cybernetics and Systems Analysis*, 2(50), 324-327.

13. Forgo, N. (2015). My health data-your research: some preliminary thoughts on different values in the General Data Protection Regulation. *International Data Privacy Law*, 5, 54–63.
14. Fuster, G.G., Gellert, R. (2012). The fundamental right of data protection in the European Union: in search of an uncharted right. *International Review of Law, Computers & Technology*, 26(1), 73-82.
15. Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. (2014). Socialinių tyrimų metodologija: apklausa. Prieiga per internetą: https://wdn.ipublishcentral.com/association_lithuania_serials/viewinsidehtml/64562202905605 (žiūrėta 2019-03-12)
16. Girdzijauskienė, S. (2006). Kokybinis interviu: metodiniai nurodymai. Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/323497804_Kokybiniu_tyrimu_duomenu_rinkimo_metodologija(žiūrėta 2019-03-01)
17. Janković, D. Z. (2012). Key security measures for personal data protection in IT systems. *2012 20th Telecommunications Forum (TELFOR)*, (79-82). Belgrade.
18. Kalibaitė, G. (2014). Veiklos duomenų integravimas: problemos, ypatumai ir metaduomenų svarba. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/09a/ST-14-4-1-07.pdf> (žiūrėta 2019-03-01)
19. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
20. Kavalnė, S., Danėlienė, I. (2015). Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija kaip individualių teisių gynimo instrumentas. *Jurisprudencija*, 22(2), 231-252.
21. Kovalevskis (2017)
22. Krivka, E. (2007). Viešojo intereso problema civilinio proceso teisėje. *Jurisprudencija*, 10(100), 15-22.
23. Markauskas, L. (2015). *Asmens duomenų apsaugos teisiniai aspektai ir problemos*. Vilnius: UAB „Mokesčių srautas“.
24. Maslauskaitė, A. (2008). Mokslo tiriamojo darbo metodologiniai pagrindai. Prieiga per internetą: www.lka.lt/download/1308/metodologiniai_pagrindai.pdf (žiūrėta 2019-04-01)
25. Meškauskaitė, L. (2004). *Žiniasklaidos teisė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras.
26. Moran, J.W., Brightman, B.K. 2001. Leading organization change. In: *Career Development International*. Nr.6(2), p. 112.; Laumenskaitė, E., Vasiliauskas, A. 2006. Strateginiai pokyčiai ir savivalda organizacijose. Iš: *Pinigų studijos*. Nr. 1, p. 24. ISSN 1392-2637.
27. Nelson, L. 2003. A case study in organisational change: implications for theory. In: *The Learning Organization*
28. Petraitytė, I. (2011). Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje. *Teisė*, 79, 125-139.

29. Petraitytė, I. (2013). Asmens duomenų teisinės apsaugos principai (daktaro disertacija. Vilniaus universitetas).
30. Pruskus, V. (2003). *Sociologija: teorija ir praktika*. Prieiga per internetą: http://www.su.lt/bylos/fakultetai/socialines_geroves_ir_negales_studiju/SPPkat/sociologija.pdf (žiūrėta 2019-03-05)
31. Rimkutė, A., Jurėnienė, V., Novelskaitė, A. (2016). Magistro darbo rengimo metodologiniai nurodymai. Metodinė priemonė. Vilniaus universitetas.
32. Rosas, A. (2012). Kada Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartija yra taikoma nacionaliniu lygmeniu?. *Juriprudencija*, 19(4), 1269-1288.
33. Rudzkienė, V. (2005). *Socialinė statistika*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
34. Rupšienė, L. (2007). Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija. Prieiga per internetą:
35. Sakalauskas, G., Jarutienė, L. (2015). *Probacijos veiksmingumo vertinimas*. Vilnius: Lietuvos Teisės institutas.
36. Stringham, S. (2012). Strategic leadership and strategic management. Leading and management change on the edge of chaos. Bloomington: iUniverse, Inc. P. 45
37. Šap, V., Sondaitė, J. (2012). Subjektyvus tėvų atstūmimo išgyvenimas (tėvų perspektyva): kokybinė analizė. *Tiltai*, 3, 173-183.
38. Štitalis D., Pakutinskas P., Laurinaitis M., Dauparaitė I. (2011). *Tapatybės vagystė elektroninėje erdvėje: socialiniai, elektroninio verslo ir teisinio reguliavimo aspektai*. Vilniaus: Mykolo Riomerio universitetas.
39. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras.
40. Vanagas, R. 2007. Pokyčių valdymo modeliai Lietuvos Respublikos savivaldybėse. Iš: *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Nr.2(9), p. 315 – 323.
41. Videikienė, S., Šimanauskienė, L (2013). *Pokyčių valdymo sėkmės veiksniai organizacijose*. Mokslinių straipsnių rinkinys. Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15120/Videikien%20.pdf?sequence=1> (žiūrėta 2019-04-28)
42. Zaleskis, J. (2017). Duomenų apsaugos pareigūno veiklos pagrindai pagal ES Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą. Prieiga per internetą: www.zurnalai.vu.lt/teise/article/download/10851/8986 (žiūrėta 2019-03-01)
43. Zaleskis, J. (2017). ES bendrasis duomenų apsaugos reglamentas: reikšmė duomenų apsaugos teisei. *Teisė*, 103, 45-55.

44. Žydžiūnaitė, V. (2011). Baigiamojo darbo rengimo metodologija. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Baigiamojo_darbo_metodologija.pdf (žiūrėta 2019-03-07)

Dokumentai ir kiti šaltiniai:

45. Asmens duomenys. Europos Komisija. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/what-personal-data_en (Žiūrėta 2019-02-10).
46. Asmens duomenų kontrolės supratimas. Eurobarometras. 2015. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_431_fact_lt_lt.pdf (Žiūrėta 2019-02-22).
47. Automatinio būdu tvarkomų asmens duomenų apsauga. *Valstybinio audito ataskaita*. 2013, Nr. VA-P-90-3-21.
48. Beržanskienė, R. (2018). Asmens duomenų apsauga. Prieiga per internetą: <https://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/lt.html>
49. Duomenų apsaugos pareigūnų gairės (2016). Prieiga per internetą: https://www.ada.lt/get_file.php?file=WTZsb2xtQ1ZhcURGWUdhZlo1RmpuWINUbHAIMkJibW1xamFwNIMxc2xuWXR5VW1XcWJaNkYybKpPa1oyRmp5R09abWFESG5uRnFiMmxzY3NPUmw2aGh5V21aYjIxZ2VHYXNtS0JtbjJ6SEFpKNIRxY1pabVpKcHAyeXNtY1NWclUTWE2Sm9wV2RVbUtmRmttMmtac2VUubVpPYm1xNXNuMmlzbEZtVnlwV1pZczZWcFp5WGtxZHNWoe5qYm1KbWsybG54MkticVdtVmFwMWpkTUtlbkEIM0QIM0Q= (žiūrėta 2019-03-07)
50. Duomenų apsaugos pareigūnų gairės. 2016. Asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis darbo grupė.
51. Europos komisija. Kas yra asmens duomenys? Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/what-personal-data_lt (žiūrėta 2019-03-07)
52. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR.
53. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo.
54. Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartija 2012/C 326/02.

55. Europos Sąjungos Teisingumo teismo 2016 m. spalio 19 d. pranešimas spaudai dėl byloje C-582/14 sprendimo Patricko Breyerio prieš Vokietiją. Prieiga per internetą: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-10/cp160112lt.pdf> (žiūrėta 2019-03-07)
56. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 96-3016.
57. Europos žmogaus teisių konvencija. Prieiga per internetą: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_LIT.pdf (Žiūrėta 2019-02-24).
58. Kada galima tvarkyti asmens duomenis. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. Prieiga per internetą: <https://www.ada.lt/go.php/lit/Kada-galima-tvarkyti-asmens-duomenis/5> (Žiūrėta 2019-02-24).
59. Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos. Asmens duomenų apsauga. Prieiga per internetą: <http://www.kaldep.lt/lt/kalejimu-departamentas/asmens-duomeniu-apsauga.html> (žiūrėta 2019-05-09)
60. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymas dėl asmens duomenų tvarkymo kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo, 2018, Nr. V-414.
61. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymas dėl pranešimo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo, 2018, Nr. V-455.
62. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymas dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo, 2017, V-383.
63. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 63-1479; 2000, Nr. 64-1924; 2003, Nr. 15-597; 2008, Nr. 22-804.
64. Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Tarptautinės Žmogaus teisių chartijos dokumentų. *Lietuvos Aidas*. 1991, Nr. 52 – 0.
65. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės Žinios*. 1992, Nr. 33-1014
66. Lietuvos Respublikos pataisos pareigūnų veiklos įstatymas. *TAR*, 2018, Nr. 12055.
67. Lietuvos Respublikos probacijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 4-108.
68. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 10-236.

69. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018-03-26 įsakymas Nr. 1R-57 „Dėl Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių apygardų probacijos tarnybų reorganizavimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0cafb3f030b711e8ab62b6c0fc2adb3f>
70. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. liepos 26 d. bylos A-858-2133-12. Prieiga per internetą: <https://eteismai.lt/byla/167130369690827/A-858-2133-12> (žiūrėta 2019-04-28)
71. Lietuvos Vyriausiojo archyvaro įsakymas dėl asmens duomenų tvarkymo Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyboje taisyklių patvirtinimo. *TAR*, 2017, Nr. 18999.
72. Ministrų komiteto rekomendacija Nr. R. (91) 10 valstybėms narėms dėl valstybės institucijų turimų asmeninių duomenų perdavimo trečioms šalims. Prieiga per internetą: [https://www.ada.lt/images/cms/File/Rekomendacija%20Nr.%20R%20\(91\)%2010.pdf](https://www.ada.lt/images/cms/File/Rekomendacija%20Nr.%20R%20(91)%2010.pdf) (Žiūrėta 2019-02-21).
73. Privatumo Paradoksas Lietuvos gyventojų nuostatos apie duomenų apsaugą. Žmogaus teisių stebėjimo institutas, 2016. Prieiga per internetą: <https://hrmi.lt/wp-content/uploads/2015/10/Privatumo-paradoksas-1.pdf> (Žiūrėta 2019-02-18).
74. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 77-3288.
75. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“. Prieiga per internetą: <https://www.lietuva2030.lt/lt/apie-lietuva-2030> (žiūrėta 2019-02-07)
76. Veiklos sritys. Lietuvos Probacijos Tarnyba. Prieiga per internetą: <http://www.kaldep.lt/lt/papt/veiklos-sritys-248-5ymu.html> (Žiūrėta 2019-02-24).
77. Visuotinė žmogaus teisių ir laisvių deklaracija. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 68-249

PRIEDAI

1 PRIEDAS

	Tvarkomi
<p>Kontroliuojant viešųjų pirkimų organizavimą, tiekėjų kvalifikaciją ir pasiūlymų vertinimą, atsižvelgiant į pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, sudarytų viešojo pirkimo sutarčių viešinimą bei vykdymą</p>	<p>„viešajame pirkime dalyvaujančių asmenų, tiekėjų pateiktuose viešojo pirkimo dokumentuose nurodytų asmenų, tiekėjo, jo atstovo ir kitų, už pirkimo sutarties vykdymą atsakingų asmenų duomenys: vardas, pavardė; gimimo data; asmens kodas, individualios veiklos pažymėjimo arba verslo liudijimo numeris; gyvenamosios (veiklos) vietos adresas; telefono numeris; elektroninio pašto adresas; banko ir atsiskaitomosios sąskaitos duomenys; pagal sutartį gaunamos pajamos; išsilavinimą ir turimą kvalifikaciją pagrindžiančių dokumentų (atestatų, sertifikatų, licencijų, pažymėjimų ir pan.) duomenys; taip pat kiti asmeniui būdingi ekonominio ar socialinio pobūdžio duomenys, kuriuos asmuo pateikė, dalyvaudamas viešajame pirkime“</p>
<p>Valdant žmogiškuosius išteklius</p>	<p>„esamų ir buvusių Kalėjų departamento valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, asmens duomenys, nurodyti Kalėjų departamento informacinėje sistemoje, kurios valdytojas yra Kalėjų departamentas, tvarkytojai – Kalėjų departamento ir jam pavaldžios įstaigos darbuotojai. Pretendentų į Kalėjų departamento valstybės tarnautojo ir darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, pareigos, vardas, pavardė, asmens kodas, pilietybė, adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas, pareigos, į kurias pretenduojama, gyvenimo ir veiklos aprašymas, duomenys apie išsilavinimą ir kvalifikaciją, duomenys apie sveikatą, duomenys, susiję su teistumu, dalyvavimu uždraustos organizacijos veikloje, pokalbio su pretendentu į valstybės tarnautojo pareigas skaitmeninis garso įrašas, dokumentų registracijos data ir numeris bei kiti asmens duomenys, kuriuos pateikia pats asmuo ir (arba) kuriuos tvarkyti Kalėjų departamentą įpareigoja įstatymai ir kiti teisės aktai, tvarkomi vykdant vidaus administravimą (personalo valdymas, raštvedybos tvarkymas). Studentų, atliekančių praktiką Kalėjų departamente, vardas, pavardė, asmens kodas, adresas, mokymosi įstaiga, telefono numeris, praktikos vadovo vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris. Valstybės tarnautojų, pageidaujančių dirbti kitą darbą, duomenys apie kitą darbovietę. Pataisos pareigūnų, išėjusių į pensiją, vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamosios vietos adresas, telefono numeris, el. pašto adresas, duomenys, nurodyti sprendimuose dėl pareigūnų ir karių valstybinės pensijos už tarnybą skyrimo, dėl valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio priedo mokėjimo, prašyme dėl pareigūnų ir karių valstybinės pensijos</p>

	<p>skyrimo, tarnybos laiko (darbo stažo) apskaitos lape, piniginiame atestate. Kalėjimų departamento valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, duomenys, nurodyti privačių interesų deklaracijose. Taip pat kursantų vardas, pavardė, asmens kodas, žinių įvertinimo balas“;</p>
<p>Valdant turtą (išduodant tarnybines uniformas ir vykdant jų apskaitą</p>	<p>„valstybės tarnautojų, kuriems išduodama tarnybinė uniforma, asmens duomenys: vardas, pavardė, lytis, grandis, rangas, antropometriniai duomenys (ūgis, apimtys, taip pat batų dydis, kepurės dydis), duomenys apie išduotas uniformas: uniformos dalis (pvz.: kelnės, švarkas, kepurė), tipas (vyriška, moteriška, bendra), dydis, vienetai, vieneto vertė, dėvėjimo trukmės norma, gavimo ir išdavimo data)“;</p>
<p>Tikrinant nepriekaištingą reputaciją</p>	<p>„siekiančių eiti ir einančių Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų, valstybės įmonės valstybės tarnautojų, darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, duomenys apie asmens teistumą (neatsižvelgiant į tai, ar teistumas išnyko, ar panaikintas), apie pareikštus įtarimus padarius korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, priimtus procesinius sprendimus šiose bylose, duomenys apie taikomas ar taikytas organizuoto nusikalstamumo prevencines poveikio priemones pagal Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą, apie atleidimą iš tarnybos ar pareigų dėl priesaikos sulaužymo, pareigūno (teisėjo) vardo pažeminimo, apie asmens padarytus šiurkščius tarnybinius nusižengimus (darbo pareigų pažeidimus) ir paskirtas tarnybines (drausmines) nuobaudas už juos (neatsižvelgiant į tai, ar nuobaudos galioja, ar nebegalioja), apie atvejus, kai asmuo buvo pripažintas pažeidusiu Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, Lobistinės veiklos įstatymo, Valstybės politikų elgesio kodekso ar kito teisės akto, reglamentuojančio tarnybinės etikos ir elgesio normas, nuostatas, duomenys apie tai, kad priimamas į valstybės tarnybą asmuo nuslėpė ar pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, dėl kurių negalėjo būti priimtas į valstybės tarnautojo pareigas, įslaptintą informaciją dėl asmens rengiamos, daromos ar padarytos nusikalstamos veikos, duomenys apie asmeniui paskirtas administracines nuobaudas ar administracinio poveikio priemones, kai nuo administracinio nurodymo įvykdymo ar nutarimo, kuriuo asmuo pripažintas padariusiu administracinį nusižengimą, įsiteisėjimo dienos nepraėjo daugiau kaip vieneri metai, duomenys apie asmens atžvilgiu atliktus mokesčius patikrinimus, tyrimus, kurių metu buvo nustatyti mokesčių įstatymų pažeidimai“;</p>

Atliekant tarnybinius patikrinimus	„esamų ir buvusių Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų darbuotojų, kurių atžvilgių pradėtas tarnybinis patikrinimas, asmens duomenys: vardas, pavardė, einamos ar buvusios pareigos, informacija apie tarnybinius nusižengimus, kiti duomenys, išimtinai susiję su duomenų subjekto padarytais tarnybiniais (darbo drausmės) pažeidimais“;
Apskaitant darbo užmokestį	„Kalėjų departamento darbuotojų asmens duomenys: vardas (vardai), pavardė (pavardės); gimimo data; asmens kodas; gyvenamosios vietos adresas; socialinio draudimo pažymėjimo serija ir numeris; priėmimo į darbą ir atleidimo datos, poilsio laikas; duomenys apie laikiną nedarbingumą, elektroninio pašto adresas; informacija apie darbo užmokestį; banko ir atsiskaitomosios sąskaitos duomenys“;
Apskaičiuojant ir išmokant kompensacijas už važiavimą į tarnybos vietą ir iš jos	„vardas, pavardė (pavardės), pareigos, gyvenamosios vietos adresas; darbo vietos adresas, atstumas nuo gyvenamosios vietos iki darbo vietos, informacija apie važiavimo būdą (asmeniniu ar viešuoju transportu), kompensacijos dydis“.
Nagrinėjant skundus, prašymus ar pranešimus, atliekant vidaus administravimą (raštvėdyba)	„asmenų, pateikusių Kalėjų departamentui skundą, prašymą ar pranešimą, duomenys (vardas, pavardė, asmens kodas, adresas, telefono ryšio ir (ar) telefakso numeris, elektroninio pašto adresas, parašas, skundo, prašymo ar pranešimo data ir numeris (registravimo Kalėjų departamente data ir numeris), skunde, prašyme ar pranešime nurodyta informacija, skundo, prašymo ar pranešimo nagrinėjimo rezultatas, Kalėjų departamento atsakymo data ir numeris, skundo, prašymo ar pranešimo nagrinėjimo metu gauta informacija)“;
Užtikrinant Kalėjų departamento pastato ir jo vidaus apsaugą bei kontroliuojant įėjimą į teritoriją, tvarkomi šie, patekusiojo į vaizdo stebėjimo zoną, asmens duomenys	subjekto atvaizdas, patekusio į vaizdo stebėjimo zoną transporto priemonės atvaizdas taip pat įėjimo į pastatą kontrolės duomenys: atvyksiančio asmens vardas (vardai), pavardė (pavardės); iš kur atvyko, pas ką atvyko, įėjimo į pastatą laikas, data, išduotos elektroninės įėjimo kortelės ar svečio kortelės numeris, jos grąžinimo laikas;

Stebint elektroninio stebėjimo priemonėmis probuojamuosius	„asmenis, kuriems skirta intensyvi priežiūra arba paskirtos pareigos (pvz., buvimas gyvenamojoje vietoje teismo nustatytu metu, neišvykimas be prižiūrinčios institucijos leidimo iš miesto (rajonų) ribų ir pan., nesilankymas uždraustose vietose ir pan.), tvarkomi šie asmens duomenys: vardas, pavardė, asmens kodas, elektroninio stebėjimo taikymo pradžia, elektroninio stebėjimo taikymo trukmė; elektroninio stebėjimo nutraukimo pagrindas; elektroninio stebėjimo pratęsimo pagrindas; elektroninio stebėjimo forma: stebėjimas tik namų zonoje; stebėjimas tik už namų zonos ribų; stebėjimas ir namų zonoje, ir už jos ribų; elektroninio stebėjimo įranga; buvimas savo namų zonoje laikas; judėjimas Lietuvos Respublikos teritorijoje pagal žemėlapius, įdiegtus į programinę įrangą; teritorijos, kuriose uždrausta arba leidžiama būti; dienotvarkė; dienotvarkės pakeitimai; elektroninio stebėjimo pažeidimai; sprendimai dėl elektroninio stebėjimo pažeidimų elektroninio stebėjimo sistemos taikymo laikotarpiu“;
Kontroliuojant probacijos tarnybos veiklą, susijusią su asmenų, esančių probacijos tarnybos įskaitoje, priežiūra	„probacijos tarnybos įskaitoje esančio asmens, bylos duomenys: vardas, pavardė, gimimo data; asmens kodas, gyvenamoji vieta, darbo vieta ir kiti duomenys išimtinai reikalingi tikslui pasiekti“;
Vykdant arešto bausmę poilsio dienomis	„asmens, kuriam teismas paskyrė arešto bausmę atlikti poilsio dienomis, duomenys: vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamosios vietos adresas, kontaktiniai duomenys (telefono numeris, el. pašto adresas), informacija apie teistumą, arešto bausmės atlikimo sąlygos“;
Atstovaujant civilinėse, baudžiamosiose ir administracinėse bylose bei išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijose	„asmens, pateikusių ieškinius ar skundus ikiteisminį ginčą nagrinėjančiai institucijai ar teismui, duomenys: vardas, pavardė, asmens kodas, adresas, telefono ryšio ir (ar) telefakso numeris, elektroninio pašto adresas, parašas, ieškinių, skundo, kito procesinio dokumento data ir numeris (registravimo Kalėjų departamente data ir numeris), ieškinyje, skunde ar kitame procesiniame dokumente nurodyta informacija (įskaitant ir specialiuosius asmens duomenis), Kalėjų departamento siunčiamų atsiliepimų ir kitų procesinių dokumentų data ir numeris, dokumente nurodyta informacija (įskaitant ir specialiuosius asmens duomenis, išimtinai susiję su bylos nagrinėjimu), bylos nagrinėjimo metu gauta informacija (įskaitant ir specialiuosius asmens duomenis), bylos nagrinėjimo rezultatas“;

Preliminarūs interviu klausimai specialistams
1. Jūsų darbovietė?
2. Kokios Jūsų pareigos? Kokios Jūsų pareigybės pagrindinės funkcijos?
3. Jūsų stažas įstaigoje?
4. Kiek Jūs esate susipažinęs su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu?
5. Kaip buvote supažindintas su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu? Iš kokių informacinių šaltinių apie tai sužinojote?
6. Kaip įstaiga, kurioje dirbate, supažindina savo darbuotojus su Bendruoju asmens duomenų apsaugos reglamentu bei jo įgyvendinimo etapais? Kaip manote, kodėl?
7. Kaip Jūs savo darbinėje veikloje užtikriniate asmens duomenų apsaugą? Su kokiais sunkumais susiduriate savo darbe, kalbant apie asmens duomenų apsaugą? Ar buvo atvejų, kai dvejojote ar nepažeidžiate asmens duomenų apsaugos teisinio reglamentavimo? Kaip išsprendėte šia situaciją?
8. Kaip reikia tobulinti asmens duomenų apsaugos įgyvendinimą Lietuvos probacijos tarnyboje? Jūsų nuomone, ka reikėtų keisti (pvz., teisės aktus, įstaigos veiklos reglamentus, darbuotojų pareigybės aprašymus ir pan.), kad būtų pasiektas rezultatyvus asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas Jūsų įstaigoje?
9. Jūsų nuomone, kaip naujasis Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas pakeitė duomenų apsaugos tvarką Jūsų darbe? Ar savo tiesioginiame darbe pajautėte pokyčius? Jei TAIP, Jūsų nuomone, vykstant pokyčiams, kokią naudą ar rizikas galima įžvelgti? Jei NE, Jūsų nuomone, nevykstant pokyčiams, kokias rizikas galima įžvelgti? Jūsų nuomone, kuo tai svarbu Lietuvos probacijos tarnybai?

<p>10. Papasakokite, ar teko girdėti, kad Jūsų institucijoje yra įsteigta asmens duomenų apsaugos pareigūno pareigybė? Jei TAIP, iš kur apie tai sužinojote? Ar buvote supažindintas su funkcijomis ir pozicija Lietuvos probacijos tarnyboje? Ar teko institucijoje, kurioje dirbate naudotis asmens duomenų apsaugos pareigūno konsultacija? Jei TAIP arba NE, dėl kokių priežasčių?</p>
<p>11. Jūsų nuomone, ką reikėtų tobulinti Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose, siekiant užtikrinti geresnį duomenų apsaugos įgyvendinimą?</p>
<p>12. Kaip manote, ar Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas ir Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas pakankamai užtikrina Jūsų, kaip darbuotojo asmens duomenų apsaugą? Ar Jūsų asmens duomenys organizacijoje yra saugūs? Kodėl?</p>
<p>13. Ar jūsų darbinėje patirtyje yra pasitaikę atvejų, kai buvo pažeisti Jūsų asmens duomenų apsauga? Jei TAIP, papasakokite, kaip buvo pažeisti ir kokie asmens duomenys nutekėjo, jei NE, Jūsų nuomone, kokios priemonės padėjo to išvengti?</p>
<p>14. Ar Jūsų darbinėje patirtyje pasitaikė atvejų, kai buvo pažeisti prižiūrimojo asmens duomenų apsauga? Jeigu TAIP, dėl kokių priežasčių tai įvyko, jei NE, kokios priemonės padėjo/padedą to išvengti?</p>
<p>15. Kaip manote, atsižvelgiant į Jūsų darbinę patirtį, ar prižiūrimieji asmenys pasitiki Lietuvos probacijos tarnyba asmens duomenų apsaugos aspektu? Jeigu TAIP, tai kokiomis priemonėmis stengiamasi tai užtikrinti, jei NE, ką anot Jūsų, reiktų daryti, siekiant padidinti pasitikėjimą bei asmenų saugumo jausmą?</p>

Preliminarūs klausimai informantams
1. Kokie asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo žingsniai daromi Lietuvos probacijos tarnyboje? Su kokiomis kliūtimis susiduriama įgyvendinant asmens duomenų apsaugą Lietuvos probacijos tarnyboje?
2. Kaip ir kokia informacija apie asmens duomenų apsaugą teikiama prižiūrimiesiems asmenims? Kokios to kliūtys?
3. Jūsų nuomone, kokie naujojo Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) įgyvendinimo rezultatai išryškėjo Lietuvos probacijos tarnyboje? Ar rezultatai teigiami/neigiami?
4. Kokias išvelgiate Bendrojo duomenų apsaugos reglamento spragas arba rizikas Lietuvos probacijos tarnyboje? Jūsų nuomone, kokios rizikos yra svarbiausios?
5. Kaip manote, ką reikėtų tobulinti Lietuvos probacijos tarnybos regionų skyriuose, siekiant užtikrinti geresnę duomenų apsaugą?